

UNIVERZITET U SARAJEVU
FAKULTET POLITIČKIH NAUKA
ODSJEK POLITOLOGIJA

**VANJSKA POLITIKA BOSNE I HERCEGOVINE:
SREDSTVO ZAŠTITE DRŽAVNIH ILI ETNIČKIH INTERESA**

- *magistarski rad -*

Kandidat:

Ervin Mušinović

Broj indeksa:

589/II-PIR

Mentor:

prof.dr. Suad Kurtćehajić

Sarajevo, oktobar 2020. godine

**FAKULTET
POLITIČKIH
NAUKA**
UNIVERZITET U SARAJEVU
MCMXLIX

ODSJEK POLITICOLOGIJA

**VANJSKA POLITIKA BOSNE I HERCEGOVINE:
SREDSTVO ZAŠTITE DRŽAVNIH ILI ETNIČKIH INTERESA**

- *magistarski rad* -

Kandidat:

Ervin Mušinović

Mentor:

prof.dr. Suad Kurtćehajić

Broj indeksa:

589/ II-PIR

Sarajevo, oktobar 2020. godine

SADRŽAJ Skraćenice	5.
Popis fotografija	6.
Uvod.....	7.
I. Teorijske osnove rada	10.
II. Metodološki okvir rada.....	12.
1. Problem istraživanja.....	12.
2. Predmet istraživanja	12.
2.1. Kategorijalno – pojmovni sistem	13.
3. Ciljevi istraživanja	15.
3.1. Naučni cilj	15.
3.2. Društveni cilj.....	15.
4. Sistem hipoteza	15.
4.1. Generalna hipoteza.....	15.
4.2. Posebne-pojedinačne hipoteze	15.
5. Način istraživanja.....	16.
6. Naučna i društvena opravdanosti istraživanja.....	16.
7. Vremensko i prostorno određenje istraživanja.....	17.
III. Osnove ustavno-pravnog sistema Bosne i Hercegovine.....	18.
1. Nadležnosti institucija Bosne i Hercegovine	25.
2. Nadležnosti bosanskohercegovačkih entiteta	28.
3. Vanjskopolitički sistem Bosne i Hercegovine.....	30.
4. Rezime prvog dijela	35.
IV. Vanjska politika Bosne i Hercegovine	38.
5. Unutrašnji organi u bh. vanjskoj politici.....	38.
6. Vanjski organi u bh. vanjskoj politici	39.
7. Troškovi diplomatsko-konzularne mreže BiH	40.
8. Opći pravci i prioriteti za provođenje vanjske politike BiH.....	41.
9. Strategija vanjske politike Bosne i Hercegovine 2018. – 2023.....	45.
10. Rezime drugog dijela	49.
V. Vanjska politika BiH u praksi: Zaštita državnih ili etničkih interesu	51.
11. Ambasadori po etničkom principu: Slučaj „hrvatskih diplomata“.....	53.
12. Etnička obilježja u službenoj upotrebi	57.
13. NATO put BiH: Strateški interes države koji je za „Srbe neprihvatljiv“	66.

14. Politička komunikacija i lobiranje za interesetničke grupe	72.
15. Slučaj „Pelješki most“: Pucanje vanjske politike BiH iznutra	77.
16. Parlamentarna diplomacija u BiH.....	85.
12. Rezime trećeg dijela.....	91.
Zaključak	93.
Dodaci.....	97.
Bibliografija	101.

Skraćenice

- **ANP** – Godišnji nacionalni plan
- **BiH** – Bosna i Hercegovina
- **DKP** – diplomatsko-konzularno predstavništvo
- **DN** – Dom naroda
- **EU** – Evropska unija
- **FBiH** – Federacija Bosne i Hercegovine
- **HDZ** – Hrvatska demokratska zajednica
- **IPAP** – Individualni partnerski akcioni plan
- **IPCP** – Individualni partnerski program saradnje
- **MAP** – Akcioni plan za članstvo u NATO-u
- **MVP BiH** – Ministarstvo vanjskih poslova Bosne i Hercegovine
- **NATO** – Sjevernoatlantski savez
- **OHR** – Ured visokog predstavnika međunarodne zajednice
- **NSRS** – Narodna skupština Republika Srpske
- **POSP** – Parlamentarni odbor za stabilizaciju i pridruživanje
- **PARP** – Proces plana i revizije
- **PfP** – Program Partnerstvo za mir
- **PFBiH** – Parlament Federacije Bosne i Hercegovine
- **PSBiH** – Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine
- **RH** – Republika Hrvatska
- **RS** – Republika Srpska
- **SDA** – Stranka demokratske akcije
- **SNSD** – Savez nezavisnih socijaldemokrata
- **SSP** – Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju s EU
- **UN** – Ujedinjene nacije
- **VSTV** – Visoko sudska i tužilačko vijeće
- **ZD** – Zastupnički dom

Popis fotografija

- **Fotografija 1.:** Screenshot zvanične web stranice MVP BiH na dan 1. april 2020. godine
- **Fotografija 2.:** Screenshot zvanične web stranice Predsjedništva BiH – Kabinet srpskog člana Predsjedništva BiH
- **Fotografija 3.:** Screenshot zvanične web stranice Predsjedništva BiH – Kabinet hrvatskog člana Predsjedništva BiH
- **Fotografija 4.:** Dragan Čović s „hrvatskim diplomatama“
- **Fotografija 5.:** Ambasadorica Mirsada Čolaković na disciplinskom ročištu
- **Fotografija 6.:** Grb i zastava Bosne i Hercegovine
- **Fotografija 7.:** Državna zastava ispred zgrade institucija BiH
- **Fotografija 8.:** Državni grb na ulazu u zgradu Ambasade BiH u Zagrebu
- **Fotografija 9.:** Zastava Republike BiH, zastava tkz. Herceg-Bosne, zastava RS
- **Fotografija 10.:** Šefik Džaferović primio u nastupnu posjetu komandanta EUFOR-a general-majora Reinharda Trischaka
- **Fotografija 11.:** Dragan Čović primio u posjetu ambasadoricu SAD-a u BiH
- **Fotografija 12.:** Dragan Čović i predsjednik Srbije Aleksandar Vučić ispred kabineta Člana Predsjedništva BiH u Mostaru
- **Fotografija 13.:** Milorad Dodik prima akreditivna pisma ambasadora Srbije (23. novembar 2018. godine)
- **Fotografija 14.:** Dragan Čović, Nebojša Radmanović i Nikola Špirić
- **Fotografija 15.:** Dragan Čović prilikom obraćanja u UN-u
- **Fotografija 16.:** Zaključak Predsjedništva BiH iz 2007. godine

UVOD

Vanjska politika je politika koju vlast donosi u cilju ostvarivanja međunarodnih ciljeva. Da budemo još precizniji, „vanjska politika je sistem aktivnost koje su zajednice razvile da bi promijenile ponašanje drugih država i da bi svoje aktivnosti prilagodile međunarodnom okruženju“.¹ Prema Ustavu BiH vođenje vanjske politike BiH u nadležnosti je državnih institucija, odnosno Predsjedništva BiH i Ministarstva vanjskih poslova BiH. Bosna i Hercegovina jedna je od rijetkih država koje nemaju zakon o vanjskim poslovima te se u skladu s tim njena vanjska politika temelji na aktima koje usvaja Predsjedništvo BiH. Nepostojanje zakona o vanjskim poslovima, često tri različita pogleda na vođenje vanjske politike u Predsjedništvu BiH, nedovoljna kontrola rada bosanskohercegovačkih ambasadora, loša unutrašnja organizacija u Ministarstvu vanjskih poslova BiH i generalno komplikovan političkih sistem BiH razlog su lošeg vođenja vanjske politike BiH.

Samo u nekoliko proteklih godina svjedočili smo različitim stavovima domaćih političkih aktera kada je riječ o vanjskopolitičkim odlukama BiH gdje su na jednoj strani bili vanjskopolitički interesi države BiH, a na drugoj strani interesi političkih predstavnika nekih od etničkih grupa u BiH. U ovom kontekstu ključno je odgovoriti na pitanje kako je uopće moguće da interesi političkih predstavnika etničkih grupa u BiH ne budu u korelaciji s državnim interesima. Uzrok ovom sistemskom problemu može biti to što pripadnici hrvatskog i srpskog naroda u BiH svojim državama smatraju i susjedne zemlje, Republiku Hrvatsku i Republiku Srbiju, u čijem interesu često pokušavaju krojiti i vanjsku politiku Bosne i Hercegovine.

Iz sistema u kojem je etnička pripadnost krucijalno pitanje u političkim procesima nije izdvojena ni vanjska politika. Ustav BiH jasno je odredio način izbora članova Predsjedništva BiH koji su nadležni za vođenje vanjske politike te precizirao da se Predsjedništvo BiH „sastoji od tri člana: jednog Bošnjaka i jednog Hrvata, koji se svaki biraju neposredno sa teritorije Federacije BiH, i jednog Srbinu, koji se bira neposredno sa teritorije Republike Srpske“². Predsjedavajući

¹ Kegley W. Charls i Wittkopf R. Eugene, 2004., „Svjetska politika – Trend i transformacija“, Beograd, str. 122

² Ustav Bosne i Hercegovine

Predsjedništva BiH, koji prema Poslovniku o radu Predsjedništva BiH³ predstavlja Predsjedništvo BiH, bira se po principu rotacije svakih osam mjeseci. To znači da je u BiH česta pojava da se u samo jednoj godini na poziciji predsjedavajućeg zamjene dvije osobe koje u javnosti iznose apsolutno suprotne stavove o određenim vanjskopolitičkim pitanjima.

Etnička pripadnost ima dominantnu ulogu i u izboru ministra vanjskih poslova BiH. Političke stranke, kojim građani BiH na Općim izborima ukaću povjerenje, u pregovorima o formiranju Vijeća ministara BiH prioritetno određuju koje su ministarske pozicije pripala Bošnjacima ili strankama s bošnjačkim predznakom, Hrvatima ili strankama s hrvatskim predznakom i Srbima ili strankama sa srpskim predznakom. Ustaljena je praksa da, ukoliko je u jednom mandatu ministar vanjskih poslova BiH iz reda srpskog naroda, u drugom mandatu ministar mora biti iz reda bošnjačkog naroda, a u trećem mandatu iz reda hrvatskog naroda. To dovodi do situacija u kojima naprimjer jedan ministar, za vrijeme četverogodišnjeg mandata, u susretima sa stranim zvaničnicima iznosi stavove kako BiH nije opredijeljena za članstvo u NATO-u dok drugi ministar u svom mandatu iznosi stavove kako BiH pretende da bude članica NATO saveza.

Posebno je zabrinjavajuće što bosanskohercegovački sistem samo u teoriji ostavlja mogućnost eventualne odgovornosti, odnosno smjene, članova Predsjedništva BiH ili ministra vanjskih poslova BiH za nanošenje štete imidžu države na međunarodnom nivou. Naime, Izborni zakon BiH jasno je precizirao da „o postojanju trajne nesposobnosti za vršenje funkcije člana Predsjedništva BiH odlučuje Ustavni sud Bosne i Hercegovine“⁴ dok se članovi Vijeća ministara BiH smjenjuju u Parlamentarnoj skupštini BiH. S obzirom na to da Ustavni sud BiH ne razmatra vanjskopolitičko djelovanje članova Predsjedništva BiH, a da je sistem donošenja odluka u Parlamentarnoj skupštini BiH, pa tako i odluke o smjeni članova Vijeća ministara BiH, podložan blokadama, prije svega u Domu naroda Parlamentarne skupštine BiH, praktično je onemogućena smjena izabranih funkcionera zbog lošeg predstavlja BiH na međunarodnom nivou. Javna iznošenja različitih stavova o pitanjima iz oblasti vanjske politike u percepciji domaćih političara smatraju se uobičajenim postupkom koji nije vrijedan pokretanja bilo kakve odgovornosti.

³ Poslovnik o radu Predsjedništva Bosne i Hercegovine, Službeni glasnik BiH, Broj: 10/13, 32/13, 22/14

⁴ Izborni zakon Bosne i Hercegovine, Službeni glasnik BiH, Broj: br. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 37/08, 32/10, 18/13, 7/14 i 31/16

Kako se, prije svega po etničkom principu, biraju članovi Predsjedništva BiH i ministar vanjskih poslova BiH isto tako se po etničkom principu biraju i ambasadori BiH. Predsjedništvo BiH je 3. aprila 2003. godine usvojilo Odluku o postupku imenovanja ambasadora i drugih međunarodnih predstavnika BiH čija se dva poglavlja primjenjuju na ambasadore, „uključujući ambasadore-at-large, odnosno ambasadore u Ministarstvu vanjskih poslova Bosne i Hercegovine, šefove diplomatskih misija i predstavnike Bosne i Hercegovine pri međunarodnim organizacijama koji su u svojstvu šefa diplomatske misije, generalne konzule, ambasadore koji su imenovani ili upućeni na rad u međunarodne organizacije kao djelatnici tih organizacija te na predstavnike Bosne i Hercegovine u međunarodnim organizacijama i institucijama“⁵. Ambasadore imenuje Predsjedništvo BiH na prijedlog članova Predsjedništva BiH, a ustaljena je praksa da ambasadore iz reda bošnjačkog naroda imenuje član Predsjedništva BiH iz reda bošnjačkog naroda, ambasadore iz reda hrvatskog naroda – član Predsjedništva BiH iz reda hrvatskog naroda i ambasadore iz reda srpskog naroda – član Predsjedništva BiH iz reda srpskog naroda. Iako je u Odluci o postupku imenovanja ambasadora i drugih međunarodnih predstavnika BiH navedeno da imenovane osobe „odgovaraju za svoj rad Predsjedništvu BiH“ u praksi bh. diplomate imaju odgovornost, i to i moralnu i političku, samo prema članu Predsjedništva BiH na čiji su prijedlog imenovani. Dakle, sve dok je član Predsjedništva BiH zadovoljan radom diplomate kojeg je predložio – u praksi ne postoji šansa da on bude opozvan ma koliko drugi članovi Predsjedništva BiH bili nezadovoljni njegovom radom. Uprkos tome što je opoziv diplomata, prema Odluci o postupku imenovanja ambasadora i drugih međunarodnih predstavnika BiH, u nadležnosti Predsjedništva BiH, nepisano je pravilo, a koje je u BiH postalo skoro pa običajno pravo, da se članovi Predsjedništva BiH ne miješaju ni u imenovanje, a ni u opoziv diplomata iz etničkih grupa kojim ne pripadaju.

Nedovoljno jake državne institucije, slab zakonodavni okvir, neodgovorno postupanje bh. političkih predstavnika i jak utjecaj vanjskih faktora na funkcionisanje bh. organa vlasti uzroci su zbog kojih vanjska politika BiH često funkcioniše više kao sredstvo zaštite interesa samo pojedinih bh. etničkih grupa, jednog od entiteta u sastavu BiH, susjednih zemalja ili velikih sila, nego kao sredstvo zaštite interesa države BiH.

⁵ Odluka o postupku imenovanja ambasadora i drugih međunarodnih predstavnika Bosne i Hercegovine, Službeni glasnik BiH, Broj: 30/03

I. TEORIJSKE OSNOVE RADA

Vanjska politika Bosne i Hercegovine u isključivoj je nadležnosti državnih institucija. Polazeći od te činjenice u prvom dijelu rada ćemo detaljno obrazložiti ustavno-pravni sistem BiH te nadležnosti državnih i entitetskih organa vlasti. Bosanskohercegovački entiteti nisu subjekti međunarodnih odnosa te u skladu s tim u međunarodnim odnosima postoje samo kao administrativno-teritorijalne jedinice u sastavu države BiH. Vanjskopolitičke prioritete države određuje Predsjedništvo BiH i već u tom kontekstu javljaju se problemi s funkcionisanjem sistema. Naime, ono što je u BiH vanjskopolitički prioritet Predsjedništva BiH, odnosno države, ne mora nužno značiti da je i vanjskopolitički prioritet svih etničkih grupa.

Bosna i Hercegovina je jedina zemlja u regionu koja još uvijek nema usvojen zakon o vanjskim poslovima, odnosno čije je sprovođenje vanjske politike regulisano nižim aktima, najčešće pravilnicima i odlukama, a koji su podložni promjenama. U tom kontekstu u drugom dijelu rada posebnu pažnju posvetit ćemo sprovođenju vanjske politike bez usvajanja zakona o vanjskim poslovima BiH. Posljednji Zakon o vršenju vanjskih poslova usvojen je 1992. godine i on se ne primjenjuje u BiH zbog promjene ustavnog ustrojstva 1995. godine. Od potpisivanja Dejtonskog mirovnog sporazuma pa sve do danas domaći političari nisu bili u kapacitetu da donesu zakon o vanjskim poslovima BiH isto kao što ni Ured visokog predstavnika međunarodne zajednice (OHR) u BiH nije smatrao potrebnim nametanje ovog zakona.

U trećem dijelu rada analizirat ćemo odluke nižih organa vlasti, poput entitetskih parlamenta, koji nisu nadležni za vođenje vanjske politike BiH, ali čije odluke imaju utjecaja na vanjsku politiku BiH kroz politike koje zastupaju članovi Predsjedništva BiH. Jedna od tih odluka je i odluka Narodne skupštine Republike Srpske o vojnoj neutralnosti, a zbog koje je više od godinu dana bio blokiran rad Parlamentarne skupštine BiH, ali i formiranje novog saziva Vijeća ministara BiH nakon Općih izbora 2018. godine. Riječ je o odluci entitetskog organa zakonodavne vlasti, ponukanoj odlukom Skupštine Republike Srbije o vojnoj neutralnosti, a koja nameće pitanje da li će zbog političkih predstavnika iz entiteta RS u bh. institucijama i država BiH morati u budućnosti prilagoditi svoje odnose sa Sjevernoatlantskim savezom (NATO)

politici zvaničnog Beograda. Krajem 2019. godine predsjednik Stranke demokratske akcije (SDA), političke stranke iz koje dolazi i član Predsjedništva BiH iz reda bošnjačkog naroda Šefik Džaferović, Bakir Izetbegović izjavio je da BiH može „koordinirati tempo sa Srbijom i, na kraju krajeva, prihvatići ono što je krucijalno važno za Srbe – da nema članstva u NATO-u bez novog konsenzusa i dogovora, ali se zakoni ove zemlje moraju poštovati“.⁶

Diplomatsko-konzularna mreža BiH predmet je čestih kritika kako stručne javnosti isto tako i bosanskohercegovačkih zakonodavaca. Najčešće kritike dolaze zbog toga što u proteklom periodu nije dovoljno rađeno na ekonomskoj diplomaciji, ali i zbog nestručnih osoba koje bivaju imenovane na pozicije ambasadora samo zbog ugleda koje uživaju u političkim strankama ili zbog političke prisnosti s članovima Predsjedništva BiH. Kritički duh u BiH toliko je srozan da javno mnjenje sasvim olako dođivi postavljenje osoba sa srednjom stručnom spremom na dužnost ambasadora i to uz obrazloženje da će akademsko zvanje steći u državi primateljici nakon preuzimanja dužnosti. Ovo je sociološki posebno interesantno ukoliko se uzme u obzir da „na naučnim pretpostavkama koje su razvile sociologija, politička sociologija, političke teorije i politička filozofija jasan je i uočljiv temeljni odnos između društva i države, društva i politike, tako da je nemoguće razdvajati političke od društvenih odnosa, i obratno“⁷. U radu ćemo se potruditi da objasnimo okolnosti koje su dovele do takvih devijacija u sistemu.

Na primjerima NATO integracije, upotrebe etničkih obilježja u vršenju službene dužnosti, slučaja izgradnje Pelješkog mosta, izbora ambasadora po etničkom principu, parlamentarne diplomacije i lobiranja za etničke interese pokazat ćemo da je trenutni sistem sprovođenja vanjske politike na granici između zaštite državnih i etničkih interesa – ovisno o temi ili prioritetu koji se nađe na dnevnom redu.

⁶ Radio-televizija Republike Srpske (RTS): <https://lat.rtrs.tv/vijesti/vijest.php?id=356523> (Pristupio: 20. januara 2020. godine)

⁷ Mujagić Nermina, 2004., „Politička socijalizacija i mediji“, Internews B&H, Sarajevo, str. 95

II. METODOLOŠKI OKVIR RADA

U dijelu rada koji se odnosi na metodološki okvir odredit ćemo problem istraživanja, predmet istraživanja, ciljeve istraživanja, sistem hipoteza, način istraživanja, naučnu i društvenu opravdanost istraživanja te vremensko i prostorno određenje istraživanja.

1. Problem istraživanja

Nakon potpisivanja Dejtonskog mirovnog sporazuma i uspostavljanja trenutnog ustrojstva BiH uočljivi su različiti vanjskopolitički prioriteti političkih predstavnika iz tri etničke grupe u BiH. U skladu s tim, česta je pojava da državne institucije imaju dijametralno suprotne stavove kada je riječ o određenim vanjskopolitičkim prioritetima, ali i da entiteti u sastavu BiH, prije svega entitet RS, pokušavaju preuzeti nadležnost države BiH za vođenje vanjske politike. Politički predstavnici etničkih grupa uveliko utječu na kreiranje i sproveđenje vanjske politike BiH iz razloga što je trenutni politički sistem u praksi dozvolio funkcionerima, koji se biraju prije svega po etničkom principu, da bude potpuni suvereni u resorima koje dobiju nakon raspodjele funkcija. U ovom kontekstu nužno je odgovoriti na pitanja: šta su uzroci koji dovode do različitih pristupa kreiranju i vođenju vanjske politike BiH, kako je moguće popraviti trenutno stanje i kako trenutno funkcioniše vanjska politika BiH. Poboljšanje sistema vanjske politike treba biti jedan od ključnih prioriteta političara kojim je interes države BiH ispred svakog drugog političkog interesa. U savremenim međunarodnim odnosima, koje karakteriše turbulentna dinamika odnosa subjekata međunarodnog prava, iznimno je važno da BiH ima uređen sistem vanjske politike, prije svega zbog izazova koje će nametati buduće vrijeme.

2. Predmet istraživanja

Predmet istraživanja bit će usmjeren na utjecaj etničkih interesa na sproveđenje utvrđene vanjske politike Bosne i Hercegovine, odnosno na utjecaj interesa političkih predstavnika koji dolaze iz različitih etničkih grupa, koji su u suprotnosti s utvrđenom vanjskom politikom BiH, na

sproveđenje vanjskopolitičkih prioriteta. Komparirat ćemo postupanja njih nivoa vlasti, poput entitetskih organa zakonodavne vlasti, u odnosu na utvrđene vanjskopolitičke prioritete, a koje bi svi nivoi vlasti trebali poštivati s obzirom na to da je vanjska politika BiH u isključivoj nadležnosti državnih institucija. Posebna pažnja bit će usmjerena na zaštitu interesa susjednih zemalja u sproveđenju vanjske politike BiH. Iz praktičnih i teorijskih iskustava nastojat ćemo utvrditi posljedice i efekte političkih djelovanja koji imaju za cilj zaštitu etničkih, a ne državnih interesa u vanjskopolitičkom kontekstu.

2.1. Kategorijalno – pojmovni sistem

- *Vanjska politika* – politika koju vlast donosi u cilju ostvarivanja međunarodnih ciljeva, odnosno „skup stajališta, čina i mjera koje neka država ima i poduzima prema inostranstvu u nastajanju da zaštiti vlastite interese“⁸.
- *Sfera dominantnog etničkog interesa* – prostor u multietničkim državama u kojem jedna etnička grupa ostvaruje ili teži ostvarivanju strateških, političkih, ekonomskih, kulturnih ili bilo kojih drugih utjecaja i povlastica koje su u suprotnosti s interesima drugih etničkih grupa u državi ili definisanih politika.
- *Državni interes* – politički, ekonomski, kulturni ili bilo koji drugi interesi koje su utvrdili organi nadležni za donošenje odluke u skladu s ustavom i važećim zakonskim propisima. U vanjskopolitičkom smislu državni interesi su svi oni prioriteti koje su utvrdili organi nadležni za vođenje vanjske politike.
- *Evropska unija* – ovaj pojam uveden je na Pariskoj konferenciji 1972. godine i postao je sinonim za reformu u cilju ostvarivanja buduće slike zajednice. „U Maastrichtu je 7. februara 1992. godine potpisana Ugovor o Evropskoj uniji i time je ona postala zajednički krov evropske zajednice, zajedničke vanjske, sigurnosne, pravne i unutrašnje politike. Unija označava kako sadašnje stanje, tako i buduće perspektive integracionih procesa, sve u tu Uniju evropskih naroda“⁹.

⁸ Nick Stanko, 1999., „Diplomatski leksikon“, Barbat, Zagreb, str. 240

⁹ Bodiroga Mladen, 2012., „Međunarodna ekonomija“, Internacionalni Univerzitet Travnik, Travnik, str. 261

- *Menadžment/upravljanje* – “proces stjecanja i kombiniranja ljudskih, finansijskih, informativnih i fizičkih resursa kako bi se postigao primarni cilj organizacije ili institucije“¹⁰.
- *Institucije BiH* – organi države BiH koji su ovlašteni za sproveđenje funkcija i ovlaštenja povjerenih Ustavom BiH. Pod institucijama BiH misli se na Predsjedništvo BiH, Parlamentarnu skupštinu BiH, Ustavni sud BiH, Vijeće ministara BiH te Sud BiH i Tužilaštvo BiH.
- *Bosanskohercegovački entiteti* – dvije administrativno-teritorijalne jedinice u sastavu države BiH, Federacija BiH i Republika Srpska, koje imaju vlastite izvršne, zakonodavne i sudske organe i koji su ovlašteni za sproveđenje politika koje nisu u nadležnosti institucija BiH.
- *Država* – je subjekt međunarodnih odnosa koja u smislu međunarodnog prava mora imati „određeno područje, ljudstvo (stanovništvo) i biti neovisna o drugoj državi. Neki smatraju da postoji i četvrti uvjet, a to je sposobnost vladati se po odredbama međunarodnog prava“¹¹.
- *Pravna država* – termin je prvi put upotrebljen u 19. stoljeću kako bi se označile države u kojima je osigurana formalna zakonitost i pravna jednakost građana. „Kasnije je ovaj pojam dobio, pod američkim utjecajem, ući smisao 'vladavine prava', a ne 'vladavine jednog čovjeka'. Danas se pravna država često spominje u targonu evropskih integracija kao jedan od osnovnih uvjeta za članstvo u EU“¹².

¹⁰ Pringle K. Peter, 2004., „Menadžment elektronskih medija“, Embassy of the United States of America - Office of Public Affairs, Sarajevo, str. 3

¹¹ Andrassy Juraj, 1978., „Međunarodno pravo“, Školska knjiga, Zagreb, str. 61

¹² Nick Stanko, 1999., „Diplomatski leksikon“, Barbat, Zagreb, str. 176

3. Ciljevi istraživanja i sistem hipoteza

3.1. Naučni cilj

Naučni cilj je istražiti teorije, odnosno naučne analize, relevantna mišljenja i iskustva koja su povezana sa samim konceptom vanjske politike BiH i utjecaj različitih interesa etničkih grupa u BiH na definisane vanjskopolitičke prioritete. Cilj je dokazati suprotnosti u procesu sproveđenja bh. vanjske politike u praksi i bh. vanjske politike u teoriji. Istraživanjem ćemo dati objašnjenja koja se odnose na uzroke problema s kojima se susreće vanjska politika BiH kao i prognoze o budućim pravcima djelovanja.

3.2. Društveni cilj

Društveni cilj je doprinijeti razumijevanju problema utjecaja različitih etničkih interesa na vanjsku politiku BiH, te predstaviti realno stanje i karakter sistema odlučivanja, odnosno sproveđenja vanjske politike BiH. Buduća istraživanja koja budu usko povezana s temom rada moći će se koristiti ovim istraživanjem kao relevantnim materijalom komparacije. Također, ovo istraživanje može poslužiti za donošenje konkretnih odluka koje će voditi unapređenju sistema vanjske politike BiH.

4. Sistem hipoteza

4.1. Generalna hipoteza

- Različiti interesi političkih predstavnika etničkih grupa u Bosni i Hercegovini uveliko utječu na loše sproveđenje utvrđene vanjske politike Bosne i Hercegovine.

4.2. Posebne-pojedinačne hipoteze

- Bosanskohercegovački entitet Republika Srpska pokušava preuzeti nadležnost državnih institucija i kreirati vanjsku politiku države BiH.

- Usvojeni vanjskopolitički akti, kojim su definisani državni interesi, prilikom sproveđenja vanjske politike, ignorisani su od političkih predstavnika određenih etničkih grupa u BiH jer nisu u skladu s njihovim etničkim interesima.
- Ministarstvo vanjskih poslova BiH ne raspolaže potpunim informacijama o radu diplomatsko-konzularnih predstavništava države BiH što se direktno odražava na sproveđenje vanjskopolitičkih prioriteta BiH.
- Interesi susjednih zemalja, Republike Srbije i Republike Hrvatske, imaju veliki utjecaj na interese političkih predstavnika iz reda srpskog i hrvatskog naroda u BiH i njihov odnos spram utvrđenih državnih interesa BiH.
- Bh. diplomate za svoj rad odgovaraju samo članu Predsjedništva BiH koji dolaze iz iste etničke grupe kao i oni, odnosno članu Predsjedništva BiH na čiji su prijedlog imenovani.

5. Način istraživanja

U radu ćemo se koristiti sljedećim metodama istraživanja:

- Analiza medijskih sadržaja
- Deskripcija
- Induktivna i deduktivna metoda
- Studija slučaja
- Komparativna metoda

6. Naučna i društvena opravdanost istraživanja

Opravdanost istraživanja biti će usmjerena na produbljivanje, proširivanje, pouzdanost i primjenjljivost dobivenih rezultata u budućim istraživanjima vezanim za vanjsku politiku Bosne i Hercegovine. Također, donosioci odluka i istraživači moći će se koristiti ovim istraživanjem prilikom izrade prijedloga ili studija koji će voditi unapređenju sistema vanjske politike BiH.

7. Vremensko i prostorno određenje istraživanja

<i>Opis aktivnosti</i>	<i>2019. - mjesec -</i>	<i>2019. - mjesec -</i>	<i>2019. - mjesec -</i>	<i>2020. - mjesec -</i>
Prikupljanje i proučavanje literature	03. – 05. BiH			
Selekcija, analiza i sinteza prikupljenih podataka		06. – 08. BiH		
Prikupljanja i obrada podataka			09. – 12 BiH	
Pisanje izvještaja				01. – 06. BiH

III. OSNOVE USTAVNO-PRAVNOG SISTEM BOSNE I HERCEGOVINE

Općim okvirnim sporazumom za mir u Bosni i Hercegovini, parafiranim 21. novembra 1995. godine u Daytonu (Sjedinjene Američke Države) i potpisanim 14. decembra 1995. godine u Parizu (Republika Francuska) dogovorena su osnovna načela državno-pravnog i političkog uređenja Bosne i Hercegovine. Kako je navedeno na web stranici Ministarstva vanjskih poslova BiH¹³, tačnije rubrici posvećenoj državnom uređenju BiH, sastavni dio ovog Sporazuma, kao njegov Aneks 4, je Ustav Bosne i Hercegovine, koji osim Preambule ima i 12 članova.

Ustavom su, u članu 1. određena osnovna načela kao što su kontinuitet, demokratski principi, sastav, promet roba, usluga, kapitala i lica, glavni grad, simboli i državljanstvo Bosne i Hercegovine. Ostalim članovima Ustava određena su, između ostalog, pitanja ljudskih prava i fundamentalnih sloboda, nadležnosti i odnosi između institucija Bosne i Hercegovine i entiteta, Parlamentarna skupština BiH, Predsjedništvo BiH, Vijeće ministara BiH, Stalni komitet za vojna pitanja BiH, Ustavni sud BiH, Centralna banka BiH, finansije i budžet, opće odredbe, amandmani, prijelazne odredbe i stupanje na snagu.

U članu 1. tačka 1. Ustava BiH jasno je navedeno da „Republika Bosna i Hercegovina, čije je zvanično ime od sada „Bosna i Hercegovina“, nastavlja svoje pravno postojanje po međunarodnom pravu kao država, sa unutrašnjom strukturom modificiranom ovim Ustavom, i sa postojećim međunarodno priznatim granicama“ dok je u tački 2. istog člana navedeno da je „Bosna i Hercegovina demokratska država koja funkcioniše u skladu sa zakonom i na osnovu slobodnih i demokratskih izbora“. Ustav BiH je najviši pravni akt u BiH koji ima supremaciju nad ustavima svih administrativno-teritorijalnih jedinica u sastavu BiH kao i nad svim zakonima, bez obzira da li su oni usvojeni u državnom, entetskim ili kantonalnim organima zakonodavne vlasti uključujući i Brčko distrikt BiH. Što se tiče međunarodnih odnosa, samo država Bosna i Hercegovina smatra se subjektom međunarodnog prava, a njeni entiteti Federacija BiH i Republika Srpska postoje samo kao administrativno-teritorijalne jedinice u sastavu države BiH.

¹³ MVP BiH: http://www.mvp.gov.ba/dobro_dosli_u_bih/drzavno_uredjenje/ustav_bih/?id=261 (Pristupio: 15. januara 2020. godine)

Iako je ranije bilo pokušaja zaključivanja međunarodnih sporazuma s bosanskohercegovačkim entitetima, tačnije bh. entitetom RS, činjenica je da prema ustavno-pravnom ustrojstvu entiteti ne mogu bez saglasnosti državnog organa zakonodavne vlasti, tačnije Parlamentarne skupštine BiH, zaključivati međunarodne sporazume.

U Članu 1. Ustava Bosne i Hercegovine precizno se navodi da se „Bosna i Hercegovina sastoji od dva entiteta: Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske“¹⁴. U skladu s tim česte tvrdnje funkcionera iz reda Saveza nezavisnih socijaldemokrata (SNSD) o tome kako je Bosna i Hercegovina država „sastavljena od dva entiteta“¹⁵ nisu pravno utemeljene. U sastavu države BiH još se nalazi i Brčko distrikt BiH, odnosno distrikt s lokalnom samoupravom pod suverenitetom BiH. „Većina autora lokalnu samoupravu definiše kao ustavom i zakonom zajamčeno političko pravo građana da neposredno i putem svojih slobodno izabralih organa učestvuju u upravljanju određenim javnim poslovima, posebno onim koji se tiču zajedničkog interesa stanovništva u jedinicama lokalne samouprave“¹⁶.

Vlast u Bosni Hercegovine podijeljena je na izvršnu, zakonodavnu i sudsku. Na nivou države BiH izvršnu vlast čine *Predsjedništvo Bosne i Hercegovine i Vijeće ministara BiH*. Ustavom BiH je definisano da se Predsjedništvo BiH sastoji od tri člana: jednog Bošnjaka i jednog Hrvata, koji se svaki biraju neposredno s teritorije Federacije BiH, i jednog Srpskog, koji se bira neposredno s teritorije Republike Srpske. Što se tiče Vijeća ministara BiH, ovaj organ u praksi ima ulogu vlade BiH i čine ga predsjedavajući Vijeća ministara BiH i devet ministara. Predsjedavajućeg Vijeća ministara BiH imenuje Predsjedništvo BiH, a njegovo imenovanje potvrđuje Zastupnički dom Parlamentarne skupštine BiH. Nakon potvrđivanja imenovanja predsjedavajući imenuje ministre i zamjenike ministara u devet državnih ministarstva s tim što i njihovo imenovanje mora potvrditi Zastupnički dom Parlamentarne skupštine BiH. Članom 5. Zakona o Vijeću ministara BiH¹⁷ određeno je da Vijeće ministara čine predsjedavajući Vijeća ministara BiH, ministar vanjskih poslova, ministar vanjske trgovine i ekonomskih odnosa, ministar finansija i reziora, ministar komunikacija i prometa, ministar civilnih poslova, ministar za ljudska prava i izbjeglice,

¹⁴ Ustav Bosne i Hercegovine, Sarajevo, Office of the High Representative (OHR)

¹⁵ Večernji list: <https://www.večernji.ba/vijesti/dodik-izetbegovica-treba-podsjetiti-da-bih-cine-dva-entiteta-i-tri-konstitutivna-naroda-1353104> (Pristupio: 2. novembra 2019. godine)

¹⁶ Pejanović Mirko, 2006., „Opštine/općine u Bosni i Hercegovini“, Pormocult, Sarajevo, str. 18

¹⁷ Zakon o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08)

ministar pravde i ministar sigurnosti. Radi boljeg i efikasnijeg izvršavanja vladinih funkcija, predsjedavajući Vijeća ministara BiH ima ovlasti imenovati dva ministra za zamjenike predsjedavajućeg Vijeća ministara BiH.

Zakonodavnu vlast na državnom nivou vrši *Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine* (PSBiH) koja se sastoji od Zastupničkog doma i Doma naroda. Ustavom BiH određeno je da se Zastupnički dom Parlamentarne skupštine BiH sastoji od 42 člana, od kojih se dvije trećine biraju sa teritorije Federacije BiH, a jedna trećina sa teritorije RS-a. Izbor članova Zastupničkog doma PSBiH vrši se u skladu s Izbornim zakonom BiH na neposrednim izborima koji se održavaju svake četiri godine. Zastupnički dom PSBiH radi u sjednicama i kvorum sačinjava većina svih izabralih članova Zastupničkog doma PSBiH s tim što je u konačnici prilikom odlučivanja potrebno da glasovi većine (opća većina) sadrže i jednu trećinu glasova s teritorije svakog entiteta (entitetska većina). Dom naroda Parlamentarne skupštine BiH sastoji se od 15 delegata, od kojih su dvije trećine iz Federacije BiH (uključujući pet Hrvata i pet Bošnjaka) i jedna trećina iz Republike Srpske (pet Srba). Nominovane hrvatske, odnosno bošnjačke delegate iz Federacije BiH biraju hrvatski odnosno bošnjački delegati u Domu naroda Parlamenta FBiH dok delegate iz bh. entiteta RS bira Narodna skupština RS. Devet članova Doma naroda PSBiH sačinjava kvorum, pod uslovom da su prisutna najmanje tri bošnjačka, tri hrvatska i tri srpska delegata. Isto kao i Zastupnički dom PSBiH i Dom naroda PSBiH radi u sjednicama, a odluke donosi većina ukupnog broja delegata koji su prisutni i koji glasaju, uz uslov da glasovi protiv ne sadrže dvije trećine ili više delegata izabralih iz svakog entiteta. Ovakav sistem odlučivanja u velikoj mjeri otetava normalno funkcionisanje BiH kao države. „Radi se o etničkom i entitetskom kriteriju koji opredjeljuje entitetsko biranje i odlučivanje, umjesto da se akcenat stavi na građanina BiH, kao političkog subjekta, bez obzira na to kojem narodu pripada i iz kojeg entiteta dolazi“¹⁸.

Sudsku vlast na državnom nivou vrše *Ustavni sud Bosne i Hercegovine*, Sud Bosne i Hercegovine i Tužilaštvo Bosne i Hercegovine. Položaj Ustavnog suda BiH definisan je Ustavom BiH u čijem članu 6. je navedeno da je Ustavni sud BiH jedini nadležan da odlučuje o bilo kojem sporu koji se javlja po Ustavu BiH između dva entiteta, ili između Bosne i

¹⁸ Kurtćehajić Suad, 2006., „Perspektive Bosne i Hercegovine na osnovu rješenja postavljenih Dejtonskim sporazumom“, Godišnjak Fakulteta političkih nauka, Sarajevo, str. 111

Hercegovine i jednog ili oba entiteta, te između institucija Bosne i Hercegovine uključujući, ali ne ograničavajući se na to pitanje: da li je odluka entiteta da uspostavi poseban paralelan odnos sa susjednom državom u skladu sa ovim Ustavom, uključujući i odredbe koje se odnose na suverenitet i teritorijalni integritet Bosne i Hercegovine te da li je bilo koja odredba ustava ili zakona jednog entiteta u skladu sa Ustavom BiH. Sporove pred Ustavnim sudom BiH mogu pokrenuti članovi Predsjedništva BiH; predsjedavajući Vijeća ministara BiH; predsjedavajući, ili njegov zamjenik, bilo kojeg doma Parlamentarne skupštine BiH; jedna četvrtina zastupnika/delegata bilo kojeg doma Parlamentarne skupštine BiH, ili jedna četvrtina članova bilo kojeg doma zakonodavnog organa jednog entiteta. Ustavni sud BiH također ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u Ustavu BiH, kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini. Ustavni sud BiH je nadležan u pitanjima koja mu je proslijedio bilo koji sud u Bosni i Hercegovini u pogledu toga da li je zakon, o čijem važeњu njegova odluka ovisi, kompatibilan s Ustavom BiH, s Evropskom konvencijom o ljudskim pravima i osnovnim slobodama i njenim protokolima, ili sa zakonima Bosne i Hercegovine; ili u pogledu postojanja ili domaćaja nekog opšteg pravila međunarodnog javnog prava koje je bitno za odluku suda.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine sastoji se od devet članova. Četiri člana bira Zastupnički dom Parlamenta FBiH, a dva člana Narodna skupština RS-a. Preostala tri člana bira predsjednik Evropskog suda za ljudska prava nakon konsultacija s Predsjedništvom BiH s tim što oni ne mogu biti državljanji BiH ili državljanji bilo koje susjedne zemlje. Ustav BiH ostavio je mogućnost i da se na drugi način izaberu tri člana Ustavnog suda BiH koje imenuje predsjednik Evropskog suda za ljudska prava, odnosno da Parlamentarna skupština BiH nakon isteka pet godina od prvih imenovanja sudija Ustavnog suda BiH može zakonom predvidjeti drugačiji način izbora troje sudija koje bira predsjednik Evropskog suda za ljudska prava. Strane sudije u Ustavnom суду BiH čest su predmet političkih diskusija u BiH s obzirom na to da političke stranke s teritorije bh. entiteta RS, ali i brojni politički predstavnici iz reda hrvatskog naroda javno negoduju zbog činjenice da u odlučivanju u Ustavnom суду BiH učestvuju sudije, a koje nemaju državljanstvo BiH. Uprkos kritikama do kraja februara 2020. godine u parlamentarnu proceduru nije upućen zakon kojim je određen drugačiji način izbora troje stranih sudija u Ustavnom суду BiH. Politička stranka SNSD najavila je da će se pred državnim parlamentarcima u 2020. godini naći prijedlog zakona kojim se definise prestanak mandata stranim sudijama u Ustavnom суду BiH.

Sudsku vlast pored Ustavnog suda BiH vrše Tuđilaštvo BiH i Sud BiH. U tom kontekstu nuđeno je istaći ulogu *Visokog sudskog i tužilačkog vijeća Bosne i Hercegovine* (VSTV BiH), a koje je osnovano 2004. godine odlukom Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine. Zakonom o VSTV-u BiH¹⁹ određeno je da je VSTV BiH nezavisni i samostalni organ koji ima zadatak da osigura nezavisno, nepristrasno i profesionalno pravosuđe. VSTV BiH imenuje sve nositelje pravosudnih funkcija, izuzev sudija u ustavnim sudovima gdje samo daje prijedloge nadležnim organima u vezi sa njihovim predlaganjem i izborom sudija Ustavnog suda RS i imenovanjem sudija u Ustavni sud Federacije Bosne i Hercegovine. U skladu sa zakonskim nadležnostima VSTV BiH bira i glavnog tužitelja Tuđilaštva BiH i predsjednika Suda BiH kao i sve sudije i tužitelje na svim nivoima vlasti u BiH (državni, entitetski, kantonalni i okružni nivo uključujući i Brčko distrikt BiH).

Tužilaštvo Bosne i Hercegovine osnovano je Zakonom o Tuđilaštvu BiH²⁰ kao poseban organ Bosne i Hercegovine koji djeluje samostalno. Ovaj zakon nametnuo je Visoki predstavnike međunarodne zajednice u BiH 2002. godine. Prema Zakonu o Tuđilaštvu BiH ovaj organ je nadležan za provođenje istrage za krivična djela za koja je nadležan Sud BiH, te za gonjenje počinilaca pred Sudom BiH, u skladu sa Zakonom o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine i drugim primjenjivim zakonima. Tuđilaštvo BiH je nadležno za primanje zahtjeva za međunarodnu pravnu pomoć u krivičnim stvarima, u skladu sa zakonima, multilateralnim i bilateralnim sporazumima i konvencijama, uključujući i zahtjeve za izručenje ili predaju traženih osoba od sudova ili organa na teritoriji Bosne i Hercegovine i drugih država, odnosno međunarodnih sudova ili tribunalala.

Sud Bosne i Hercegovine osnovan je 2002. godine kada je Parlamentarna skupština BiH usvojila Zakon o Sudu BiH²¹. Ovaj zakon proglašio je Visoki predstavnik međunarodne zajednice u BiH također 2002. godine. Sud BiH ima krivičnu, upravnu i apelacionu nadležnost. Kako navode iz Suda BiH²², u okviru krivične nadležnosti Sud BiH postupa u predmetima koji se odnose za krivična djela propisana zakonima BiH, a to su, između ostalog, djela ratnih zločina,

¹⁹ Zakon o Visokom sudskom i tužilačkom vijeću Bosne i Hercegovine, Službeni glasnik BiH, br. 25/04, 93/05, 48/07 i 15/08

²⁰ Zakon o Tuđilaštvu BiH, Službeni glasnik BiH, br. 3/03, 37/03, 42/03, 9/04, 35/04, 61/04, 97/09)

²¹ Zakon o Sudu Bosne i Hercegovine - precišćeni tekst, Službeni glasnik BiH, br. 29/00, 16/02, 24/02, 3/03, 37/03, 42/03, 4/04, 9/04, 35/04, 61/04, 32/07, 49/09-precišćeni tekst, 74/09 - ispravka i 97/09

²² Sud BiH: <http://www.sudbih.gov.ba/stranica/91/preled> (Pristupio: 19. februar 2020. godine)

organiziranog i privrednog kriminala, te korupcije. Pod određenim, zakonom preciziranim uslovima, Sud BiH je nadležan i za krivična djela propisana zakonima entiteta i Brčko Distrikta BiH. Upravna nadležnost podrazumijeva da Sud BiH odlučuje po tužbama protiv konačnih upravnih akata koja u vršenju javnih ovlaštenja donose institucije BiH. Sud BiH odlučuje o zahtjevima za zaštitu sloboda i prava građana zagarantovanih Ustavom BiH, kada su ta prava i slobode povrijeđeni konačnim pojedinačnim aktom institucija BiH, pod uslovom da nije osigurana druga sudska zaštita. Također, Sud BiH rješava imovinske sporove između države BiH, entiteta i Brčko Distrikta BiH, imovinske sporove između institucija BiH koje vrše javna ovlaštenja, imovinske sporove proistekle iz štete koja je nastala pri vršenju poslova organa uprave i drugih institucija BiH i službenih lica tih organa i institucija, kao i druge imovinske sporove kad je nadležnost Suda utvrđena zakonima BiH ili međunarodnim ugovorom. U okviru apelacione nadležnosti Sud BiH odlučuje po žalbama protiv odluka donesenih u okviru Krivičnog odjeljenja i Upravnog odjeljenja i odlučuje po prigovorima koji se odnose na kršenje izbornog zakona Bosne i Hercegovine. Međutim, Sud BiH nije tijelo koje rješava žalbe na presude entitetskih sudova.

Što se tiče nivoa vlasti, izvršnu vlast u entitetu Federacija BiH vrše predsjednik i dva potpredsjednik FBiH (koji moraju biti pripadnici različitih naroda i koje imenuje Parlament FBiH) te Vlada Federacije BiH. Zakonodavnu vlast u entitetu FBiH vrši Parlament FBiH koji se sastoji od Zastupničkog doma i Doma naroda Parlamenta FBiH, a sudsку vlast Ustavni sud Federacije BiH, Vrhovni sud Federacije BiH i Federalno tužilaštvo. Unutar entiteta Federacija BiH postoji deset kantona u kojima izvršnu vlast vrše premijer i kantonalna vlada, zakonodavnu skupštine kantona, a sudsку vlast kantonalni i općinski sudovi i kantonalna tužilaštva. U entitetu Republika Srpska izvršnu vlast čine predsjednik i dva potpredsjednika (koji moraju biti pripadnici različitih naroda i koji se biraju na neposrednim izborima) te Vlada RS-a. Zakonodavnu vlast RS-a vrši Narodna skupština RS-a i Vijeće naroda RS-a, a sudske vlasti Ustavni sud RS-a, osnovni sudovi, okružni sudovi, okružna tužilaštva i Tužilaštvo RS-a. U Brčko distriktu BiH izvršna vlast je u rukama gradonačelnika i Vlade Brčko distrikta BiH, zakonodavna vlast u rukama Skupštine Brčko distrikta BiH dok sudske vlasti vrše Tužilaštvo Brčko distrikta BiH, Osnovni sud Brčko distrikta BiH i Apelacioni sud Brčko distrikta BiH. Nužno je istaći kako nadležnosti pri vršenju vlasti u bosanskohercegovačkim entitetima u praksi nisu uređeni na asimetričan način. Kao primjer navestimo funkcije potpredsjednika entiteta

Federacija BiH i potpredsjednika entiteta RS. „U ostvarivanju većine nadležnosti predsjednik i potpredsjednici FBiH djeluju kao svojevrsno predsjedništvo FBiH, jer odluke donose konsenzusom. U FBiH predsjednik ne može raspustiti neki od domova Parlamenta FBiH bez saglasnosti potpredsjednika FBiH, predsjednik tek nakon konsultacija s potpredsjednicima može predložiti imenovanje ili smjenu Vlade FBiH, predsjednik uz saglasnost s potpredsjednicima FBiH predlaže nove sudije u Ustavnom суду FBiH, potpredsjednici imaju pravo na podnošenja zahtjeva za ocjenu ustavnosti i predsjednik uz saglasnost s potpredsjednicima može predlagati amandmane na Ustav FBiH. Što se tiče entiteta RS, ustavni položaj potpredsjednika RS se razlikuje od položaja potpredsjednika FBiH. Naime, potpredsjednici RS-a nemaju nikakvu samostalnu nadležnost i oni samo pomažu predsjedniku u obavljanju njegovih poslova. Da budemo još precizniji, samo onih koje im povjeri predsjednik RS-a. U Ustavu RS-a navedeno je da "dva potpredsjednika RS-a pomažu predsjedniku RS-a u obavljanju poslova koje im povjeri predsjednik" i da predsjednik RS-a "određuje koji će ga potpredsjednik mijenjati u slučaju privremene spriječenosti da obavlja svoje funkcije". Na drugoj strani, predsjednik RS-a ima ovlasti da bez saglasnosti potpredsjednika RS-a predloži kandidata za predsjednika Vlade RS-a, razrješenje Vlade RS-a, predlaže nove kandidate za predsjednika i sudije Ustavnog suda RS-a, predlaže članu Predsjedništva BiH iz reda srpskog naroda ambasadore i druge međunarodne predstavnike Bosne i Hercegovine iz RS-a, odlučuje o raspuštanju Narodne skupštine RS-a i pokreće prijedloge izmjene Ustava RS-a.“²³.

S obzirom na to da smo već u nekoliko navrata spomenuli Visokog predstavnika međunarodne zajednice u BiH nužno je definisati i njegovu ulogu u ustavno-pravnom sistemu BiH. *Ured visokog predstavnika (OHR)* je ad hoc međunarodna institucija odgovorna za nadgledanje provedbe civilnih aspekata Mirovnog sporazuma kojim je okončan rat u Bosni i Hercegovini. Kako navode iz OHR-a²⁴, funkcija visokog predstavnika je uspostavljena u sukladnosti sa Općim okvirnim sporazumom za mir u Bosni i Hercegovini, koji se obično naziva Daytonski mirovni sporazum, dogovorenim u Daytonu, država Ohio, i potpisanim u Parizu 14. decembra 1995. godine. Visoki predstavnik surađuje sa građanima i institucijama Bosne i Hercegovine, te međunarodnom zajednicom kako bi osigurali da se Bosna i Hercegovina razvije u mirnu i

²³ Mušinović Ervin, „Zašto je Dodiku zanimljiva pozicija potpredsjednika FBiH? Jake nadležnosti i mogućnost blokiranja“: <https://www.klix.ba/vijesti/bih/zasto-je-dodiku-zanimljiva-pozicija-potpredsjednika-fbih-jake-nadleznosti-i-mogucnost-blokiranja/200122035> (Pristupio: 19. februara 2020. godine)

²⁴ Ured visokog predstavnika (OHR): http://www.ohr.int/?page_id=1157 (Pristupio: 19. februar 2020. godine)

odrđivu demokratsku zemlju, na putu ka integracijama u euro-atlantske institucije. Za BiH se, zbog ovlaštenja koja su data Visokom predstavniku, često u javnom diskursu kaže kako je zemlja u procesu sticanja suvereniteta. Naime, Visoki predstavnika, kojeg imenuje Vijeće sigurnosti Ujedinjenih nacija (UN), ima značajne ovlasti kojim može utjecati na procese u BiH poput ovlaštenja da nametne zakone ili smijeni funkcionere, uključujući i najviše predstavnike bh. vlasti poput članova Predsjedništva BiH i ministara u Vijeću ministara BiH. Ovlaštenja Visokog predstavnika određena su Općim okvirnim sporazumom za mir u BiH, Zaključcima Vijeća za implementaciju mira iz Bona (1997. godine) i Deklaracijom Vijeća za implementaciju mira iz Madrija (1998. godine). Činjenica je da se Visoki predstavnik već godinama ne koristi datim ovlaštenjima pod obrazloženjem da je na domaćim funkcionerima da sami postignu dogovor i iznauđu rješenja. Ukoliko se uzme u obzir proces donošenja odluka u BiH, ali i brojni mehanizmi blokada koje političari često zloupotrebljavaju zbog ostvarivanja etničkih, a ne državnih interesi, opravdanim se mogu smatrati kritike akademske i političke javnosti upućene na račun Visokog predstavnika zbog nekorištenja datih ovlaštenja.

1. Nadležnost institucija Bosne i Hercegovine

„Politički sistemi obuhvataju mehanizme vladavine i institucije države, te strukture i procese preko kojih oni uzajamno djeluju sa širim društvom“²⁵ ili još preciznije „pod političkim sistemima podrazumijevamo ukupnost odnosa političke vlasti i različitih struktura moći“²⁶. Raspodjela političke vlasti jasno je definisana Ustavom Bosne i Hercegovine koji je precizirao nadležnost državnih institucija i entetskih organa vlasti. Zbog specifičnog političkog sistema može se reći kako je bosanskohercegovačko ustavno uređenje između federacije i visoko decentralizirane unitarne države. Profesor Suad Kurtćehajić smatra da je razlog tome visok stepen ovlaštenja bh. entiteta, a koji su u istoj ravni s federalnim jedinicama u federalno uređenim državama²⁷. Prema Ustavu BiH, tačnije članu 3., institucije BiH nadležne su za sljedeća pitanja: vanjsku politiku, vanjskotrgovinsku politiku, carinsku politiku, monetarnu politiku, finansiranje institucije i međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine, politiku i

²⁵ Heywood Andrew, 2002., „Politics“, Palgrave, New York, str. 39.

²⁶ Hattich Manfred, 1980., „Grundbegriffe der Politikwissenschaft“, Darmstadt, str. 79

²⁷ Kurtćehajić Suad, 2006., „Perspektive Bosne i Hercegovine na osnovu rješenja postavljenih Dejtonskim sporazumom“, u Godišnjak Fakulteta političkih nauka, Sarajevo, 111- 115

regulisanje pitanja imigracije, izbjeglica i azila, provođenje međunarodnih i međuentitetskih krivičnopravnih propisa, uključujući i odnose sa Interpolom, uspostavljanje i funkcionisanje zajedničkih i međunarodnih komunikacijskih sredstava, regulisanje međuentitetskog transporta i kontrola vazdušnog saobraćaja.

U istom članu 3. navedeno je da „sve vladine funkcije i ovlaštenja koja nisu ovim Ustavom izričito povjerena institucijama Bosne i Hercegovine pripadaju entitetima“, ali i da će Bosna i Hercegovina „preuzeti nadležnost u onim stvarima u kojima se o tome postigne saglasnost entiteta; stvarima koje su predviđene u Aneksima 5 - 8 Općeg okvirnog sporazuma; ili koje su potrebne za očuvanje suvereniteta, teritorijalnog integriteta, političke nezavisnosti i međunarodnog subjektiviteta Bosne i Hercegovine, u skladu sa podjelom nadležnosti među institucijama Bosne i Hercegovine. Dodatne institucije mogu biti uspostavljene prema potrebi za vršenje ovih nadležnosti“. Profesor Suad Kurtćehajić²⁸ smatra kako bi ustavna odredba o dodatnim nadležnostima države BiH mogla anulirati gotovo sve nedostatke Dejtonskog mirovnog sporazuma i omogućiti integraciju države i njeno kvalitetno uključenje u porodicu evropskih država. „Načlost, iako ova odredba predstavlja slovo, a ne duh Dejtona nijedan Visoki predstavnik od 1995. godine do danas nije dao tumačenje ove odredbe. Istina pojedini visoki predstavnici, poput Pedija Ešdauna i Wolfgana Petriča, su koristili mogućnosti navedene odredbe kako bi otklonili blokade u donošenju zakona i nametnuli svojim odlukama zakone koji su imali integrirajuću ulogu za Bosnu i Hercegovinu“²⁹.

Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine je najviši državni organ zakonodavne vlasti. Nadležnost Parlamentarne skupštine BiH određena je Ustavom BiH prema kojem je ovaj organ nadležan za donošenje zakona koji su potrebni za provođenje odluka Predsjedništva BiH ili za vršenje funkcija Skupštine po Ustavu, odlučivanje o izvorima i iznosu sredstava za rad institucija Bosne i Hercegovine i za međunarodne obaveze Bosne i Hercegovine, odobravanje budžeta za institucije Bosne i Hercegovine, odlučivanje o saglasnosti za ratifikaciju ugovora i ostala pitanja koja su potrebna da se provedu njene dužnosti, ili koja su joj dodijeljena zajedničkim sporazumom entiteta.

²⁸ Kurtćehajić Suad, 2017., „Prilozi za politički sistem Bosne i Hercegovine“, Futur art, Sarajevo, str. 477

²⁹ Kurtćehajić Suad, 2017., „Prilozi za politički sistem Bosne i Hercegovine“, Futur art, Sarajevo, str. 479

Predsjedništvo Bosne i Hercegovine ima ulogu kolektivnog šefa bh. države. Kako smo već i ranije naveli, Predsjedništvo BiH čine tri člana Predsjedništva BiH, odnosno po jedan iz reda bošnjačkog, hrvatskog i srpskog naroda. Predsjedništvo BiH je prema Ustavu BiH nadležno za vođenje vanjske politike Bosne i Hercegovine, imenovanje ambasadora i drugih međunarodnih predstavnika Bosne i Hercegovine, od kojih najviše dvije trećine mogu biti odabrani sa teritorije Federacije BiH, predstavljanje Bosne i Hercegovine u međunarodnim i evropskim organizacijama i institucijama i traženje članstva u onim međunarodnim organizacijama i institucijama u kojima Bosna i Hercegovina nije član, vođenje pregovora za zaključenje međunarodnih ugovora Bosne i Hercegovine, otkazivanje i, uz suglasnost Parlamentarne skupštine BiH, ratifikovanje takvih ugovora, izvršavanje odluka Parlamentarne skupštine, predlaganje godišnjeg budžeta Parlamentarnoj skupštini BiH, uz preporuku Vijeća ministara, podnošenje izvještaja o rashodima Predsjedništva BiH Parlamentarnoj skupštini na njen zahtjev, ali najmanje jedanput godišnje, koordinaciju, prema potrebi, s međunarodnim i nevladinskim organizacijama u Bosni i Hercegovini te vršenje drugih djelatnosti koje mogu biti potrebne za obavljanje dužnosti, koje mu prenese Parlamentarna skupština BiH, ili na koje pristanu entiteti.

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine u praksi ima ulogu bosanskohercegovačke vlade uprkos tome što se na čelu Vijeća ministara BiH nalazi predsjedavajući, a ne predsjednik, odnosno državni premijer. Vijeće ministara BiH, prema Ustavu BiH, odgovorno je za sprovođenje politika u oblastima koje se definisane članom 3. Ustava BiH. U tom kontekstu, Vijeće ministara BiH čine Kabinet predsjedavajućeg Vijeća ministara BiH, Ministarstvo vanjskih poslova, Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa, Ministarstvo finansija i trezora, Ministarstvo komunikacija i prometa, Ministarstvo civilnih poslova, Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice, Ministarstvo pravde i Ministarstvo sigurnosti.

Pod državnim institucijama također se podrazumijevaju Ustavni sud Bosne i Hercegovine čije su odluke konačne i obavezujuće te Centralna banka Bosne i Hercegovine koja je jedina ovlaštena institucija za štampanje novca i monetarnu politiku na cijelom području Bosne i Hercegovine.

Već izvjesno vrijeme u javnom prostoru se postavlja pitanje da li je napokon došlo vrijeme da se započne s reformama koje će omogućiti veće ovlasti državnim institucijama. Naime, Bosna i Hercegovina je zemlja koja teži članstvu u Evropskoj uniji, ali i NATO savezu što pred državne institucije stavlja brojne izazove. Evropska unija već je, u kontekstu bh. pravosuđa, zatražila od

BiH da uspostavi vrhovni sud kao i da omogući državi preuzimanje nadležnosti nižih nivoa vlasti kada je riječ o odlučivanju u procesu evropskih integracija. S obzirom na različite poglede domaćih političara i pasivanost OHR-a teško je za očekivati da će politički subjekti u BiH uspjeti postići dogovor o prijenosu nadležnosti s nižih nivoa na institucije BiH. Proces odlučivanja u institucijama BiH, kako je ranije objašnjeno, baziran je na brojnim mogućnostima blokade kako u Predsjedništvu BiH isto tako i u Vijeću ministara BiH, ali i Parlamentarnoj skupštini BiH. Šta više iz dana u dan političari, posebno iz bh. entiteta RS, zagovaraju prijenos nadležnosti iz oblasti indirektnih poreza, sigurnosnih službi i pravosudnih organa sa države na entitete.

2. Nadležnost bosanskohercegovačkih entiteta

U sastavu Bosne i Hercegovine nalaze se entiteti Federacija BiH i Republika Srpska te Brčko distrikt BiH, odnosno distrikt s lokalnom samoupravom pod suverenitetom BiH. „Bosanskohercegovački entiteti imaju status ili položaj federalnih jedinica u okviru naše države³⁰.“ Prema Ustavu BiH entiteti imaju pravo da uspostavljaju posebne paralelne odnose sa susjednim državama, u skladu sa suverenitetom i teritorijalnim integritetom Bosne i Hercegovine. Svaki entitet obavezan je pružiti svu „potrebnu pomoć vlasti Bosne i Hercegovine kako bi joj se omogućilo da ispoštuje međunarodne obaveze Bosne i Hercegovine, s tim da će finansijske obaveze u koje je ušao jedan entitet bez saglasnosti drugog, a prije izbora Parlamentarne skupštine BiH i Predsjedništva Bosne i Hercegovine, ostati obaveza tog entiteta osim ukoliko je ta obaveza neophodna za nastavak članstva Bosne i Hercegovine u nekoj međunarodnoj organizaciji“. Ustav BiH navodi i da će entiteti ispuniti sve uslove za pravnu sigurnost i zaštitu lica pod svojom jurisdikcijom, održavanjem civilnih ustanova za primjenu pravnih propisa, koje će funkcionisati u skladu sa međunarodno priznatim standardima uz poštovanje međunarodno priznatih ljudskih prava i osnovnih sloboda, iz člana II ovog Ustava, i poduzimanjem ostalih odgovarajućih mjera, da svaki entitet može također sklapati sporazume sa državama i međunarodnim organizacijama uz saglasnost Parlamentarne skupštine BiH te da Parlamentarna skupština BiH može zakonom predvidjeti da za određene vrste sporazuma takva

³⁰ Trnka Kasim, 2006., „Ustavno pravo“, Sarajevo, Univerzitetska knjiga, str. 340-341

saglasnost nije potrebna. Entiteti u sastavu BiH nadležni su za sve vladine funkcije, odnosno imaju ovlaštenja za sprovođenje politika osim onih iz oblasti vanjske politike, vanjskotrgovinske politike, carinske politike, monetarne politike, finansiranje institucije i međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine, politike i regulisanja pitanja imigracije, izbjeglica i azila, provođenje međunarodnih i međuentitetskih krivičnopravnih propisa, uključujući i odnose sa Interpolom, uspostavljanje i funkcionisanje zajedničkih i međunarodnih komunikacijskih sredstava, regulisanje međuentitetskog transporta i kontrola vazdušnog saobraćaja te nadležnosti koje su u skladu s Ustavom BiH prenijeli s administrativno-teritorijalnih jedinica u nadležnost državnih institucija.

„Ustav Federacije BiH je utvrdio isključive nadležnosti i Federacije BiH i kantona, kao i njihovu zajedničku nadležnost. Isključiva nadležnost Federacije BiH kao entiteta se znatno promjenila od 1994. godine i od prvog teksta Ustava Federacije BiH. Tada je u članu III.1. pisalo da u isključivu nadležnost Federacije BiH spada vođenje vanjskih poslova, organiziranje i vođenje odbrane Federacije BiH, utvrđivanje ekonomске politike, uspostavljanje carina i međunarodne trgovine, uređivanje finansijskih uključujući uspostavljanje i kontrolu monete Federacije BiH, utvrđivanje monetarne politike, suzbijanje međunarodnog kriminala, posebno terorizma, dodjela elektronskih frekvencija za radio i televiziju. Međutim, danas ništa od navedenoga nije u nadležnosti Federacije BiH nego u isključivoj nadležnosti države Bosne i Hercegovine poput uspostavljanja monetarne i carinske politike, vanjske trgovine, vanjskih poslova, odbrane, etc. U isključivoj nadležnosti Federacije BiH nije puno toga ostalo. Može se reći da je Federacija BiH danas nadležna za pitanje entitetskoga državljanstva, utvrđivanje energetske politike i finansiranje djelatnosti federalnih vlasti, ustanova i institucija koje federalne vlasti osnivaju“³¹.

Što se tiče bh. entiteta RS, članom 68. Ustava RS-a definisane su nadležnosti RS-a. U skladu s tim RS je nadležan za integritet, ustavni poredak i teritorijalnu cjelokupnost RS-a, sigurnost, mjere iz svoje nadležnosti za slučaj ratnog stanja i vanrednog stanja koje proglaše institucije Bosne i Hercegovine, kao i mjere za slučaj vanrednog stanja koje proglaše institucije Republike Srpske s tim što se odredbe tačke 3. ovog člana ne odnose na upotrebu vojske i druge mjere iz nadležnosti institucija Bosne i Hercegovine, ustavnost i zakonitost, ostvarivanje i zaštitu ljudskih

³¹ Gavrić Saša, Banović Damir, Krause Christina, 2009., „Uvod u politički sistem Bosne i Hercegovine – izabrani aspekti“, Sarajevo, Sarajevski otvoreni centar, str. 386

prava i sloboda, svojinske i obligacione odnose i zaštitu svih oblika svojine, pravni polođaj preduzeća i drugih organizacija, njihovih udruženja i komora, ekonomске odnose sa inostranstvom, koji nisu preneseni na institucije Bosne i Hercegovine, tržište i planiranje, bankarski i poreski sistem, osnovne ciljeve i pravce privrednog, naučnog, tehnološkog, demografskog i socijalnog razvoja, razvoja poljoprivrede i sela, korištenje prostora, politiku i mјere za usmjeravanje razvoja i robne rezerve, kontrolu zakonitosti raspolaganja sredstvima pravnih lica i prikupljanje statističkih i drugih podataka od općeg interesa, organizaciju, nadležnosti i rad državnih organa, sistem javnih službi, radne odnose, zaštitu na radu, zapošljavanje, socijalno osiguranje i druge oblike socijalne zaštite, zdravstvo, boračku i invalidsku zaštitu, brigu o djeci i omladini, obrazovanje, kulturu i zaštitu kulturnih dobara, fizičku kulturu, zaštitu životne sredine, sistem javnog informisanja, međunarodnu saradnju, osim one koja je prenesena institucijama Bosne i Hercegovine, finansiranje ostvarivanja prava i dužnosti RS te druge odnose od interesa za Republiku, u skladu sa Ustavom. I u slučaju FBiH kao i u slučaju RS-a sve nadležnosti trebaju se izvršivati u skladu s Ustavom Bosne i Hercegovine, a „posebno da ne narušavaju suverenitet i teritorijalni integritet Bosne i Hercegovine“³².

3. Vanjskopolitički sistem Bosne i Hercegovine

Vanjska politika Bosne i Hercegovine, prema Ustavu BiH, u isključivoj je nadležnosti državnih institucija. Predsjedništvo Bosne i Hercegovine ima ustavnu nadležnost za vođenje vanjske politike BiH, a u skladu s tim i nadležnost za imenovanje ambasadora i drugih međunarodnih predstavnika Bosne i Hercegovine, od kojih najviše dvije trećine mogu biti odabrani sa teritorije Federacije BiH, predstavljanje Bosne i Hercegovine u međunarodnim i evropskim organizacijama i institucijama i traženje članstva u onim međunarodnim organizacijama i institucijama u kojima Bosna i Hercegovina nije član, vođenje pregovora za zaključenje međunarodnih ugovora Bosne i Hercegovine, otkazivanje i, uz suglasnost Parlamentarne skupštine BiH, ratifikovanje takvih ugovora.

³² Kuzmanović Rajko, 2002., „Ustavno pravo“, Banja Luka, Pravni fakultet, str. 338

Ustav BiH također je u članu 5. odredio da Bosna i Hercegovina ima ministra vanjskih poslova kojeg imenuje predsjedavajući Vijeća ministara BiH. Još 2003. godine Parlamentarna skupština BiH je na prijedlog Vijeća ministara BiH usvojila Zakon o ministarstvima i drugim tijelima uprave BiH³³, a kojim je definisana nadležnost Ministarstva vanjskih poslova BiH. Zakon o ministarstvima i drugim tijelima uprave BiH od 2003. godine došao je nekoliko izmjena i dopuna. Ministarstvo vanjskih poslova BiH je prema Zakonu o ministarstvima i drugim tijelima uprave BiH nadležno za provođenje utvrđene politike BiH i radi na razvoju međunarodnih odnosa u skladu sa stavovima i smjernicama Predsjedništva Bosne i Hercegovine; predlaganje utvrđivanja stavova o pitanjima od interesa za vanjskopolitičke aktivnosti i međunarodni položaj BiH; zastupanje BiH u diplomatskim odnosima prema drugim državama, međunarodnim organizacijama i na međunarodnim konferencijama, i za neposrednu komunikaciju sa diplomatskim i predstavništvima drugih država i misijama međunarodnih organizacija u BiH i obavlja stručne poslove u vezi sa tim; praćenje stanja i razvoj međunarodnih odnosa BiH sa drugim državama, međunarodnim organizacijama i drugim subjektima međunarodnog prava i međunarodnih odnosa i o tome izvještava Parlament Bosne i Hercegovine, Predsjedništvo Bosne i Hercegovine i Vijeće ministara Bosne i Hercegovine; predlaganje Predsjedništvu Bosne i Hercegovine uspostavljanja ili prekida diplomatskih ili konzularnih odnosa sa drugim državama; saradnju s međunarodnim organizacijama, predlaganje Predsjedništvu Bosne i Hercegovine učlanjenje, odnosno učešće BiH u radu međunarodnih organizacija; organizovanje, usmjeravanje i koordiniranje rada diplomatsko-konzularnih predstavništava BiH u inostranstvu; pripremanje i organizovanje međunarodnih posjeta i susreta; pripremanje bilateralnih i multilateralnih sporazuma; vršenje poslova u vezi sa boravkom i zaštitom prava i interesa državljana BiH na stalnom i privremenom boravku u inostranstvu i domaćih pravnih lica u inostranstvu; da u saradnji sa nadležnim ministarstvima i institucijama prati međunarodna ekomska kretanja i odnose i obavještava nadležne organe o tome, kao i o ekonomskim odnosima BiH sa pojedinim zemljama i regionima; podsticanje, razvijanje i koordinacija saradnje sa iseljeništvom iz BiH; pripremu dokumentacije, analiza, informacija i drugih materijala za potrebe Predsjedništva Bosne i Hercegovine, Vijeća ministara BiH i drugih organa nadležnih za sprovođenje vanjske politike.

³³ Zakon o ministarstvima i drugim organima uprave Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, br. 5/03, 42/03, 26/04, 42/04, 45/06, 88/07, 35/09, 59/09 i 103/09)

Što se tiče ustroja Ministarstva vanjskih poslova BiH, ono se sastoji od diplomatsko-konzularnih predstavništava (DKP) na jednoj strani i centrale Ministarstva vanjskih poslova BiH na drugoj. Unutrašnji ustroj čine Kabinet ministra, Kabinet zamjenika ministra, Kabinet sekretara ministarstva, Ured za odnose s javnošću, Jedinica za internu reviziju, Ured za kontrolu diplomatsko-konzularnih poslova, Sektor za bilateralne odnose, Sektor za multilateralne odnose, Sektor za međunarodnopravne i konzularne poslove, Sektor za opće poslove, Odjeljenje za planiranje i informisanje, Odjel za diplomatsku obuku, Odjel za diplomatski protokol, Odjel za međunarodnu naučnu, tehnički, obrazovnu, kulturnu i sportsku saradnju, Ured za posebne diplomatske aktivnosti i Odjel za ekonomsku diplomaciju.

Predsjedništvo Bosne i Hercegovine ključna je institucija za vođenje vanjske politike BiH i u skladu s tim vanjskom politikom BiH upravljaju kabineti tri člana Predsjedništva BiH. Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i zapošljavanju u kabinetima članova Predsjedništva BiH, a koji je izmijenjen 18. decembra 2018. godine, članovima Predsjedništva BiH data je mogućnost angažmana po jednog šefa kabineta, deset savjetnika, četiri saradnika i po osam članova administrativnog osoblja³⁴. Poslovi i zadaci savjetnika članova Predsjedništva BiH vezani su pojedine oblasti društvenog života (unutrašnju politiku, vanjsku politiku, ekomska pitanja, ustavno-pravna pitanja i vojna pitanja) i njih, isto kao i šefove kabineta, imenuju članovi Predsjedništva BiH bez javnog konkursa. Odnosno, angažman se vrši na osnovu ugovora o radu na određeno vrijeme, ugovora o djelu ili dobrovoljnim angažmanom. Pored kabineta članova Predsjedništva BiH u Predsjedništvu BiH postoji i Sekretarijat Predsjedništva BiH koji ima ulogu administrativno-tehničke služba. Na čelu Sekretarijata Predsjedništva BiH nalazi se generalni sekretar koji ima dva zamjenika, a Sekretarijat Predsjedništva BiH čine još Samostalni izvršilac za pitanja odbrane i civilne komande nad Oružanim snagama BiH, Služba za odnose s javnošću, Služba za protokol i ceremonijal, Služba za opće poslove, Služba za sjednice, Odjel za ekonomsko-finansijske poslove, Odjel za normativno pravne poslove, Odjel za transport, Odjel za javne nabavke i logistiku i Odjel za ljudske resurse.

„Diplomatija kao instrument provođenja vanjske politike dugo je bila rezervisana isključivo za izvršnu vlast. Članovi parlamenta povremeno su diskutovali o pitanjima vanjske politike, ali im

³⁴ Ured za reviziju institucija Bosne i Hercegovine; 2019., „Izvještaj o obavljenoj finansijskoj reviziji Predsjedništva Bosne i Hercegovine za 2018. godinu“: <http://www.revizija.gov.ba/Content/OpenAttachment?Id=09f6772b-c385-49a7-b5c1-338c1f988c01&langTag=bs> (Pristupio: 16. mart 2020. godine)

je, generalno, nedostajao neposredniji angađman u vanjskopolitičkim aktivnostima. Posljednjih decenija došlo je do stanovitih promjena u međunarodnim odnosima što je rezultiralo i novinama na planu aktivnijeg angađmana parlamentaraca u provođenju vanjske politike: na međunarodnoj sceni pojavio se fenomen parlamentarne diplomacije³⁵. U tom kontekstu značajnu ulogu ima i Parlamentarna skupština BiH čiji članovi direktnim glasanjem u međunarodnim organizacijama imaju utjecaj na neka od ključnih pitanja u međunarodnim odnosima.

Parlamentarna skupština BiH ima stalne delegacije u devet međunarodnih organizacija i to Parlamentarnoj skupštini Vijeća Evrope, Parlamentarnoj skupštini OSCE-a, Parlamentarnoj skupštini Centralnoevropske inicijative (CEI), Parlamentarnoj skupštini NATO-a, Interparlamentarnoj uniji (IPU), Parlamentarnoj skupštini Mediterana, Parlamentarnoj skupštini Procesa saradnje u Jugoistočnoj Evropi, Parlamentarnoj skupštini Unije za Mediteran (PSUzM) i Parlamentarnoj skupštini zemalja frankofonog govornog područja. „S druge strane, bilateralna saradnja Parlamentarne skupštine BiH s drugim zemljama realizira se susretima na nivou predsjednika parlamenta, grupa prijateljstva, komisija i drugih radnih tijela“³⁶. Parlamentarna skupština BiH sudjeluje u Grupi za susjedne zemlje, Grupi za Zapadnu Evropu, Grupi za Srednju i Istočnu Evropu, Grupi za Aziju, Grupi za Afriku i zemlje Bliskog Istoka i Grupi za Sjevernu i Jučnu Ameriku, Australiju, Okeaniju i Japan.

Veoma važnu ulogu u vanjskopolitičkom sistemu Bosne i Hercegovine ima i predsjedavajući Vijeća ministara BiH. Naime, predsjedavajući Vijeće ministara BiH na brojnim međunarodnim skupovima predstavlja Vijeće ministara BiH te na sastancima s premijerima i državnicima drugih zemalja iznosi stavove o brojnim pitanjima. Prema Zakonu o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine³⁷ predsjedavajući Vijeće ministara BiH predstavlja Vijeće ministara BiH i odgovoran je: za usklađivanje rada Vijeća ministara; za usklađivanje ustavnih odnosa Vijeće ministara s radom Predsjedništva BiH, Parlamentarne skupštine BiH, kao i s entitetima i Brčko Distrikтом BiH; za osiguravanje saradnje između Vijeća ministara BiH i vlada entiteta i njih

³⁵ „Parlamentarna diplomacija – Priručnik za poslanike i delegate Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine“, 2011., Izdanja Parlamentarne skupštine BiH – Publikacija broj 73., str. 13.

³⁶ „Parlamentarna diplomacija – Priručnik za poslanike i delegate Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine“, 2011., Izdanja Parlamentarne skupštine BiH – Publikacija broj 73., str. 14.

³⁷ Zakon o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), Član 28.

nivoa vlasti; za sazivanje sjednica Vijeća ministara BiH; za predsjedanje sjednicama Vijeća ministara BiH; za dnevni red sjednica Vijeća ministara BiH; za provedbu odluka Vijeća ministara BiH; te za rad Direkcije za EU integracije.

Što se tiče akata na kojima je utemeljena vanjska politika Bosne i Hercegovine, sve do marta 2018. godine BiH je svoju vanjsku politiku sprovodila na osnovu dokumenta nazvanog „Opći pravci i prioriteti za provođenje vanjske politike Bosne i Hercegovine“, a koji je usvojilo Predsjedništvo BiH na sjednici održanoj 26. marta 2003. godine. U tom sastavu članovi Predsjedništva BiH bili su Borislav Paravac iz reda srpskog naroda, Dragan Čović iz reda hrvatskog naroda i Sulejman Tihić iz reda bošnjačkog naroda. Dokument „Opći pravci i prioriteti za provođenje vanjske politike Bosne i Hercegovine“ često je bio predmet kritika domaćih političara s obzirom na njegovu šturost, odnosno na činjenicu da je na svega pet stranica tretirao važna pitanja poput načela vanjske politike BiH, prioriteta vanjske politike BiH, osnovnih pravaca i aktivnosti vanjske politike (bilateralne i multilateralne prirode) i u konačnici zaštitu interesa državljana BiH u inostranstvu.

Članovi Predsjedništvo BiH Bakir Izetbegović, Dragan Čović i Mladen Ivanić uspjeli su 2018. godine postići dogovor i usvojiti dokument „Strategija vanjske politike Bosne i Hercegovine 2018. – 2023.“. U tom dokumentu navedeno je da se Predsjedništvo BiH odlučilo za reviziju „Općih pravaca i prioriteta za provođenje vanjske politike Bosne i Hercegovine“ zbog aktuelnih globalnih kretanja i izazova. „Strategiju su dužne provoditi institucije u Bosni i Hercegovine, kojima ove nadležnosti pripadaju u skladu s Ustavom Bosne i Hercegovine i relevantnim zakonima. Ministarstvo vanjskih poslova Bosne i Hercegovine također je obavezno kontinuirano pratiti provođenje Strategije, u skladu s donesenim akcionim planovima te o efikasnosti provođenja izvještavati Predsjedništvo Bosne i Hercegovine jednom godišnje i istovremeno predlagati mjere za eventualno redefiniranje Strategije, kao i za poboljšanje efikasnosti njenog provođenja“³⁸. U Strategiji vanjske politike BiH iz 2018. godine posebno je istaknuta uloga Ministarstva vanjskih poslova BiH u provođenju vanjske politike, ali i Parlamentarne skupštine BiH, tačnije Komisije za vanjske poslove Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine BiH zadužene da „prati vođenje vanjske politike Predsjedništva BiH i Vijeća ministara BiH; razmatra

³⁸ Predsjedništvo Bosne i Hercegovine, 2018., „Strategija vanjske politike Bosne i Hercegovine 2018. – 2023.“, <http://predsjednistvobih.ba/vanj/default.aspx?id=79555&langTag=bs-BA> (Pristupio: 16. mart 2020. godine)

pitanja saradnje Bosne i Hercegovine s Ujedinjenim narodima i međunarodnom zajednicom; razmatra pitanja međuparlamentarne saradnje s odgovarajućim komisijama parlamenta drugih zemalja; razmatra pitanja saradnje s Vijećem Evrope, Interparlamentarnom unijom, Centralnoevropskom inicijativom i Organizacijom za evropsku sigurnost i saradnju, te drugim međunarodnim organizacijama; razmatra pitanja rada institucija BiH, nadležnih za pitanja vanjskih poslova i međunarodnih odnosa; razmatra aktivnosti stalnih ili privremenih delegacija PSBiH u međuparlamentarnim institucijama; razmatra pitanja davanja i otkazivanja saglasnosti za ratifikaciju međunarodnih ugovora, sporazuma i konvencija³⁹.

4. Rezime prvog dijela

U ustavno-pravnom sistemu Bosne i Hercegovine vanjska politika u nadležnosti je državnih institucija. Bosanskohercegovački entiteti, uprkos značajnim ovlastima koje im daje Ustav BiH, nemaju pravo kreirati svoju vanjsku politiku s obzirom na to da se ne smatraju subjektima međunarodnog prava već isključivo administrativno-teritorijalnim jedinicama u sastavu države BiH. U tom kontekstu nučno je ukazati na to koji su organi u političkom sistemu BiH nadležni za kreiranje i sproveđenje vanjske politike BiH, odnosno navesti pojedinačne funkcije koje imaju dominantan utjecaj na ono što vanjska politika u praksi jeste: „Sistem aktivnost koje su zajednice razvile da bi promijenile ponašanje drugih država i da bi svoje aktivnosti prilagodile međunarodnom okruženju“.⁴⁰ Iako Predsjedništvo BiH ima ustavnu nadležnost za sproveđenje vanjske politike navest će i druge državničke funkcije koje u praksi mogu i imaju utjecaja na vanjskopolitičko predstavljanje BiH. Dakle, uz tri člana Predsjedništva BiH u sproveđenju vanjske politike učestvuju i ministar vanjske politike BiH, predsjedavajući Vijeća ministara BiH, dva zamjenika predsjedavajućeg Vijeća ministara BiH, predsjedavajući i dva zamjenika predsjedavajućeg Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine BiH, predsjedavajući i dva zamjenika predsjedavajućeg Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, članovi Komisije za vanjske poslove Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i

³⁹ Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine: <https://www.parlament.ba/committee/read/24> (Pristupio: 16. mart 2020. godine)

⁴⁰ Kegley W. Charls i Wittkopf R. Eugene, 2004., „Svjetska politika – Trend i transformacija“, Beograd, str. 122

Hercegovini i članovi međunarodnih delegacija Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine. U svim slučajevima radi se o najvišim nositeljima izvršnih i zakonodavnih funkcija koji bi u pravilu trebali svoje djelovanje uskladiti s vanjskopolitičkim prioritetima koje je utvrdilo Predsjedništvo BiH kao krovna institucija za provođenje vanjske politike BiH. U proteklih nekoliko godina svjedočili smo brojnim primjerima nepoštivanja hijerarhije kada je riječ o sporovođenju vanjske politike BiH i iznošenju proizvoljnih stavova domaćih funkcionera koji su bili u suprotnosti s dokumentima „Opći pravci i prioriteti za provođenje vanjske politike Bosne i Hercegovine“ i „Strategija vanjske politike Bosne i Hercegovine 2018. – 20203.“, a koje je usvojilo Predsjedništvo BiH. Nepostojanje zakona o vanjskim poslovima dodatno otežava provođenje vanjske politike BiH što je navedeno i u „Strategiji vanjske politike Bosne i Hercegovine 2018. – 20203.“, tačnije u dokumentu u kojem je ukazana potreba za donošenjem lex specialis zakona o vanjskim poslovima BiH, ali i analiza i racionalizacija diplomatsko-konzularne mreže i unutrašnje organizacije Ministarstva vanjskih poslova BiH, kao i izrada Strategije za promociju izvoza i privlačenje stranih direktnih ulaganja BiH. „Bilo bi pogrešno tvrditi da BiH nije iskoristila svoja iskustva u vanjskim poslovima u izradi nove Strategije vanjske politike BiH 2018.–2023. koja bi mogla odgovoriti na izazove koji slijede u narednih pet godina, ali je Strategija isto tako daleko od toga da predstavlja koherentan tekst, što bi opet mogla biti posljedica složenih unutrašnjih odnosa te činjenice da je izrađivana u okolnostima umijeća mogućega. Uopćeno gledano, dokument bi mogao biti bolje strukturiran, uz utvrđivanje jasnih pravaca na kraju teksta koji bi odredbe stavili u kontekst njihove realizacije“⁴¹. Uprkos postojanju Strategije političari do danas nisu uspjeli uputiti u parlamentarnu proceduru prijedlog zakona o vanjskim poslovima BiH, a vanjskopolitičko predstavljanje naše zemlje već godinama je ostavljeno na slobodnu procjenu političkih pojedinaca koji često u svom djelovanju zastupaju interes političkih predstavnika samo nekih etničkih grupa umjesto utvrđene vanjskopolitičke interese države BiH. Poseban problem predstavlja činjenica i što bosanskohercegovački sistem poznaje prakse u kojima jedan od njenih entiteta, da budemo precizniji entitet RS, otvoreno odbija sprovoditi utvrđenu vanjsku politiku na nivou institucija BiH koristeći pri tome mehanizme blokade (entitetsko glasanje) u Parlamentarnoj skupštini BiH kako bi primorao druge političke predstavnike u BiH da se povinuju interesima političkih predstavnika iz reda srpskog

⁴¹ Vuletić Davor, 2018., „U susret novoj Strategiji vanjske politike Bosne i Hercegovine 2018. – 2023.“, Sarajevo, Friedrich Ebert Stiftung, str. 17

naroda. U Bosni i Hercegovini postala je svakodnevница da jedan član Predsjedništva BiH tvrdi kako drugi član Predsjedništva BiH prilikom susreta sa stranim zvaničnicima iznosi privatne stavove ili da zamjenici predsjedavajućeg Vijeća ministara BiH negiraju stavove koje je u odnosima s drugim zemljama ili međunarodnim organizacijama zastupao predsjedavajući Vijeća ministara BiH. Sve ovo utječe na imidž države BiH koja u očima stranih vlada ispada neozbiljna i nekredibilna država. U posljednje vrijeme vidljivo je i nastojanje političkih predstavnika etničkih grupa da se kroz institucije BiH u međunarodnoj politici što vidljivim učine bh. entiteti jer je 21. vijek „doba promjene paradigme u načinu na koji se vode međunarodni odnosi“⁴².

⁴² Rana Kishan S., 2011., „21st Century Diplomacy A Practitioner’s Guide. Key Studies in Diplomacy“, London, The Continuum International Publishing Group, str. 11

IV. VANJSKA POLITIKA BOSNE I HERCEGOVINE

Vanjska politika podrazumijeva „državne i sigurnosne politike usvojene od države u odnosima s vanjskim svijetom i sve politike (uključujući i ekonomske politike) usvojene od države u odnosima sa vanjskim svijetom“⁴³, odnosno vanjska politika je „politika koju sprovode države kada postupaju prema drugim državama“⁴⁴. Autori Stevan Đorđević i Miodrag Mitić⁴⁵ dijele organe predstavljanja i postupanja u vanjskoj politici na unutrašnje organe, vanjske predstavnike države, stalne misije i druga predstavništva država pri međunarodnim organizacijama i delegacije država na međunarodnim konferencijama te međunarodne službenike dok ih autor Vojin Dimitrijević⁴⁶ dijeli na unutrašnje i vanjske.

5. Unutrašnji organi u bh. vanjskoj politici

„Unutrašnji organi učestvuju u predstavljanju države i održavanju njenih međunarodnih odnosa tako što rukovode mehanizmom koji neposredno obavlja vanjske odnose država. Oni su nadležni za kreiranje vanjske politike i donošenje bitnih odluka koje suglasno svojim ovlaštenjima treba da sproveđe vanjski organ države“.⁴⁷ U slučaju Bosne i Hercegovine unutrašnji organi u vanjskoj politici su Predsjedništvo Bosne i Hercegovine, Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, Ministarstvo vanjskih poslova Bosne i Hercegovine – izvršni organi vlasti; te donekle Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine kao predstavničko tijelo – zakonodavni organ vlasti. Entitetski organi izvršne i zakonodavne vlasti ne smatraju se unutrašnjim organima u bh. vanjskoj politici s obzirom na to da stavovi i postupanja entiteta, u pravilu, ne proizvode pravne posljedice kada je riječ o međunarodnim odnosima BiH. Ipak, treba imati na umu da stavovi

⁴³ Berridge, Geoff r. i James, alan., 2001., „A dictionary of diplomacy“, New York: Palgrave, str. 94

⁴⁴ Collin Peter Hodgson, 2004., „Dictionary of Law“, London, Bloomsbury Publishing inc., str. 99

⁴⁵ Đorđević Stevan, Mitić Miodrag, 2000., Diplomatsko i konzularno pravo, Beograd: Službeni list SRJ, str. 26

⁴⁶ Dimitrijević Vojin et al., 2005., „Osnovi međunarodnog javnog prava“, Beograd: Beogradski centar za ljudska prava, str. 92-101

⁴⁷ Dimitrijević Vojin et al., 2005., „Osnovi međunarodnog javnog prava“, Beograd: Beogradski centar za ljudska prava, str. 92

entiteti imaju utjecaj na pojedince koji donose odluke u institucijama vlasti, a koje predstavljaju unutrašnje organe u vanjskoj politici BiH.

6. Vanjski organi u bh. vanjskoj politici

„Pod vanjskim organima podrazumijevaju se organi koji su zaduženi da neposredno učestvuju u diplomatskom općenju s drugim subjektima međunarodnog prava i da tako nastoje da ostvare načelne odluke koje su donijeli unutrašnji organi. U vanjske organe spadaju diplomatska služba i konzulati“⁴⁸. Ambasade, konzulati i stalne misije Bosne i Hercegovine podijeljene su u tri kategorije i to: diplomatsko-konzularna predstavništva BiH u svijetu, diplomatsko-konzularna predstavništva BiH u svijetu na nerezidentnoj osnovi i diplomatske misije BiH u svijetu. BiH ima svoje ambasade u sljedećim zemljama: Albanija, Australija, Austrija, Belgija, Bugarska, Crna Gora, Češka, Danska, Egipat, Francuska, Grčka, Hrvatska, Indija, Indonezija, Iran, Italija, Izrael, Japan, Jordan, Kanada, Katar, Kina, Kuvajt, Libija, Mađarska, Malezija, Nizozemska, Norveška, Njemačka, Pakistan, Poljska, Rumunija, Rusija, Saudijska Arabija, Sjedinjene Američke Države, Sjeverna Makedonija, Slovenija, Srbija, Španija, Švicarska, Švedska, Turska, Ujedinjeni Arapski Emirati, Ujedinjeno Kraljevstvo Velike Britanije i Sjeverne Irske i Vatikan (ukupno 47 zemalja). Ambasade na nerezidentnoj osnovi pokrivaju sljedeće države: Afganistan, Alžir, Andora, Armenija, Azerbejdžan, Bahrein, Bjelorusija, Brunei, Estonija, Finska, Gruzija, Irak, Irska, Island, Kazahstan, Kenija, Kipar, Kirgistan, Koreja, Letonija, Libanon, Lihtenštajn, Litvanija, Luksemburg, Malta, Maroko, Moldavija, Monako, Mongolija, Novi Zeland, Portugal, Singapur, Sirija, Slovačka, Sudan, Tadžikistan, Tunis, Turkmenistan, Ukrajina i Uzbegistan. Bosna i Hercegovine ima diplomatske misije pri Evropskoj uniji u Briselu, NATO-u u Briselu, OSCE-u u Beču, OUN u New Yorku, OUN u Tenerife i Vijeću Evrope u Strazburu. Što se tiče drugih diplomatsko-konzularnih predstavništava, BiH ima Kulturni centar u Zagrebu (Hrvatska), Generalni konzulat u Milatu (Italija), Generalni konzulat u Frankfurtu (Njemačka), Generalni konzulat u Štutgartu (Njemačka), Generalni konzulat u Frankfurtu (Njemačka), Generalni konzulat u Čikagu (SAD) i Generalni konzulat u Istanbulu (Turska) te počasne konzulate u Albaniji, Australiji, Austriji, Danskoj, Italiji, Izraelu, Libanonu, Monaku, Norveškoj, Novom

⁴⁸ Dimitrijević Vojin et al., 2005., „Osnovi međunarodnog javnog prava“, Beograd: Beogradski centar za ljudska prava, str. 92

Zelandu, Njemačkoj, Pakistanu, Sloveniji, Švicarskoj, Turskoj i Ukrajini. Ambasadore uključujući ambasadore-at-large, šefove diplomatskih misija, generalne konzule, predstavnike BiH u međunarodnim organizacijama i institucijama i počasne konzularne dužnosnike BiH imenuje Predsjedništvu BiH u skladu s Odlukom o postupku imenovanja ambasadora i drugih međunarodnih predstavnika Bosne i Hercegovine.

7. Troškovi diplomatsko-konzularne mreže Bosne i Hercegovine

Ured za reviziju institucija Bosne i Hercegovine proveo je 2017. godine reviziju s ciljem provjere jesu li institucije BiH efikasne u upravljanju imovinom i troškovima smještaja diplomatsko-konzularnih predstavništava i funkcionera BiH koji rade u njima. Kako je navedeno u nalazima revizije⁴⁹, većina objekata u 56 diplomatsko-konzularnih predstavništava BiH (zgrade ambasada, misija, konzulata, rezidencije i stanovi za funkcionere) nije u vlasništvu BiH, nego se unajmljuje. Kako su naveli revizori, „jedna četvrtina budžetskih izdataka Ministarstva vanjskih poslova BiH su izdaci za troškove smještaja u 56 diplomatsko-konzularnih predstavništava (DKP) BiH. Iako je broj nekretnina DKP u vlasništvu BiH u periodu 2004–2016. povećan sa 6 na 17 on se nije značajno odrazio na smanjenje troškova smještaja DKP i funkcionera DKP, koji su sa 8,7 miliona KM u 2004. godini narasli na 13,8 miliona KM u 2016. godini. Nalazi revizije ukazuju na to da institucije BiH nisu efikasne u upravljanju imovinom i troškovima smještaja u DKP. Slabosti u upravljanju imovinom i troškovima smještaja u DKP za posljedicu imaju rast troškova smještaja, propadanje imovine BiH i neujednačen tijotni standard zaposlenika DKP. Odluke Ministarstva vanjskih poslova (MVP), Ministarstva finansija i reziora (MFT) i Vijeća ministara (VM), koje određuju troškove smještaja, nisu zasnovane na kvalitetnim analizama i uvjerljivim obrazloženjima. MVP nema kvalitetne analize prioriteta i potreba za nabavku i rekonstrukciju objekata DKP-a. Kriteriji i standardi koje objekti DKP trebaju ispunjavati utvrđuju se od slučaja do slučaja. MVP je neefikasno u nabavci i osposobljavanju imovine za potrebe DKP“. Prema posljednjem objavljenom Izvještaju o obavljenoj finansijskoj reviziji MVP BiH za 2018. godinu ukupno ostvarene bruto plaće i naknade iz plaća u MVP BiH iznose

⁴⁹ Ured za reviziju institucija Bosne i Hercegovine, 2017., „Izvještaj revizije učinka: Upravljanje imovinom i troškovima smještaja u diplomatsko-konzularnim predstavništvima BiH“:

<http://www.revizija.gov.ba/Content/OpenAttachment?Id=de59115d-7578-44c8-905d-d78dce63189f&langTag=bs>
(Pristupio: 17. marta 2020. godine)

24.295.288 KM, od čega se na neto plaće i naknade odnosi iznos od 17.958.953 KM, na stimulacije 67.131 KM, a na poreze i doprinose 6.269.205 KM. Ukupan iznos bruto plaća odnosi se na realizaciju iz budžetskih sredstava i veći su u odnosu na 2017. godinu za 310.084 KM. Od ukupnog iznosa neto plaća i naknada realizovanih iz budžetskih sredstava, na sjedište se odnosi 10.551.968 KM, a na DKP-ove BiH 13.743.320 KM⁵⁰.

8. Opći pravci i prioriteti za provoĐenje vanjske politike BiH

Na sjednici Predsjedništva Bosne i Hercegovine odrđanoj 26. marta 2003. godine članovi Predsjedništva BiH Borislav Paravac, Dragan Čović i Sulejman Tihić usvojili su jednoglasno dokument „Opći pravci i prioriteti za provoĐenje vanjske politike BiH“. Usvojeni dokument potpisao je, u skladu s Poslovnikom o radu Predsjedništva BiH, tadašnji predsjedavajući Predsjedništva BiH Borislav Paravac. Sve do usvajanja „Strategije vanjske politike Bosne i Hercegovine 2018. – 2023.“ ovim dokumentom bila su definisana načela, pravci i prioriteti vanjske politike BiH, tačnije narednih 15 godina.

Fotografija 1.: Screenshot zvanične web stranice MVP BiH na dan 1. aprila 2020. godine

⁵⁰ Ured za reviziju institucija Bosne i Hercegovine, 2018., „Izvještaj o obavljenoj finansijskoj reviziji Ministarstva vanjskih poslova BiH za 2018. godinu“: <http://www.revizija.gov.ba/Content/OpenAttachment?Id=b401541c-f0ce-42e2-9411-9e694adef43e&langTag=bs> (Pristupio: 17. mart 2020. godine)

I danas⁵¹ na zvaničnoj web stranici Ministarstva vanjskih poslova BiH, u dijelu posvećenom vanjskoj politici BiH, naveden je upravo ovaj dokument iako je Ministarstvo vanjskih poslova BiH od 2018. godine pa do prvog kvartala 2020. godine imalo dovoljno vremena da ažurira web stranicu i „Opći pravci i prioritete za provođenje vanjske politike BiH“ zamijeni s trenutno važećom „Strategijom vanjske politike BiH 2018. – 2023.“.

„Opći pravci i prioriteti za provođenje vanjske politike BiH“ sastoje se od načela vanjske politike BiH, prioriteta vanjske politike BiH, osnovnih pravaca i aktivnosti vanjske politike (bilateralne i multilateralne prirode) i zaštite interesa državljana BiH u inostranstvu. U dokumentu iz 2003. godine jasno je navedeno da je „skladu s odredbama Ustava Bosne i Hercegovine, Predsjedništvo Bosne i Hercegovine nadležno za vođenje vanjske politike Bosne i Hercegovine“ te da se „promocija, odbrana interesa i nastupanje u ime Bosne i Hercegovine u međunarodnim odnosima zasnivaju na odredbama Ustava Bosne i Hercegovine, zakonima, odlukama i stavovima Predsjedništva Bosne i Hercegovine, Parlamenta Bosne i Hercegovine, Vijeća ministara Bosne i Hercegovine i Ministarstva vanjskih poslova Bosne i Hercegovine“.

Prema dokumentu „Opći pravci i prioriteti za provođenje vanjske politike BiH“:

1. Prioriteti vanjske politike BiH su očuvanje i zaštita nezavisnosti, suvereniteta i teritorijalnog integriteta Bosne i Hercegovine u međunarodno priznatim granicama; potpuna i dosljedna implementacija Općeg mirovnog sporazuma (OMS); pristupanje Bosne i Hercegovine evroatlantskim integracionim procesima; učešće Bosne i Hercegovine u multilateralnim aktivnostima, posebno u sklopu sistema Ujedinjenih naroda (UN), Vijeća Evrope, Organizacije za sigurnost i saradnju u Evropi (OSCE), Organizacije islamske konferencije (OIC), i dr.; promocija Bosne i Hercegovine kao partnera u međunarodnim ekonomskim odnosima i aktivnosti koje će omogućiti prijem Bosne i Hercegovine u Svjetsku trgovinsku organizaciju (WTO) i druge međunarodne organizacije i asocijacije.
2. Osnovni pravci i aktivnosti vanjske politike BiH su: (a) Bilateralne prirode: unapređenje saradnje sa susjednim državama – Republikom Hrvatskom (RH) i Srbijom i Crnom Gorom, na osnovama zajedničkog interesa i načelima ravnopravnosti, uzajamnog

⁵¹ Ministarstvo vanjskih poslova Bosne i Hercegovine: www.mvp.gov.ba (Pristupio: 04. maj 2020. godine)

uvađavanja i poštivanja suvereniteta i teritorijalnog integriteta; razvijanje bilateralnih odnosa, posebno sa državama članicama Upravnog odbora Vijeća za provođenje mirovnog sporazuma, Sjedinjenim Američkim Državama, Ruskom Federacijom, Velikom Britanijom, Francuskom, Kinom i ostalim članicama Vijeća sigurnosti UN, državama članicama Evropske unije, državama u Regionu, državama članicama Organizacije islamske konferencije i ostalim državama koje doprinose obnavljanju i razvijanju Bosne i Hercegovine; u skladu sa interesima i realnim mogućnostima zauzimanje za uspostavljanje diplomatskih odnosa sa državama s kojima to nije postignuto, a unapređivanje bilateralne aktivnosti prema državama u regionima, gdje to dosad nije ostvareno; unapređivanje reguliranja bilateralnih odnosa međudržavnim sporazumima od obostranog interesa, naročito u oblasti privrede i inozemnih ulaganja; promovisanje interesa i razvojnih mogućnosti bh. privrede na osnovama utvrđene strategije razvoja zemlje; razvijanje saradnje u oblasti nauke i tehnologije, kulture, obrazovanja i sporta, kao važnim prepostavkama za uključivanje Bosne i Hercegovine u savremene svjetske tokove. (b) Multirale prirode: strateški prioritet Bosne i Hercegovine je pojačani i sistemski iskorak u smjeru evropskih i transatlantskih integracija, s ciljem poboljšanja i institucionaliziranja međusobne saradnje; dalje približavanje i institucionalizacija odnosa sa Evropskom unijom u skladu sa Procesom za stabilizaciju i pridruživanje od bitnog su značaja za Bosnu i Hercegovinu. Postizanje Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju EU, a potom i njegova potpuna primjena; aktivnostima BiH u sistemu Ujedinjenih nacija i njenim specijaliziranim agencijama podsticat će se programi UN namijenjeni Bosni i Hercegovini; intenziviranje aktivnosti za prijem Bosne i Hercegovine u Svjetsku trgovinsku organizaciju (WTO), što će otvoriti vrata za uključivanje u globalne trgovinske tokove; sa Organizacijom za evropsku sigurnost i saradnju (OSCE) i aktivno raditi u ostvarivanju njenih osnovnih programskih načela. Posebno će biti naglašena neophodnost realizacije obaveza iz Sporazuma o regionalnoj saradnji (čl. II i V Aneksa 1-B Okvirnog mirovnog sporazuma – OMS) te kontinuirano aktivno učešće predstavnika Bosne i Hercegovine u pregovorima o regionalnom kontroliranju naoružanja (čl. V Aneksa 1-B OMS); aktivnosti u odnosu na evroatlantske sigurnosne strukture, s krajnjim ciljem institucionaliziranja odnosa sa Sjevernoatlantskim vojnim savezom – NATO-om, bit će prvenstveno usmjerene ka uključivanju Bosne i

Hercegovine u program Partnerstvo za mir; s ciljem daljeg razvijanja dobrih odnosa, postizanja trajne stabilnosti, sigurnosti i ekonomskog prosperiteta, posebna će pažnja biti usmjerena na aktivnosti u okviru regionalne i subregionalne saradnje. Imajući u vidu vitalne interese Bosne i Hercegovine, prvenstveno će se insistirati na konkretizaciji saradnje unutar Centralno-evropske inicijative (CEI), Procesa saradnje u Jugoistočnoj Evropi (SEEC) – posebno tokom perioda (2003/2004.g.) kada BiH predsjedava u okviru inicijative i organizacije Pakta za stabilnost u Jugoistočnoj Evropi, Inicijative za saradnju država Jugoistočne Evrope (SECI), Jadransko-jonskoj inicijativi, Dunavskom procesu saradnje (DCP), te drugim regionalnim i subregionalnim grupacijama; saradnja sa državama članicama Organizacije islamske konferencije (OIC), posebno u okviru unapređenja privrednih odnosa; saradnja sa Pokretom nesvrstanih država, sa težnjom da Bosna i Hercegovina dobije status posmatrača; u skladu sa interesima i potrebama saradnja sa Organizacijom američkih država (OAS), Organizacijom afričkog jedinstva (OAU), Asocijacijom država Latinske Amerike (ALADI), Asocijacijom država Jugoistočne Azije (ASEAN) i drugima; na osnovu ispoljenih interesa učešće u realiziranju postojećih i postizanju novih međudržavnih sporazuma, s namjerom stvaranja povoljnije atmosfere za privrednu saradnju. Osiguravanje i učešće u radu multinacionalnih foruma koji se bave ekonomskim razvojem i poboljšanjem privredne razmjene sa inozemstvom.

3. Poseban vanjskopolitički cilj je zaštita interesa državljana Bosne i Hercegovine u inostranstvu i pomoći bosanskohercegovačkim građanima koji borave u inozemstvu u ostvarivanja njihovih prava, te pomoći privrednim subjektima koji posluju na tržištima drugih država.

U vremenskom periodu od 15 godina, koliko je vanjska politika BiH bila utemeljena na dokumentu „Opći pravci i prioriteti za provođenje vanjske politike BiH“, bosanskohercegovačke institucije pokazale su da nemaju dovoljno kapaciteta za sprovođenje planiranih prioriteta što se u konačnici odrazilo i na samo nepovjerenje građana u institucije sistema. „Slabost bh. institucija

usporava dinamiku integracijskih procesa, a kao primjer navodimo kašnjenje prijema u Partnerstvo za mir ili potpisivanje Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju sa EU⁵².

9. Strategija vanjske politike Bosne i Hercegovine 2018. – 2023.

Predsjedništvo Bosne i Hercegovine je u martu 2018. godine usvojilo „Strategiju vanjske politike Bosne i Hercegovine 2018. – 2023.“. Kako je navedeno⁵³, Predsjedništvo BiH se prepoznavajući i anticipirajući aktualna globalna kretanja i izazove odlučilo na reviziju „Općih pravaca i prioriteta za provođenje vanjske politike Bosne i Hercegovine“ iz 2003. godine. Predsjedništvo Bosne i Hercegovine je na svojoj 24. redovnoj sjednici održanoj 05.05.2016. godine, zadužilo Ministarstvo vanjskih poslova Bosne i Hercegovine da, u saradnji s relevantnim institucijama Bosne i Hercegovine, pristupi izradi Strategije. Zaključkom je formirana Radna grupa za izradu Strategije koja se zadužuje da Predsjedništvu Bosne i Hercegovine dostavi načela i plan za izradu Strategije, uključujući modalitete obavljanja konsultacija s predstavnicima institucija Bosne i Hercegovine, vanjskim ekspertima i predstavnicima akademске zajednice i relevantnih nevladinih organizacija. Ovo znači da se na Strategiji vanjske politike BiH, koja broji 12 stranica, radilo dvije godine.

Ključni cilj je bio da Strategija postavi širi okvir i smjernice za djelovanje relevantnih institucija Bosne i Hercegovine u vanjskopolitičkom domenu. U samoj Strategiji se navodi da je neophodno, kako bi provođenje Strategije bilo zadovoljavajuće, da Ministarstvo vanjskih poslova Bosne i Hercegovine svake dvije godine pripremi prijedlog akcionog plana provođenja Strategije s detaljnim ciljevima i prioritetima koji, prema svojim ustavnim nadležnostima, usvaja Predsjedništvo Bosne i Hercegovine. S obzirom na to da je Strategija usvojena 2018. godine Ministarstvo vanjskih poslova BiH bilo je obavezno da 2020. godine pripremi prijedlog akcionog plana provođenja Strategije. Do 12. maja 2020. godine Predsjedništvo BiH nije usvojilo akcioni plan za provođenje Strategija, a niti je javnost informisana o tome da je Ministarstvo vanjskih poslova BiH završilo svoj dio posla.

⁵² Gavrić Saša, Banović Damir, Krause Christina, 2009., „Uvod u politički sistem Bosne i Hercegovine – izabrani aspekti“, Sarajevo, Sarajevski otvoreni centar, str. 441

⁵³ Strategija vanjske politike Bosne i Hercegovine 2018. – 2023.:

<http://www.predsjednistvobih.ba/vanj/default.aspx?id=79555&langTag=bs-BA> (Pristupio: 12. maja 2020. godine)

U Strategiji je jasno navedeno da su Strategiju dužne provoditi institucije u Bosni i Hercegovine, kojima ove nadležnosti pripadaju u skladu s Ustavom Bosne i Hercegovine i relevantnim zakonima. Ministarstvo vanjskih poslova BiH također je obavezno kontinuirano pratiti provođenje Strategije, u skladu s donesenim akcionim planovima te o efikasnosti provođenja izvještavati Predsjedništvo Bosne i Hercegovine jednom godišnje i istovremeno predlagati mјere za eventualno redefiniranje Strategije, kao i za poboljšanje efikasnosti njenog provođenja.

U februaru 2020. godine Ministarstvo vanjskih poslova BiH zatražilo je od šefova diplomatsko-konzularnih predstavništava BiH da sjedištu Ministarstva vanjskih poslova BiH između ostalog odgovore na pitanja⁵⁴: „Da li i koliko ste upoznati sa Strategijom vanjske politike Bosne i Hercegovine 2018. – 2023? Da li znate za akcione planove za njeno sprovođenje? Na koji način misija sprovodi aktivnosti u okviru postojećih normativnih akata?“ i „Da li možete procijeniti da li je misija, u saradnji sa MVP i drugim institucijama, bila uspješna u dostizanju postavljenih ciljeva? Kako validirate svoj odgovor? Koje indikatore uspješnosti možete navesti u obrazloženju svog odgovora i u domenu poslova koje obavljate?“.

Ova pitanja na najbolji način prikazuju stvarno stanje u odnosu Ministarstva vanjskih poslova BiH spram Strategije vanjske politike. Ministarstvo vanjskih poslova BiH je dvije godine od usvajanja Strategija zatražilo povratnu informaciju od šefova diplomatsko-konzularnih predstavništava o tome da li su uopće upoznati s postojanjem Strategije. U efikasnim vanjskopolitičkim sistemima, dvije godine od usvajanja Strategije, ministarstva vanjskih poslova zasigurno bi imala informaciju o sprovođenju vanjske politike i ne bi pitala ambasadore da li znaju i na koji način provode normativne akte.

Od donošenja dokumenta Predsjedništva Bosne i Hercegovine koji nosi naziv „Opći pravci i prioriteti za provođenje vanjske politike Bosne i Hercegovine“ iz 2003. godine, došlo je do značajnih političkih, ekonomskih i društvenih promjena, kako u samoj Bosni i Hercegovini, tako i na međunarodnom planu, navodi se u Strategiji. Neke od globalnih, regionalnih i unutrašnjih promjena koje vanjska politika Bosne i Hercegovine treba uzeti u obzir, su : privredna nestabilnost; posljedice tzv. Arapskog proljeća dovele su do novih konfliktnih tačaka na Bliskom istoku i šire; rastući problem terorizma i radikalizma u svijetu; izbjeglička kriza; zahlađenje

⁵⁴ Pogledati prvi dodatak: Upitnik Ministarstva vanjskih poslova BiH iz februara 2020. godine

odnosa zapadnih sila i Ruske Federacije; pogoršani odnosi u regionu Perzijski zaljev; ekonomski i politički rast Narodne Republike Kine te jačanje i drugih zemalja u razvoju; izazovi s kojima se susreće Evropska unija; izlazak Ujedinjenog Kraljevstva iz Evropske unije; Hrvatska postala članica Evropske unije, zemlje u susjedstvu dobiti kandidatski status; Crna Gora postala punopravna članica NATO-a; napredak Bosne i Hercegovine na putu evropskih integracija i unapređenje strukturalne saradnje s NATO-om.

Bivši savjetnik za vanjsku politiku i EU integracije člana Predsjedništva BiH iz reda hrvatskog naroda (mandatni period od 2010. do 2014. godine) Davor Vučetić u svojoj analizi navodi da bi bilo „pogrešno tvrditi da BiH nije iskoristila svoja iskustva u vanjskim poslovima u izradi nove Strategije vanjske politike BiH 2018.–2023. koja bi mogla odgovoriti na izazove koji slijede u narednih pet godina, ali je Strategija isto tako daleko od toga da predstavlja koherentan tekst, što bi opet mogla biti posljedica složenih unutrašnjih odnosa te činjenice da je izrađivanja u okolnostima umijeća mogućega. Uopćeno gledano, dokument bi mogao biti bolje strukturiran, uz utvrđivanje jasnih pravaca na kraju teksta koji bi odredbe stavili u kontekst njihove realizacije. Strategijom bi trebalo uspostaviti jasnu vezu između raspoloživih resursa i oblika djelovanja, s jedne, i ciljeva koje nastoji ostvariti, s druge strane. Štaviše, mora se utvrditi redoslijed prioriteta tih ciljeva da bi se odabralo odgovarajući vid djelovanja za njihovo ostvarenje, a raspoloživi resursi što pametnije iskoristili. U istom duhu predлагаči moraju biti svjesni ograničenja Strategije te imati u vidu njene potencijalne učinke i odgovore drugih međunarodnih aktera. Strategijom se nalaže i daljnja procjena obaveza BiH u svakoj od strateških oblasti koje se tiču odnosa s EU-om, NATO-om i WTO-om, te aktivnosti u vezi s UN-ovim Programom održivog razvoja do 2030. Navedene procjene trebale bi izvršiti nadležne bh. institucije“⁵⁵.

U Strategiji vanjske politike BiH 2018. – 2023., za razliku od Općih pravaca i prioriteta za provođenje vanjske politike BiH, nisu navedeni konkretni ciljevi vanjske politike BiH. Ipak, iz samog dokumenta može se zaključiti da prioritete predstavljaju sigurnost i stabilnost, ekonomski prosperitet, zaštita interesa državljana BiH u inostranstvu i međunarodnopravna saradnja te promocija BiH u svijetu. Strateški ciljevi BiH jesu punopravno članstvo u EU, nastavak NATO puta BiH i aktiviranje Akcionog plana za članstvo (MAP), borba protiv terorizma i svih oblika

⁵⁵ Vučetić Davor, 2018., “U susret novoj Strategiji vanjske politike Bosne I Hercegovine 2018. – 2023.”, Friedrich Ebert Stiftung, Sarajevo, str. 17

nasilnog ekstremizma, regionalna saradnja, bilateralna i multilateralna saradnja i intenziviranje saradnje s dijasporom. Vuletić smatra da je potrebno „do kraja 2020. godine prilagoditi, odnosno revidirati Strategiju kako bi bila koherentnija i jasnije odražavala formu službenog dokumenta i da je Strategiju potrebno konkretizirati tako da pruža jasna usmjerenja vanjske politike BiH, uz nuđenje općih smjernica za rješavanje mogućih problema koji su prepoznati u okviru dokumenta, a zasnovano na prioritizaciji interesa Bosne i Hercegovine“⁵⁶.

Što se tiče nadležnosti za sprovođenje vanjske politike u Strategiji se jasno navodi da je vođenje vanjske politike Bosne i Hercegovine utemeljeno na članu V Ustava Bosne i Hercegovine i, u skladu s tim članom, u nadležnosti je Predsjedništva Bosne i Hercegovine. Precizirano je da Predsjedništvo Bosne i Hercegovine, u svojoj ustavnoj nadležnosti, ima predstavljanje Bosne i Hercegovine u međunarodnim i evropskim organizacijama i institucijama, traženje članstva u onim međunarodnim organizacijama i institucijama u kojima Bosna i Hercegovina nije član te vođenje pregovora za zaključenje međunarodnih sporazuma u ime Bosne i Hercegovine, otkazivanje i, uz saglasnost Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, ratificiranje takvih sporazuma. Strategija podsjeća i da je prema gore navedenom članu Ustava BiH, Predsjedništvo BiH također nadležno za imenovanje ambasadora i drugih međunarodnih predstavnika BiH.

Osim Predsjedništva BiH u Strategiji se navode još Ministarstvo vanjskih poslova BiH i Komisija za vanjske poslove Parlamentarne skupštine BiH. Prema odredbama Zakona o ministarstvima i drugim organima uprave Bosne i Hercegovine, Ministarstvo vanjskih poslova Bosne i Hercegovine, prema smjernicama Predsjedništva Bosne i Hercegovine, nadležno je prvenstveno za provođenje utvrđene vanjske politike Bosne i Hercegovine, razvoj međunarodnih odnosa, zastupanje Bosne i Hercegovine u diplomatskim odnosima, neposrednu komunikaciju sa stranim diplomatsko-konzularnim predstavništvima (DKP) akreditovanim u Bosni i Hercegovini, saradnju s međunarodnim organizacijama, usmjeravanje i usklađivanje rada DKP-a Bosne i Hercegovine u inostranstvu, pripremanje i organizovanje međunarodnih posjeta i susreta, pripremanje bilateralnih i multilateralnih sporazuma, obavljanje poslova u vezi sa zaštitom prava i interesa državljana Bosne i Hercegovine na stalnom i privremenom boravku u inostranstvu i domaćih pravnih osoba u inostranstvu, zatim, u saradnji s nadležnim ministarstvima i

⁵⁶ Vuletić Davor, 2018., „U susret novoj Strategiji vanjske politike Bosne i Hercegovine 2018. – 2023.”, Friedrich Ebert Stiftung, Sarajevo, str. 18

institucijama Bosne i Hercegovine, praćenje međunarodnih ekonomskih kretanja te poticanje, razvijanje i usklađivanje saradnje sa dijasporom iz Bosne i Hercegovine. U Strategiji se navodi da u cilju postizanja gore navedenog, potrebno je kontinuirano usavršavanje diplomatskih kadrova, što, pored intenzivne saradnje s diplomatskim akademijama zemalja partnera, podrazumijeva i poduzimanje potrebnih koraka od strane Ministarstva vanjskih poslova Bosne i Hercegovine za uspostavljanje Diplomatske akademije Ministarstva vanjskih poslova Bosne i Hercegovine.

Komisija za vanjske poslove Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, kao dio zakonodavnog tijela, zadužena je za nadzor nad provođenjem vanjske politike Bosne i Hercegovine, prati i kontroliše vođenje vanjske politike Predsjedništva Bosne i Hercegovine i Vijeća ministara Bosne i Hercegovine te razmatra pitanja međuparlamentarne saradnje s odgovarajućim komisijama parlamenta drugih zemalja. Istaknuto je i da u provođenju vanjske politike Bosne i Hercegovine, u okviru svojih ustavnih i zakonskih nadležnosti, pored navedenih učestvuju i druge institucije i organizacije.

10. Rezime drugog djela

„Bosna i Hercegovina je jedna od najkompleksnijih administrativnih država na svijetu. I dok je dejtonski ustavni poredak okarakterisan velikim stepenom rascjepkanosti etničkih frakcija (i formalnim međunarodnim nadzorom), to je rečim karakterističan prije svega za jedinstveni oblik frakturisanog autoritarizma“⁵⁷. Činjenica da je Predsjedništvo BiH toliko dugo radilo na izradi Strategije vanjske politike BiH – odnose da je od usvajanja Općih prava i prioriteta za provođenje vanjske politike BiH pa do usvajanja Strategije vanjske politike BiH prošlo čak 17 godina – na najbolji način govori o otežanom sistemu donošenja odluka u BiH. Razlog tome je svakako sistem koji je dao ovlasti predstavnicima etničkih frakcija, a koji otežavaju usvajanje bilo kakvih akata koji će sistemski unaprijediti sprovođenje vanjske politike BiH. U političkom ambijentu u kojem se etnički interesi postavljaju iznad državnih interesu onda i nije iznenadujuće to što državni organi do danas nisu uspjeli usvojiti zakon o vanjskim poslovima BiH. Ni

⁵⁷ Hasić Jasmin i Karabegović Dženeta, 2019., „Bosnia and Herzegovina's Foreign Policy Since Independence“, Palgrave Macmillan, London, str. 164

usvajanje Strategije vanjske politike BiH nije išlo predviđenim tokom s obzirom na to da je Predsjedništvo BiH još od 2008. godine pokušavalo zamijeniti Opće pravce i prioritete za provođenje vanjske politike BiH novom strategijom, a u čemu je uspjelo tek deset godina poslije, odnosno 2018. godine. „U periodu od 2003. naovamo zabilježena su dva pokušaja izrade nove strategije vanjske politike – prvi 2008. i drugi 2013. godine. Oba su bila neuspješna uslijed nedostatka političke volje člana Predsjedništva BiH iz RS“⁵⁸.

Predsjedništvo BiH i Ministarstvo vanjskih poslova BiH do sada se nikada nisu bavili analizom uspješnosti sproveđenja utvrđenih politika pa tako da je teško dati odgovor na to koliki je stvarni doprinos u realizaciji zadatih ciljeva dao dokument Opći pravci i prioriteti za provođenje vanjske politike BiH. Ono što u ovom momentu ohrabruje jeste zainteresovanost Ministarstva vanjskih poslova BiH za realizacijom vanjskopolitičkih ciljeva. U upitniku koji je Ministarstvo vanjskih poslova BiH u februaru 2020. godine dostavilo svim diplomatsko-konzularnim predstavništvima BiH između ostalog navedeno je i pitanje: „Da li možete procijeniti da li je misija, u saradnji sam MVP i drugim institucijama, bila uspješna u dostizanju postavljenih ciljeva? Kako validirate svoj odgovor? Koje indikatore uspješnosti možete navesti u obrazloženju svog odgovora i u domenu poslova koje obavljate?“⁵⁹. Ukoliko se izuzme dio pitanja u kojem Ministarstvo vanjskih poslova BiH dvije godine od usvajanja Strategije vanjske politike BiH pita diplomate da li su uopće upoznate s postojanjem Strategije i da li znaju da postoje akcioni planovi za njeno sproveđenje, pozitivnim pomakom može se smatrati interesovanje MVP BiH za tim „na koji način misija sprovodi aktivnosti u okviru postojećih normativnih akata“. Međutim, treba imati na umu da ambasadori, normativno, za svoj rad odgovaraju isključivo Predsjedništvu BiH, a praktično samo članu Predsjedništva BiH na čiji su prijedlog imenovani. Tako uspostavljeni sistem u praksi omogućen je zbog nedostatka normativnih akata i zbog pozicije etničkih grupa u ustavnom uređenju države po čemu je BiH jedinstvena jer „u modernom svijetu nema nijedne države u kojoj su politički suverena dva, a nekamoli tri naroda“⁶⁰.

⁵⁸ Vuletić Davor, 2018., „U susret novoj Strategiji vanjske politike Bosne i Hercegovine 2018. – 2023.“, Friedrich Ebert Stiftung, Sarajevo, str. 5

⁵⁹ Pogledati prvi dodatak: Upitnik Ministarstva vanjskih poslova BiH iz februara 2020. godine

⁶⁰ Ibrahimagić Omer i Kurtćehajić Suad, 2002., „Politički sistem Bosne i Hercegovine 2“, Magistrat, Sarajevo, str. 21

V. VANJSKA POLITIKA BiH U PRAKSI: ZAŠTITA DRŽAVNIH ILI ETNIČKIH INTERESA

Vanjska politika Bosne i Hercegovine u nadležnosti je Predsjedništva BiH, a prema Ustavu BiH upravo tri člana Predsjedništva BiH zadužena su za vođenje vanjske politike BiH i vanjskopolitičko predstavljanje države. To predstavljanje u proteklom periodu ovisilo je od saziva Predsjedništva BiH, odnosno od interesa političara koji su u datom trenutku obnašali funkcije članova Predsjedništva BiH. S obzirom na to da članovi Predsjedništva BiH imenuju ambasadore tako su i bh. diplomate s dolaskom novih članova Predsjedništva BiH završavale svoje mandate, a na njihove pozicije bivali su imenovani novi ambasadori koji će sprovoditi politike novih članova Predsjedništva BiH. Taj nivo precepциje kolektivnog šefa države govori u prilog tome da nikakve pisane strategije vanjske politike BiH u praksi nisu važne jer da jesu onda bi se članovi Predsjedništva BiH i diplomate koje imenuju bez ikakvog otpora zalagali za utvrđene vanjskopolitičke prioritete BiH poput nastavka NATO puta i aktiviranja MAP-a.

Predsjedništvo Bosne i Hercegovine

Pretraga

Predsjedništvo | Press servis | O Bosni i Hercegovini

OSNOVNI DOKUMENTI | HRONOLOGIJA | VANJSKA POLITIKA | BIOGRAFIJE | KABINETI | SEKRETARIJAT | OBJEKTI | PREDSJEDNIŠTVA

Kabinet srpskog člana Predsjedništva BiH Milorada Dodika

Danijel Dragičević – šef Kabineta

danijel.dragicevic@predsjednistvobih.ba

1. Dr. Dragoljub Reljić – savjetnik za ustavno-pravna pitanja

O Bosni i Hercegovini

Lična karta BiH | Grb, zastava i himna | Prirodne ljepote | Linkovi

Fotografija 2.: Kabinet srpskog člana Predsjedništva BiH (18. maj 2020. godine)

O tome koliko je isticanje etničke pripadnosti vađno u Predsjedništvu BiH dovoljno govori i činjenica da su se neki članovi Predsjedništva BiH predstavljali kao „hrvatski članovi Predsjedništva BiH“ poput Dragana Čovića iz HDZ-a BiH (mandatni period od 2014. do 2018. godine) i „srpski članovi Predsjedništva BiH“ poput Milorada Dodika iz SNSD-a (mandatni period od 2018. do 2022. godine).

Kabinet hrvatskog člana Predsjedništva BiH

U Kabinetu hrvatskog člana Predsjedništva BiH angažovani su:

- 1. Tonka Krešić**, šefica Kabineta
- 2. Dario Krezić**, savjetnik
- 3. Igor Planinić**, savjetnik
- 4. dr. Dejan Vanjek**, savjetnik
- 5. dr. Sanja Bazina**, savjetnica
- 6. Tugomir Čuljak**, savjetnik
- 7. Andrijana Katić**, savjetnica

Tel: + 387 33 567 620

Fax: + 387 33 206 563

Fotografija 3.: Kabinet hrvatskog člana Predsjedništva BiH (29. novembar 2016. godine)

Cilj takvog predstavljanje jeste slanje jasne poruke kako oni u Predsjedništvu BiH štite interes naroda iz kojeg dolaze. Pored toga, kako je primijetio bivši visoki predstavnik meĐunarodne zajednice u BiH Christian Schwarz-Schilling, „Dodik sam otvoreno kaže da se ne osjeća kao predsjednik Bosne i Hercegovine, koja za njega u stvarnosti uopće ne postoji, već da samo zastupa interes srpskog naroda“⁶¹. Zastupanje interesa samo jedne etničke grupe predstavlja grubo kršenje izjave koju članovi Predsjedništva BiH daju prilikom preuzimanja dužnosti članova Predsjedništva BiH. Poslovnik o radu Predsjedništva BiH odredio je u Članu 4. da za vrijeme konstitutivne sjednice novoizabrani članovi Predsjedništva BiH zajednički prihvataju

⁶¹Deutsche Welle: <https://www.dw.com/hr/komentar-dodik-predsjednik-koji-ne-priznaje-svoju-zemlju/a-49452130>
(Pristupio: 18. maj 2020. godine)

dužnost, izgovarajući sljedeću svečanu zakletvu u prisustvu članova Predsjedništva BiH iz ranijeg saziva: „Ovim se zaklinjem da će savjesno obavljati datu mi dužnost, poštovati Ustav Bosne i Hercegovine, provoditi Opći okvirni sporazum za mir i njegove anekse u cijelosti, štititi i unapređivati ljudska prava i osnovne slobode, te brinuti o interesima i ravnopravnosti svih naroda i građana“. Također, definisano je i da svaki član Predsjedništva BiH potpisuje tekst svečane izjave.

11. Ambasadori po etničkom principu: Slučaj „hrvatskih diplomata“

Služba za odnose s javnošću HDZ-a BiH dostavila je 16. augusta 2018. godine medijima saopćenje za javnost, a kojim je informisala građane Bosne i Hercegovine o sastanku tadašnjeg člana Predsjedništva BiH iz reda hrvatskog naroda Dragana Čovića s „hrvatskim diplomatima, članovima diplomatskog kora iz BiH diljem Europe i svijeta“. Osim toga što je HDZ BiH, uprkos tome što Predsjedništvo BiH ima službu za odnose s javnošću, preuzeo na sebe ulogu da informiše javnost o aktivnostima koje je Čović obavljao kao član Predsjedništva BiH, u saopćenju za javnost sporna je bila i upotreba termina „hrvatski diplomat“ jer se zapravo radilo o bosanskohercegovačkim diplomatama koji su imenovani u Predsjedništvu BiH na prijedlog Dragana Čovića.

HDZ BiH je u saopćenju za javnost naveo sljedeće: „Hrvatski član Predsjedništva BiH dr. Dragan Čović održao u Mostaru radnu večeru s hrvatskim diplomatima, članovima diplomatskog kora iz BiH diljem Europe i svijeta. Na poziv hrvatskog člana Predsjedništva BiH i predsjednika HDZ-a BiH dr. Dragana Čovića, u Mostaru su se na radnoj večeri okupili hrvatski diplomat, članovi diplomatskog kora iz BiH diljem Europe i svijeta. Na večeri se razgovaralo o trenutačnoj situaciji u Bosni i Hercegovini, ali i diplomatsko-konzularnim predstavništvima širom svijeta u kojima djeluju. Dr. Čović je ovom prigodom još jednom istaknuo kako su primarni vanjsko-politički ciljevi BiH na kojima se neprestano i neumorno mora raditi članstva u EU i NATO-u. Kazao je također kako, iako se nekada na nekoj destinaciji kao predstavnici BiH oni ne čuju dovoljno glasno, moraju biti energični i raditi svoj posao, te će tada biti prepoznati. Istaknuo je i da koliko god im se vrata pojedinih institucija zatvarala, oni ih moraju otvarati, te da vjeruje

kako mogu puno toga uraditi za šefove u Bosni i Hercegovini. Na kraju susreta, dr. Čović im je pošao mnogo uspjeha u njihovom djelovanju“⁶².

Fotografija 4.: Čović s „hrvatskim diplomatama“ (16. august 2018. godine: HDZ BiH)

Na radnoj večeri s članom Predsjedništva BiH iz reda hrvatskog naroda tog 16. augusta 2018. godine nije bio nijedan ambasador koji se izjašnjava kao pripadnik bošnjačkog ili srpskog naroda kao ni ambasadori koji se izjašnjavaju kao Ostali. Ne ulazeći u to da li bi se drugi ambasadori uopće odazvali na poziv Dragana Čovića ipak je nužno konstatovati kako nijedan ambasador koji se ne izjašnjava kao pripadnik hrvatskog naroda nije bio ni pozvani na radnu večeru. Ovo je jasan dokaz stavljanja etničkog interesa iznad državnog. Članu Predsjedništva BiH iz reda hrvatskog naroda u ovom slučaju nije palo napamet da pozove na sastanak ambasadora BiH u Sjedinjenim Američkim Državama samo iz razloga jer se izjašnjava kao pripadnik bošnjačkog naroda. Ovaj potez izazvao je oštре reakcije i osude u bosanskohercegovačkoj javnosti u augustu 2018. godine⁶³, a ponovo je aktueliziran u decembru iste godine kada je novoizabrani saziv Predsjedništva BiH, na prijedlog člana Predsjedništva BiH iz reda hrvatskog naroda Željka Komšić, na 3. vanrednoj sjednici održanoj 18. decembra 2018. godine smijenio sve „hrvatske

⁶² Hrvatska demokratska zajednica (HDZ) BiH: <https://www.hdzbih.org/hr/node/3004> (Pristupio: 18. maj 2020. godine)

⁶³ Al Jazeera Balkans, “Sprema li Dragan Čović novi plan za podjelu BiH?“: http://balkans.aljazeera.net/vijesti/sprema-li-dragan-covic-novi-plan-za-podjelu-bih?qt-view_programs_programs_mega_menu_panel_pane=3 (Pristupio: 18. maj 2020. godine)

diplomate“ koji su prisustvovali radnoj večeri s Draganom Čovićem, izuzev ambasadora BiH u Jordanu. Kako je saopćeno iz Predsjedništva BiH, Predsjedništvo BiH je na 3. vanrednoj sjednici „opozvalo s dužnosti ambasadore Bosne i Hercegovine u Republici Bugarskoj, Češkoj Republici, Crnoj Gori, Arapskoj Republici Egipat, Republici Grčkoj, Državi Izrael, Japanu, Kanadi, Rumuniji, Republici Sloveniji, Republici Srbiji, Švicarskoj Konfederaciji, Kraljevini Belgiji, Republici Hrvatskoj, Republici Italiji, Republici Mađarskoj, Saveznoj Republici Njemačkoj, Republici Poljskoj, Kraljevini Švedskoj, Ujedinjenom Kraljevstvu Velike Britanije i Sjeverne Irske, te ambasadora BiH pri Svetoj Stolici. Predsjedništvo BiH je s dužnosti opozvalo i šefa Stalne misije BiH pri Ujedinjenim narodima u New Yorku, šefa Stalne misije BiH pri Vijeću Evrope u Strasbourg, šefa Misije BiH pri OSCE-u i Uredu UN u Beču, generalnog konzula BiH u Istanbulu u Republici Turskoj, generalnog konzula BiH u Milanu u Italiji i počasnog konzula BiH u Tel Avivu u Državi Izrael“⁶⁴.

Opozvana ambasadorica BiH u Londonu Valentina Marinčić nakon odluke Predsjedništva BiH uputila je otvoreno pismo⁶⁵ Ţeljku Komšiću u kojem je navela da ambasador „ne može u vanjskom svijetu provoditi politiku jednog – bilo kojeg člana Predsjedništva Bosne i Hercegovine ili bilo koje stranke“ te je svim članovima Predsjedništva BiH poručila da „umjesto da se bave osobnim nadmudrivanjem, osvetama i ițivljavanjem nad ljudima koji pošteno rade za ovu zemlju, bolje bi svoje vrijeme utrošili na to da kreiraju i daju jasne i jedinstvene kriterije za obavljanje diplomatskih poslova, te da osiguravaju jasne instrukcije veleposlanicima o tome šta i kako da pričaju po svijetu. Bez vas gore i njih dole. Podržite radije konačno donošenje Zakona o vanjskim poslovima Bosne i Hercegovine“. Opozvana ambasadorica ovom izjavom razotkrila je stanje u DKP mreći, odnosno stanje u kojem ne postoje jasni i jedinstveni kriteriji za obavljanje diplomatskih poslova te stanje u kojem bilo koji ambasador može pričati ono što ţeli ili što mu naredi član Predsjedništva BiH na čiji je prijedlog imenovan. Također, opozvana ambasadorica ukazala je i na vaţnost usvajanja zakona o vanjskim poslovima koji BiH nije usvojila ni do danas. Što se tiče tvrdnji opozvane ambasadorice o tome da ambasadori ne mogu raditi u interesu jednog člana Predsjedništva BiH tu je vaţno ukazati na slučaj iz 2017. godine u koji je bila

⁶⁴ Predsjedništvo Bosne i Hercegovine: <http://predsjednistvobih.ba/zaklj/sjed/default.aspx?id=82606&langTag=bs-BA> (Pristupio: 19. maja 2020. godine)

⁶⁵ Vijesti.ba: <https://vijesti.ba/clanak/432707/ambasadorica-marincic-uputila-otvoreno-pismo-komsicu-povodom-intervjua-za-vijesti-ba> (Pristupio 19. maja 2020. godine)

uključena ambasadorica BiH u Hagu Mirsada Čolaković jer su 2017. godine očito važila sasvim suprotna stajališta od onih koje je 2018. godine iznijela opozvana ambasadorica Marinčić. Naime, tadašnji predsjedavajući i član Predsjedništva BiH iz reda srpskog naroda Mladen Ivanić optuđio je ambasadoricu Čolaković da je otvorila pismo koje mu je upućeno iz Međunarodnog suda pravde (ICJ) u februaru 2017. godine, a koje se odnosilo na pokretanje revizije presude protiv Republike Srbije iz 2007. godine. Ivanić je također optuđio tadašnjeg člana Predsjedništva BiH iz reda bošnjačkog naroda Bakira Izetbegovića, a na čiji je prijedlog Mirsada Čolaković imenovana za ambasadoricu, „da je krivac za situaciju u kojoj su pređene sve granice dopuštenoga i da je ovo neka vrsta silovanja nad ljudima iz reda srpskog naroda u tijelima vlasti BiH“⁶⁶.

Fotografija 5.: Ambasadorica Čolaković na disciplinskom ročištu (05. oktobar 2017. godine: RSA)

Stalnim insinuiranjem da ambasadorica Čolaković radi po instrukcijama člana Predsjedništva BiH na čiji je prijedlog imenovana i da radi u isključivom interesu bošnjačkog naroda tadašnji predsjedavajući Predsjedništva BiH pokazao je zapravo koliko je nepovjerenje članova Predsjedništva BiH prema ambasadorima koji se izjašnjavaju kao pripadnici drugih naroda.

⁶⁶ Tportal: <https://www.tportal.hr/vijesti/clanak/ivanic-optuzuje-da-je-dobio-otvoreno-pismo-od-haskog-suda-20170228/print> (Pristupio: 19. maj 2020. godine)

Ovim je zapravo potvrđena teza o postojanju percepcije, ne samo kod građana nego i kod članova Predsjedništva BiH, da ambasadori koje imenuju trebaju raditi prvenstveno u interesu etničkih grupa iz kojih dolaze. Bivši ministar vanjskih poslova BiH Igor Crnadak 2017. godine pokrenuo je zbog cijelog slučaja disciplinski postupak protiv ambasadorice Čolaković, a Disciplinska komisija je 5. oktobra 2017. godine utvrdila⁶⁷ da ambasadorica Čolaković nije kriva za povredu službene dužnosti.

12. Etnička obiljetja u službenoj upotrebi

„Sistemi zastava i grbova nastali su svjesno, pod nadzorom, kao prepoznatljivi sistemi za prezentaciju određenih kolektiviteta ili zajednica. Putem njih zadovoljava se potreba čovjeka za simboličkim predstavljanjem svog identiteta i identiteta zajednice kojoj pripada. Osim što služe u međunarodnoj komunikaciji, državni grbovi i zastave simbolički predstavljaju i čine prepoznatljivim postojanje, porijeklo, vlast, prisutnost, posjed, ciljeve i status cijele države, te ističu njezine posebnosti i razlike u odnosu na druge države. Svaka država ima pravo odrediti izgled, odnosno oblik i boju svoje zastave, a tako i odabrati simboliku i grb kojim će zastava biti ukrašena“⁶⁸.

Fotografija 6.: Grb i zastava Bosne i Hercegovine

Službena državna obiljetja BiH definisana su Ustavom BiH, Zakonom o zastavi BiH, Zakonom o grbu BiH i Zakonom o državnoj himni BiH. „Zastava Bosne i Hercegovine je plave boje.

⁶⁷ Oslobođenje: <https://www.oslobodenje.ba/vijesti/bih/ambasador-bih-u-hagu-mirsada-colakovic-nije-kriva-za-povredu-sluzbene-duznosti> (Pristupio: 19. maj 2020. godine)

⁶⁸ Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, 2018., „Specijalni izvještaj o izgledu, upotrebi i zaštiti državnih, odnosno službenih obiljetja u Bosni i Hercegovini“, Banja Luka, Institucija ombudsmena za ljudska prava BiH, str. 8

Desno od centra nalazi se trougao ţute boje. Paralelno lijevoj strani trougla, od gornjeg ruba zastave do donjeg ruba, proteće se red bijelih petokrakih zvijezda. Zastava je pravougaonog oblika. Odnos između dužine i širine zastave je 1:2⁶⁹. Što se tiče grba, „grb Bosne i Hercegovine je plave boje i u obliku štita sa zašiljenim završetkom. U gornjem desnom uglu štita nalazi se trokut ţute boje. Paralelno lijevoj strani ovog trokuta proteće se red bijelih zvijezda petokraka“⁷⁰.

Fotografija 7.: Državna zastava ispred zgrade institucija BiH (Klix)

Članom 5. Zakona o Zastavi BiH određeno je da se zastava Bosne i Hercegovine zvanično ističe na nivou Bosne i Hercegovine na: a) na svim zgradama Predsjedništva Bosne i Hercegovine, Vijeća ministara i njegova tri ministarstva, Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, Stalnog komiteta za vojna pitanja, Komisije za ljudska prava, Centralne banke i Stalne izborne komisije nakon njenog formiranja, kao i na bilo kojoj

⁶⁹ Zakon o zastavi Bosne i Hercegovine, Član 3., Službeni glasnik Bosne i Hercegovine, Broj: 19/01

⁷⁰ Zakon o grbu Bosne i Hercegovine, Član 4., Službeni glasnik Bosne i Hercegovine, Broj: 19/01

drugoj zgradi institucija ili institucije kojom upravljaju institucije ili koja je odgovorna institucijama; b) na svim zgradama diplomatsko-konzularnih predstavništva Bosne i Hercegovine; c) prilikom službenog odlaska članova Predsjedništva Bosne i Hercegovine u inostranstvo i njihovog povratka iz inostranstva u Bosnu i Hercegovinu; d) na službenim prevoznim sredstvima koja koriste članovi Predsjedništva Bosne i Hercegovine; e) prilikom svih zvaničnih međunarodnih posjeta, takmičenja i drugih skupova (političkih, naučnih, kulturno umjetničkih, sportskih i drugih) na kojima Bosna i Hercegovina učestvuje ili je predstavljena; f) na graničnim prelazima Bosne i Hercegovine. Također, Zakonom o zastavi BiH precizirano je i da u svim ovim slučajevima druge zastave iz Bosne i Hercegovine neće se isticati sa zastavom Bosne i Hercegovine te da nepoštivanje zastave BiH predstavlja kačnjivo djelo.

Fotografija 8.: Državni grb na ulazu u zgradu Ambasade BiH u Zagrebu

Članom 9. Zakona o grbu BiH određeno je da se grb Bosne i Hercegovine zvanično ističe i koristi na a) ulazima u sve zgrade Predsjedništva Bosne i Hercegovine, Vijeća ministara i njegova tri ministarstva, Parlamentarne Skupštine Bosne i Hercegovine, Ustavnog suda, Stalnog komiteta za vojna pitanja, Komisije za ljudska prava, Centralne banke i Stalne izborne komisije nakon njenog formiranja, kao i na ulazu u sve druge institucije Bosne i Hercegovine i druge institucije kojima ove institucije o pečatu upravljaju; b) na zgradama svih ambasada i konzulata Bosne i Hercegovine; c) kao dio pečata Bosne i Hercegovine i u skladu sa Zakonom Bosne i

Hercegovine; d) u zvaničnoj prepisci, pozivnicama, vizit-kartama i sličnim dokumentima koje koriste članovi Predsjedništva, Vijeća ministara, kopredsjedavajući i dopredsjedavajući, ministri i njihovi zamjenici, predsjednici skupštinskih domova Parlamenta Bosne i Hercegovine i njihovi zamjenici, te druge institucije Bosne i Hercegovine; e) na zvaničnim prevoznim sredstvima koja koriste državni zvaničnici; f) na graničnim prijelazima Bosne i Hercegovine. Isto kao i u slučaju zastave precizirano je da u svim ovim slučajevima neće moći biti izložen nijedan drugačiji grb iz Bosne i Hercegovine s ovim grbom Bosne i Hercegovine i da je nepoštivanje grba BiH kašnivo.

Uprkos tome što je zakonima jasno definisan način isticanja državnih simbola javnost u Bosni i Hercegovini u proteklom periodu svjedočila je brojnim primjerima isticanja simbola u zgradama državnih institucija, a s kojim se generalno poistovjećuje samo jedna etnička grupa. U tome su prednjačili članovi Predsjedništva BiH, ali i članovi rukovodstva Parlamentarne skupštine BiH. Nučno je u tom kontekstu odrediti šta su danas svojevrsni simboli Bošnjaka, Hrvata i Srba u BiH. U slučaju bošnjačkog naroda to su simboli Republike Bosne i Hercegovine iz perioda od 1992. do 1998. godine, u slučaju hrvatskog naroda to su simboli takozvane Herceg-Bosne iz perioda 1991. do 1996. godine, a u slučaju srpskog naroda to su trenutni simboli bosanskohercegovačkog entiteta Republika Srpska – administrativne jedinice u sastavu BiH u kojoj prema rezultatima popisa iz 2013. godine živi 81,5 posto Srba.

Fotografija 9.: Zastava Republike BiH (lijevo), zastava tkz. Herceg-Bosne (u sredini), zastava RS (desno)

Trenutni član Predsjedništva BiH iz reda bošnjačkog naroda Šefik Džaferović (mandatni period od 2018. do 2022. godine) u svom kabinetu u Predsjedništvu BiH pored državne zastave ima istaknutu i zastavu Republike BiH. Uprkos tome što zastava Republike BiH ima svoje korijene u

srednjovjekovnoj Bosni i što ne postoji nijedan opravdan razlog zbog kojeg bi ova zastava smetala bilo kome ipak je činjenica da emotivnu povezanost s ovom zastavom najviše imaju pripadnici bošnjačkog naroda u BiH. Zastavu Republike BiH u svom kabinetu isticao je i bivši član Predsjedništva BiH iz reda bošnjačkog naroda Bakir Izetbegović (mandatni period od 2010. do 2014. godine i mandatni period od 2014. do 2018. godine).

Fotografija 10.: Šefik Džaferović primio u nastupnu posjetu komandanta EUFOR-a general-majora Reinharda Trischaka (23. juli 2019. godine)

O tome kakav odnosa političari iz reda srpskog naroda imaju prema zastavi Republike BiH dovoljno govori podataka da je bivši član Predsjedništva BiH iz reda srpskog naroda Mladen Ivanić (mandati period od 2014. do 2018. godine) zatrađio 2018. godine razrješenje tadašnjeg ambasadora BiH u Moskvi Mustafe Mujezinovića jer se fotografisao sa studentima iz BiH na Crvenom trgu u Moskvi sa zastavom Republike BiH. Iz kabineta Mladena Ivanića zastava Republike BiH tada je nazvana „ratnom zastavom“⁷¹. Bivši ministar vanjskih poslova BiH Igor Crnadak, koji se također izjašnjava kao pripadnik srpskog naroda, u martu 2018. godine izjavio

⁷¹ BN televizija: <https://www.rtvbn.com/3898668/ivanic-ce-traziti-smjenu-ambasadora> (Pristupio: 20. maja 2020. godine)

je da „to što je uradio ambasador Mujezinović je apsolutno neprimjereno i šteti ugledu BiH i usmjereno je protiv jednog njenog dijela, RS, jer se radi o zastavama koje su korištene tokom rata u BiH i izazivaju nelagodu u RS“⁷². U maju 2019. godine ministar Crnadak je uputio pismo predsjedniku UEFA Aleksandru Čeferinu u povodu fotografija koje su se pojavile u medijima, a na kojima se vidi da se na pobjedničkom peharu Lige Evrope nalazi zastava Republike Bosne i Hercegovine. Crnadak, u svojstvu ministra vanjskih poslova BiH, u pismu je naveo: „To je zastava koja simbolizuje samo jedan narod, a vrijeđa druge narode koji žive u BiH. Ta zastava sa pehara vrijeđa mnoge. Nadam se da je u pitanju nemamjerna greška, pa Vas molim da prije finalne utakmice UEFA Lige Europe 29. maja ispravite nepravdu i u postolje pehara utisnete zvaničnu zastavu BiH, jer ova koja se sada nalazi na trofeju to nije“⁷³.

Fotografija 11.: Čović primio u posjetu ambasadoricu SAD-a u BiH (Sarajevo, 27. januar 2016. godine)

Bivši član Predsjedništva Bosne i Hercegovine Dragan Čović (mandatni period od 2014. do 2018. godine) održao je brojne sastanke u Predsjedništvu BiH sa stranim zvaničnicima pod

⁷² N1: <http://ba.n1info.com/Vijesti/a246686/Crnadak-Potez-Mujezinovica-neprimjereni-steti-ugledu-BiH.html>
(Pristupio: 20. maj 2020. godine)

⁷³ Radio Sarajevo: <https://radiosarajevo.ba/vijesti/bosna-i-hercegovina/crnadak-pisao-ceferinu-zbog-zastave-republike-bosne-i-hercegovine-na-peharu/338067> (Pristupio: 20. maj 2020. godine)

zastavom takozvane Herceg-Bosne, a koja je bila istaknuta u njegovom kabinetu. „Što se tiče zastave Herceg Bosne, od početka rata u Bosni i Hercegovini mnogi pripadnici HVO-a na svojim kapama nosili su upravo takav znak. On je vrlo brzo upotrijebljen na pečatima postrojbi i službi HVO-a, kako vojnih tako i onih koje su organizovale ţivot u pozadini i sistem vlasti na područjima s hrvatskom većinom. Taj je znak postao i grb Hrvatske zajednice Herceg-Bosne, a Ustavni sud FBiH već dva puta proglašio ga je neustavnim“⁷⁴.

Fotografija 12.: Dragan Čović i predsjednik Srbije Aleksandar Vučić ispred kabineta Člana Predsjedništva BiH u Mostaru (09. april 2018. godine)

Čović je u vrijeme dok je obnašao dužnost člana Predsjedništva BiH imao na raspolaganju i kabinet u Mostaru, a koji se i zvanično vodio kao kabinet člana Predsjedništva BiH, odnosno bio je finansiran iz budžeta institucija Bosne i Hercegovine. Na ulazu u kabinet u Mostaru, pored zastave Bosne i Hercegovine, bila je istaknuta zastava takozvane Herceg-Bosne. O tome kakav je stav političkih predstavnika drugih naroda u BiH prema takozvanoj Herceg-Bosni i njenim simbolima dovoljno govori izjava Bakira Izetbegovića iz novembra 2017. godine, kada je

⁷⁴ Mušinović Ervin, „Čović se sastaje sa zvaničnicima u Predsjedništvu BiH pod neustavnom zastavom Herceg-Bosne“: <https://www.klix.ba/vijesti/bih/covic-se-sastaje-sa-zvanicnicima-u-predsjednistvu-bih-pod-neustavnom-zastavom-herceg-bosne/160216104> (Pristupio: 20. maj 2020. godine)

obnašao dužnost člana Predsjedništva BiH iz reda bošnjačkog naroda, o tome da je Haški tribunal stavio „međunarodni pečat na tamni dio istine o stvaranju i načinu djelovanja Hrvatske zajednice Herceg-Bosne“⁷⁵ kao i izjava trenutnog člana Predsjedništva BiH iz reda bošnjačkog naroda Šefika Džaferovića, a koja glasi: „To je paradržava koja je izrodila udruženi zločinački poduhvat koji je presuđen u Hagu. Neka se ne igra niko sa teritorijalnim integritetom BiH. U ovoj državi nisu moguće dodatne niti teritorijalne niti etničke podjele“⁷⁶.

Fotografija 13.: Dodik prima akreditivna pisma ambasadora Srbije (23. novembar 2018. godine)

Član Predsjedništva BiH iz reda srpskog naroda Milorad Dodik (mandatni period od 2018. do 2022. godine) odmah nakon izbora na dužnost člana Predsjedništva BiH otisao je korak dalje u nepoštivanju zakona pa je naredio da se u svečani salon Predsjedništva BiH pored zastave BiH iznese i zastava bh. entiteta RS. Tako je 23. novembra 2018. godine pod zastavama BiH, Republike Srbije i bh. entiteta RS primio akreditivna pisma ambasadora Srbije u Sarajevu

⁷⁵ Al Jazeera Balkans: <http://balkans.aljazeera.net/vijesti/izetbegovic-medunarodni-pecat-na-tamni-dio-istine-o-herceg-bosni> (Pristupio: 20. maja 2020. godine)

⁷⁶ Slobodna Evropa: <https://www.slobodnaevropa.org/a/hzhb-herceg-bosna-dragan-covic-paradrzava/29856990.html> (Pristupio: 20. maj 2020. godine)

Aleksandra Đorđevića. Ovim potezom Dodik je napravio presedan s obzirom na to da su raniji članovi Predsjedništva BiH iz reda srpskog naroda Mladen Ivanić i Nebojša Radmanović zastavu bh. entiteta RS imali samo u svojim kabinetima dok su akreditivna pisma primali isključivo pod zastavom države Bosne i Hercegovine. Član Predsjedništva BiH iz reda srpskog naroda 5. decembra 2018. godine napustio je sastanak organizovan u Predsjedništvu BiH s ambasadorima zemalja članica Vijeća za implementaciju mira (PIC) jer u sali nije bilo istaknuto „obiljetje Republike Srpske“⁷⁷. Odnos Milorada Dodika prema državnim simbolima poznat je od ranije. Bosanskohercegovačka televizija Hayat prikazala je 2008. godine snimku na kojoj Milorad Dodik, a koji je u tom momentu obnašao dužnost predsjednik Vlade RS, u Trebinju baca zastavu države BiH sa stola. Što se tiče zastave RS-a, Dodik je tek sredinom decembra 2018. godine odustao od zahtjeva za isticanjem zastave RS-a u salama Predsjedništva BiH, a nakon čega je i održana prva sjednica Predsjedništva BiH u sazivu Milorad Dodik, Željko Komšić i Šefik Džaferović. Od tada Dodik većinu sastanaka s predstavnicima stranih zemalja, a koje ima kao član Predsjedništva BiH, održava u prostorijama Administrativnog centra Vlade RS-a pod zastavom bh. entiteta RS.

Fotografija 14.: Čović (lijevo), Radmanović (u sredini) i Špirić (desno) – Službene fotografije PSBiH

Trenutno rukovodstvo Parlamentarne skupštine BiH čini ukupno šest osoba, odnosno tri člana Kolegija Zastupničkog doma PSBiH i tri člana Kolegija Doma naroda PSBiH. Od toga, svaki dom ima jednog predsjedavajućeg i dva dopredsjedavajuća. Članovi rukovodstva Zastupničkog

⁷⁷ N1: <http://ba.n1info.com/Vijesti/a301587/Dodik-napustio-sastanak-u-Predsjednistvu-jer-nije-istaknuta-zastava-RS-VIDEO.html> (Pristupio: 20. maj 2020. godine)

doma PSBiH su Borjana Krišto (iz reda hrvatskog naroda), Nebojša Radmanović (iz reda srpskog naroda) i Denis Zvizdić (iz reda bošnjačkog naroda) dok su članovi rukovodstva Doma naroda PSBiH Dragan Čović (iz reda hrvatskog naroda), Nikola Špirić (iz reda srpskog naroda) i Bakir Izetbegović (iz reda bošnjačkog naroda). Službene sastanke u zgradici Parlamentarne skupštine BiH pod zastavom BiH održavaju Krišto, Zvizdić i Izetbegović dok Čović pored zastave BiH ističe zastavu takozvane Herceg-Bosne, a Špirić i Radmanović zastavu bh. entiteta RS.

13. NATO put BiH: Strateški interes države koji je za „Srbe neprihvatljiv“

NATO put Bosne i Hercegovine nije samo sastavni dio strateških dokumenata iz domene vanjske politike već je i zakonska obaveza svih nositelja javnih funkcija u BiH. Obaveza provođenja svih aktivnosti koje su potrebne za prijem BiH u članstvo u NATO-u definisana je Zakonom o odbrani Bosne i Hercegovine, a koji u članu 84. jasno kaže: „Parlamentarna skupština, Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, Predsjedništvo, te svi subjekti odbrane, u okviru vlastite ustavne i zakonske nadležnosti, provedeće potrebne aktivnosti za prijem Bosne i Hercegovine u članstvo NATO-a“⁷⁸.

NATO put naveden je i u Općim pravcima i prioritetima za provođenje vanjske politike BiH kao i u Strategiji vanjske politike BiH 2018. – 2023., odnosno u dokumentima koje je usvojilo Predsjedništvo BiH 2003. i 2018. godine. U Općim pravcima i prioritetima za provođenje vanjske politike BiH iz 2003. godine piše da će „aktivnosti u odnosu na evroatlantske sigurnosne strukture, s krajnjim ciljem institucionaliziranja odnosa sa Sjevernoatlantskim vojnim savezom – NATO-om, biti prvenstveno usmjerenе ka uključivanju Bosne i Hercegovine u program Partnerstvo za mir“. U Strategiji vanjske politike BiH 2018. – 2023. put BiH ka NATO-u spominje se više puta. Na samom početku teksta Strategije, u dijelu o strateškim pravcima vanjske politike BiH, navodi se kako je strateške pravce djelovanja vanjske politike BiH neophodno posmatrati „ne kao statične opise vanjske politike, već kao dinamičke trajektorije i usmjerena unutar kojih se razvijaju aktivne politike prema Evropskoj uniji, NATO-u, regionu, globalnim pitanjima, međunarodnim organizacijama i slično“.

⁷⁸ Zakon o odbrani Bosne i Hercegovine, Službenik glasnik BiH, Broj: 88/05

Jedan kompletan dio Strategije posvećen je upravo NATO-u putu BiH i on glasi: „Nastavak provođenja aktivnosti u odnosu na NATO ostaje prioritet institucija Bosne i Hercegovine. Prioritetne aktivnosti biće prvenstveno usmjerene ka aktivaciji i provođenju MAP-a. Aktivacija MAP-a, za koju postoji širok politički konsenzus u Bosni i Hercegovini, omogućava da svi subjekti odbrane u Bosni i Hercegovini (u okviru vlastite ustavne i zakonske nadležnosti) nastave s provođenjem aktivnosti u odnosu na NATO, koje su utvrđene Zakonom o odbrani Bosne i Hercegovine. Aktiviranjem MAP-a, Bosna i Hercegovina će dodatno unaprijediti svoje institucije i svoju efikasnost u domenu odbrane i sigurnosti te tako i dodatno afirmisati Bosnu i Hercegovinu kao sigurnu i počeljnu zemlju za strane investicije. Od ulaska Bosne i Hercegovine u NATO Program Partnerstvo za mir (PfP) u 2006. godini, učinjeno je mnogo na dostizanju standarda neophodnih za ostvarenje gore navedenih ciljeva. U predmetni proces su, pored Ministarstva odbrane Bosne i Hercegovine, sada uključene skoro sve institucije Bosne i Hercegovine. Intenziviraće se saradnja s NATO-om ne samo u vojno-odbrambenoj dimenziji, nego i u aktivnostima koje proizilaze iz sveobuhvatnog poimanja sigurnosti: ekomska dimenzija sigurnosti, transport, vladavina prava, borba protiv korupcije, prirodne nepogode, borba protiv savremenih i nekonvencionalnih sigurnosnih prijetnji, cyber odbrana i slično. Diplomatsko-konzularna mreža Bosne i Hercegovine će poseban akcenat u svojim aktivnostima staviti na ispunjenje ovog vanjskopolitičkog prioriteta. Bosna i Hercegovina će u međuvremenu, kroz proaktivni pristup nastaviti da maksimalno koristi sve mehanizme i instrumente saradnje sa NATO-om koje joj stoje na raspolaganju, npr. dalje provođenje Individualnog partnerskog akcionog plana (IPAP), Procesa plana i revizije (PARP), Individualnog partnerskog programa saradnje (IPCP), provođenje komunikacijske strategije i sl. Učešće u Ujedinjenim narodima, NATO-u, Evropskoj uniji ili snagama koalicije u misijama podrške miru, uključujući i borbu protiv terorizma, dio je ukupnog napora na preventivnom djelovanju na otklanjanju modernih oblika prijetnji sigurnosti, čime Bosna i Hercegovina doprinosi demokratizaciji i izgradnji sigurnosti i stabilnosti na širem planu. U ovom kontekstu, Oružane snage Bosne i Hercegovine će nastojati da dosegnu potreban nivo opremljenosti i interoperabilnosti, kompatibilnosti i sposobnosti za izvršenje zajedničkih i kombinovanih operacija s partnerima. Izazovi povezani s migracijama, organizovanim kriminalom, ilegalnom trgovinom oružja i droge, trgovinom bijelim robljem, terorizmom te sve veće promjene klime i ekološke katastrofe, zahtijevaju moderne, efikasne i jedinstvene Oružane snage. Predsjedništvo Bosne i Hercegovine je u 2016. godini

usvojilo „Pregled odbrane“ i „Plan razvoja i modernizacije Oružanih snaga Bosne i Hercegovine 2017 – 2027“, na osnovu kojeg će Ministarstvo odbrane Bosne i Hercegovine i Oružane snage Bosne i Hercegovine u narednom periodu nastaviti aktivnosti na povećanju efikasnosti i modernizaciji Oružanih snaga Bosne i Hercegovine. Na načelima zajedničkih vrijednosti - demokratija, ljudska prava i vladavina prava te uzajamnog uvađavanja i saradnje, Bosna i Hercegovina je opredjeljenja da unaprijedi svoju ulogu i značaj u regionalnoj saradnji kroz čvrste i prijateljske veze sa svim zainteresiranim zemljama, kao i jačanje elemenata javne diplomatiјe za promociju pozitivnih iskoraka Bosne i Hercegovine na svim nivoima saradnje s članicama NATO saveza, kao i ostalim demokratskim zemljama“⁷⁹.

Uprkos jasnom određenju puta BiH ka NATO-u, Narodna skupština Republike Srpske na sjednici održanoj 18. oktobra 2017. godine usvojila je „Rezoluciju o zaštiti ustavnog poretku i proglašenju vojne neutralnosti Republike Srpske“. U članu 5. ove rezolucije navedeno je da je „Republika Srpska opredjeljena da svaki budući status koordiniše sa Republikom Srbijom kao potpisnicom Dejtonskog sporazuma“ i da „u skladu s tim Narodna skupština Republike Srpske donosi odluku o proglašavanju vojne neutralnosti Republike Srpske u odnosu na postojeće vojne saveze do eventualnog raspisivanja referendumu u Republici Srpskoj na kome bi se donijela konačna odluka o tom pitanju“⁸⁰.

Klub delegata iz reda bošnjačkog naroda u Vijeću naroda Republike Srpske uputio je 27. novembra 2017. godine Vijeću za zaštitu vitalnog nacionalnog interesa Ustavnog suda Republike Srpske zahtjev za utvrđivanje povrede vitalnog nacionalnog interesa u „Rezoluciji o zaštiti ustavnog poretku i proglašenju vojne neutralnosti“. Vijeće za zaštitu vitalnog nacionalnog interesa Republike Srpske 4. decembra 2017. godine na 114. sjednici donijelo je rješenje kojim je ocijenilo neprihvatljivim zahtjev Kluba delegata iz reda bošnjačkog naroda u Vijeću naroda Republike Srpske. U rješenju je između ostalog navedeno „da iz sadržaja Rezolucije proizlazi da se ovim aktom izražava politički stav Narodne skupštine u pogledu navedenih pitanja, koja također spadaju u pitanja političke prirode“ i da „s obzirom na to da se Rezolucijom utvrđuje politika koju treba sprovoditi u određenoj oblasti i daju smjernice za sprovođenje te politike,

⁷⁹ Predsjedništvo Bosne i Hercegovine, 2018., „Strategija vanjske politike Bosne i Hercegovine 2018. – 2023.“, <http://predsjednistvobih.ba/vanj/default.aspx?id=79555&langTag=bs-BA> (Pristupio: 20. maj 2020. godine), str. 7

⁸⁰ Narodna skupština RS: <https://www.narodnaskupstinars.net/?q=la/akti/ostali-akti/rezolucija-o-zaštiti-ustavnog-poretnka-i-proglašenju-vojne-neutralnosti-republike-srpske> (Pristupio: 2. oktobar 2019. godine)

odnosno predviđaju mjere za njeno sprovođenje, Vijeće je ocijenilo da Rezolucija ni po sadržini ni po formi nema karakter pravnog akta, o kome ono odlučuje⁸¹. Vijeće za zaštitu vitalnog nacionalnog interesa Republike Srpske, 4. decembra 2017. godine po okončanju 114. sjednice, objavilo se saopćenjem za javnost u kojem je obrazložena donesena odluka u vezi sa zahtjevom Kluba delegata iz reda bošnjačkog naroda u Vijeću naroda RS-a. Vijeće je navelo da je ovakvu odluku „donijelo jer je ocijenjeno da osporena Rezolucija Narodne Skupštine Republike Srpske ne sadrži opšte pravne norme i da, shodno tome, nema obavezujući karakter, tako da po svojoj pravnoj prirodi ne predstavlja pravni već politički akt kojim se izrađavaju politički stavovi Narodne skupštine Republike Srpske“⁸².

Uprkos obrazloženju Ustavnog suda RS-a, u članu 6. „Rezolucije o zaštiti ustavnog poretku i proglašenju voje neutralnosti“ jasno je navedeno da „Narodna skupština utvrđuje obavezu svih organa i institucija Republike Srpske na provođenje ove Rezolucije, primjenjujući ustavne nadležnosti Republike Srpske“ i da „svako suprotno postupanje bit će sankcionisano u skladu sa zakonom“. Dalje, u članu 7. Rezolucije precizirano je da „Narodna skupština RS obavezuje na poštivanje ove Rezolucije i sve predstavnike iz Republike Srpske u institucijama Bosne i Hercegovine, jer su birani u Republici Srpskoj koja je po ustavu i zakonu izborna jedinica“, a da se „obaveza odnosi i na predstavnike iz Republike Srpske u međunarodnim organizacijama i forumima“.

Rješenje Ustavnog suda RS-a, koji se u javnosti često spominje kao sud na koji politika ima utjecaj, u potpunosti su ignorisali predstavnici vladajućih političkih stranaka u RS-u. Ovo je javno demonstrirala predsjednica bh. entiteta RS Željka Cvijanović (SNSD) u intervjuu koji je 2. januara 2019. godine dala Novinskoj agenciji Republike Srpske (SRNA). U tom intervjuu Cvijanović je kazala da je „Rezolucija o zaštiti ustavnog poretku i proglašenju vojne neutralnosti“ „obavezujuća za sve“⁸³ političke predstavnike iz RS-a čime je direktno negirala obrazloženje Ustavnog suda RS-a o tome da Rezolucija Narodne skupštine RS-a „nema

⁸¹ Službeni glasnik RS, Broj 109, 8. decembar 2017. godine

⁸² Ustavni sud RS: <http://www.ustavnisud.org/Doc.aspx?cat=12&subcat=27&id=442&lang=hrv&tekst=1340>
(Pristupio: 2. oktobra 2019. godine)

⁸³ "Narodna skupština kao najpozvanija da donosi takve akte, donijela je akt koji obavezuje sve nas, ne samo na nivou Republike, već i predstavnike Srpske koji funkcionišu na nivou Sarajeva, odnosno zajedničkih institucija. Svi smo duđni da se toga pridržavamo" (Željka Cvijanović, Intervju, SRNA: <http://www.srna.rs/novosti1/655910/stav-republike-srpske-o-nato-putu-mora-da-bude-postovan-i-prihvacen.htm>, Pristupio: 4. oktobar 2019. godine)

obavezujući karakter“. Identične tvrdnje u izjavama za medije iznosio je i član Predsjedništva Bosne i Hercegovine i predsjednik SNSD-a Milorad Dodik. On je 20. augusta 2019. godine, uoči sjednice Predsjedništva BiH na kojoj je trebao biti razmatran Prijedlog godišnjeg nacionalnog plana (ANP)⁸⁴, izjavio kako neće tražiti da se ova tačka skine s dnevnog reda sjednica, ali da će glasati protiv pošto ga „obavezuje odluka Narodne skupštine Republike Srpske o vojnoj neutralnosti“⁸⁵. SNSD-ovo tumačenje „Rezolucije o zaštiti ustavnog poretku i proglašenju voje neutralnosti“ kao pravnog akta koji je iznad Ustava Bosne i Hercegovine, važećih zakona donesenih u državnom organu zakonodavne vlasti, ali i mišljenja Ustavnog suda RS-a bio je ključni razlog nemogućnosti brzog formiranja vlasti na nivou BiH nakon izbora 2018. godine.

Tek 19. novembra 2019. godine članovi Predsjedništva BiH uspjeli su postići dogovor koji se odnosi na put BiH ka NATO-u. Nakon 44. vanredne sjednice Predsjedništva BiH saopćeno je sljedeće: „Predsjedništvo Bosne i Hercegovine je na vanrednoj sjednici, održanoj danas u Sarajevu, donijelo odluku o imenovanju Zorana Tegeltije za predsjedavajućeg Vijeća ministara Bosne i Hercegovine. Na istoj sjednici Predsjedništvo BiH je donijelo odluku da će u NATO sjedište u Bruxellesu dostaviti dokument Program reformi Bosne i Hercegovine, u roku od jednog dana nakon što Predstavnički dom Parlamentarne skupštine BiH potvrdi imenovanje predsjedavajućeg i ministara Vijeća ministara BiH“⁸⁶. Do danas građanima Bosne i Hercegovine nije konkretno objašnjeno što je Predsjedništvo BiH dostavilo u sjedište NATO-a u Briselu s ozbzirom na to da član Predsjedništva BiH iz reda hrvatskog naroda Željko Komšić tvrdi kako je dostavljen ANP, a član Predsjedništva BiH iz reda srpskog naroda Milorad Dodik tvrdi da dokument koji je dostavljen nije ANP. Zvanični NATO nije se nikada javno očitovao o tome da li Program reformi BiH tretira kao ANP.

Nuđno je podsjetiti da su politički predstavnici iz reda srpskog naroda u Parlamentarnoj skupštini BiH od izbora 2018. godine pa sve do usvajanja Programa reformi BiH blokirali rad državnog organa zakonodavne vlasti zbog insistiranja, prije svega političkih predstavnika iz reda

⁸⁴ Više o ANP-u na linku: <http://www.dei.gov.ba/dokumenti/default.aspx?id=4536&langTag=en-US> (Pristupio: 25. oktobar 2019. godine)

⁸⁵ Radio-televizija Republike Srpske (RTS): <https://lat.rtrs.tv/vijesti/vijest.php?id=348093> (Pristupio: 4. oktobar 2019. godine)

⁸⁶ Predsjedništvo BiH: <http://www.predsjednistvobih.ba/saop/default.aspx?id=86717&langTag=bs-BA> (Pristupio: 20. maj 2020. godine)

bošnjačkog naroda, na slanju ANP-a u NATO. U javnom prostoru politički predstavnici iz reda srpskog naroda davali su brojne izjave o tome da nastavak NATO puta – što je jedan od ključnih vanjskopolitičkih prioriteta BiH – nije u interesu srpskog naroda u BiH. Član Predsjedništva BiH Milorad Dodik izjavio je 3. decembra 2019. godine sljedeće: „Hrvati hoće u NATO, hoće i Bošnjaci, Srbi neće u NATO. Oni će to vraćati na dnevni red, to je nesumnjivo, ali ako mi budemo uporni u našem stavu da nećemo, neće se nikada doneti odluka o tome“⁸⁷, delegatkinja u Klubu delegata iz reda srpskog naroda u Domu naroda Parlamentarne skupštine BiH Dušanka Majkić izjavila je 24. decembra 2018. godine kako „institucije BiH pokazuju neuvađavanje volje srpskog naroda koji je teško stradao od posljedica NATO bombardovanja i u Republici Srpskoj i u našoj matici Srbiji“⁸⁸, a bivši šef Kluba zastupnika u Zastupničkom domu Parlamentarne skupštine BiH Staša Košarac izjavio je 29. novembra 2019. godine „da je za Republiku Srpsku i SNSD neprihvatljivo članstvo u NATO zbog negativnih emocija zbog NATO bombardovanja RS-a i Srbije“⁸⁹.

Primjer osporavanja NATO puta BiH jasan je pokazatelj zalaganja za interes određene etničke grupe u BiH, a ne za utvrđene vanjskopolitičke interese države BiH. Činjenica je da BiH u sjedište NATO-a nije dostavila dokument naslovljen kao „ANP“ već dokument „Program reformi BiH“ što dovoljno govori o stavljanju etničkih interesa ispred državnih interesa. Veliku odgovornost za takav razvoj situacije snose i predstavnici međunarodne zajednice u BiH, odnosno visoki predstavnik. Uprkos brojnim pozivima da interveniše te omogući slanje ANP-a u sjedište NATO-a i deblokadu rada Parlamentarne skupštine BiH visoki predstavnik međunarodne zajednice u BiH Valenti Inzko oglušio se na te pozive. Zbog lošeg pravosudnog sistema u BiH – koji je predmet čestih kritika kako domaće isto tako i međunarodne stručne javnosti – u BiH još uvijek niko nije odgovarao ni za kršenje Zakona o zastavi BiH kao ni za kršenje Zakona o odbrani BiH. Aktuelni saziv Predsjedništva BiH trebao bi u ovom mandatu započeti s izradom nove strategije vanjske politike BiH s obzirom na to da postojeća važi do 2023. godine. Već je izvjesno da će NATO put biti poseban izazov u kreiranju nove strategije vanjske politike BiH.

⁸⁷ Blic: <https://www.blic.rs/vesti/republika-srpska/dodik-hrvati-hoce-hoce-i-bosnjaci-ali-srbi-nece-u-nato/h37gfmh> (Pristupio: 20. maj 2020. godine)

⁸⁸ Nezavisne novine: <https://www.nezavisne.com/novosti/bih/Majkic-Bosnjacka-politika-i-dalje-ignorise-interese-srpskog-naroda/514904> (Pristupio: 20. maj 2020. godine)

⁸⁹ Srpska info: <https://srpskainfo.com/kosarac-usvajanjem-programa-reformi-prestao-da-postoji-anp/> (Pristupio: 20. maja 2020. godine)

14. Politička komunikacija i lobiranje za intereset etničke grupe

Brojni unutrašnji problemi s kojim se susreće Bosna i Hercegovina čest su predmet razgovora domaćih funkcionera sa stranim zvaničnicima. U ovom kontekstu nuđeno je uzeti u obzir kako u BiH i dalje postoji Ured visokog predstavnika meĐunarodne zajednice (OHR) te da generalno meĐunarodna zajednica – ukoliko ţeli – može imati snaćan utjecaj na razvoj političke situacije u BiH. Tih činjenica svjesni su i bh. političari koji u trenucima nemogućnosti postizanja dogovora unutar BiH pokušavaju iskoristi svoje susrete sa stranim funkcionerima kao i zvanična obraćanja pred meĐunarodnim tijelima za lobiranje. Cilj tog lobiranja uglavnom se svodi na pokušaj sticanja podrške meĐunarodnog faktora za realizaciju politika koje odgovaraju samo jednoj etničkoj grupi u BiH.

Primjer za to jeste lobiranje člana Predsjedništva BiH iz reda hrvatskog naroda Dragana Čovića (mandatni period od 2014. do 2018. godine) za izmjenama Izbornog zakona BiH i to na način kako izmjene izbornog zakonodavstva vidi Hrvatski narodni sabor (HNS) na čijem čelu se nalazi Čović. Bivši član Predsjedništva BiH iz reda hrvatskog naroda iskoristio je sve i jednu službenu posjetu kako bi stranim zvaničnicima ukazao na nuđnost izmjena Izbornog zakona BiH. Članovi Predsjedništva BiH 24. februara 2018. godine boravili su u službenoj posjeti Vatikanu gdje su se sastali sa Svetim ocem papom Franjom. Nakon sastanka tadašnji predsjedavajući i član Predsjedništva BiH iz reda hrvatskog naroda Dragan Čović izjavio je da je zajedno s ostala dva člana Predsjedništva BiH Bakicom Izetbegovićem i Mladenom Ivanićem razgovarao o mnoštvu problema u BiH precizirajući sljedeće: „Osobito sam ja to iznosio kada je u pitanju katolički hrvatski narod, za našu brojnost, za mogućnost legitimnog zastupanja našeg naroda u Predsjedništvu BiH i Domu naroda i kako iznaci rješenje da u miru dočekamo ove izbore“⁹⁰. S obzirom na to da nije pričao o nuđnosti izmjena izbornog zakonodavstva po odlukama Evropskog suda za ljudska prava i odredbama koje u diskriminirajući polođaj dovode druge graĐane BiH već isključivo o „legitimno zastupanju“ hrvatskog naroda Čović je pokazao kako u praksi štiti samo interes jedne etničke grupe u BiH. Čović je 2018. godine zatražio od vlasti u Republici Hrvatskoj da lobiraju u svijetu za izmjene Izbornog zakona BiH, a 8. januara 2018. godine uoči sastanka tadašnje predsjednice Hrvatske Kolinde Grabar – Kitarović s

⁹⁰ N1: <http://ba.n1info.com/Vijesti/a245374/Covic-upoznao-papu-Franju-sa-problemom-Izbornog-zakona.html>
(Pristupio: 21. maj 2020. godine)

predsjednikom Republike Hrvatske Recepom Tayyipom Erdoganom u Ankari izjavio je „da od vlasti u Zagrebu očekuje lobiranje za postizanje jednakopravnosti Hrvata u Bosni i Hercegovini i izmjenu izbornog zakona“⁹¹. Dan uoči sastanka Grabar – Kitarović i Erdoganu mediji u Hrvatskoj izvjestili su „kako će predsjednica Kolinda Grabar-Kitarović u utorak na sastanku u Ankari tražiti potporu za izmjene izbornog zakona BiH s obzirom na utjecaj kojega turski predsjednik Recep Tayyip Erdogan ima na bošnjačko političko vodstvo, a napose čelnika najsnatnije Stranke demokratske akcije (SDA) Bakira Izetbegovića“⁹².

Fotografija 15.: Čović prilikom obraćanja u UN-u (20. septembar 2017. godine)

U svojstvu predsjedavajućeg Predsjedništva Bosne i Hercegovina Dragan Čović obratio se 20. septembra 2017. godine na zasjedanju Generalne skupštine Ujednjenih naroda (UN) u New Yorku. Svoje obraćanje iskoristio je i da skrene pažnju međunarodne javnosti na izmjene izbornog zakona. Tako je u svom obraćanju rekao sljedeće: „Duboko sam uvjeren kako jedan konstitutivan narod u Bosni i Hercegovini ne može biti ni sretan ni prosperitetan ako to nisu i

⁹¹ Tportal: <https://www.tportal.hr/vijesti/clanak/covic-od-hrvatske-ocekujem-lobiranje-za-izmjenu-izbornog-zakona-bih-foto-20180108/print> (Pristupio: 21. maja 2020. godine)

⁹² Tportal: <https://www.tportal.hr/vijesti/clanak/covic-od-hrvatske-ocekujem-lobiranje-za-izmjenu-izbornog-zakona-bih-foto-20180108/print> (Pristupio: 21. maja 2020. godine)

ostala dva ravnopravna naroda i svi naši građani. U tom smislu smatram da mi, unutar Bosne i Hercegovine, moramo uraditi nučan iskorak te do kraja ove godine usvojiti izmjene izbornog zakona, a u skladu sa Odlukama Ustavnog suda Bosne i Hercegovine. Kao i do sada, očekujemo razumijevanje i podršku međunarodne zajednice u rješavanju ovog pitanja od vitalnog značaja za daljnju demokratizaciju i ostvarenje naše pune integracije u Evropsku uniju⁹³. Uprkos tome što je spomenuo i druga dva konstitutivna naroda u BiH i sve njene građane činjenica je da je Čović ukazao samo na izmjene Izbornog zakona BiH u skladu s odlukama Ustavnog suda BiH, odnosno da je opet svjesno zaboravio navesti odluke Evropskog suda za ljudska prava, a koje se odnose na osiguravanje jednakopravnosti svih građana BiH.

Dragan Čović se 10. oktobra 2016. godine u zgradi Predsjedništva BiH sastao s delegacijom koju je predvodio bivši senator SAD-a Mark Begich, a koju su još činili Robert Harmal i Adrijan Majher. Iz kabineta člana Predsjedništva BiH saopćeno je da je „u razgovoru poseban naglasak stavljen na perspektive privrednog razvoja i polođaj Hrvata u BiH“⁹⁴ kao i da je „Begich kazao kako u potpunosti razumije važnost reprezentativnosti institucija za demokratiju u odnosu na specifičnosti BiH kao višenacionalne države, gdje je Hrvatima potrebna zaštita u vidu institucionalnih garancija, prvenstveno kroz izmjene izbornog zakona i relevantnih odredaba Ustava koje se tiču izbora hrvatskog člana Predsjedništva i popunjavanje klubova naroda u domovima naroda“.

U proteklom periodu česti su bili primjeri u kojima su državni funkcioneri iznosili različite stavove u komunikaciji s međunarodnim zvaničnicima ili pred međunarodnim institucijama. Nakon obraćanja predsjedavajućeg i člana Predsjedništva BiH iz reda hrvatskog naroda (mandatni period od 2018. do 2022. godine) Željka Komšića u UN-a u septembru 2019. godine javnosti se obratio član Predsjedništva BiH iz reda srpskog naroda Milorad Dodik. On je obraćanje Komšića, za kojeg je kazao da „iza njega стоји prevara jer je kao hrvatski član Predsjedništva izabran bošnjačkim glasovima“, nazvao „blebetanjem“ ističući kako je predsjedavajući Predsjedništva BiH za govornicom UN-a iznosio lične stavove. Također je izjavio: „On je smisljen kao podvala Hrvatima, a onda pokušava držati lekcije nama Srbima. On

⁹³ Predsjedništvo BiH: <http://www.predsjetnistvobih.ba/gov/default.aspx?id=77330&langTag=bs-BA> (Pristupio: 21. maj 2020. godine)

⁹⁴ Predsjedništvo BiH: <http://www.predsjetnistvobih.ba/saop/default.aspx?id=73019&langTag=bs-BA> (Pristupio: 21. maja 2020. godine)

je nebitan, a nešto drugo je što pokušava da se nametne kao neko vaćan. Niti sam ja, niti je on Predsjedništvo. Da bi Predsjedništvo imalo snagu mora imati saglasnost sva tri člana, sviđalo se to meni, njemu ili bilo kome drugom. Dakle, to što on govori su njegovi privatni stavovi“⁹⁵.

Iako je važeća Strategija vanjske politike BiH 2018. – 2023. zasnovana na otvorenosti, ravnopravnosti, zaštiti i promociji vlastitih osnovnih ustavnih načela i, prema tome, zastupanje, uvađavanje i poštovanje načela ustavnosti, suvereniteta, teritorijalnog integriteta i vladavine prava u svim aspektima odnosa s međunarodnim partnerima, uz poštovanje obostranih interesa, član Predsjedništva BiH iz reda srpskog naroda Milorad Dodik 22. decembra 2018. godine nakon sastanka s predsjednikom Srbije Aleksandrom Vučićem izjavio je „da Srbi iz Republike Srpske treba da imaju pravo na samoopredjeljenje i pozvao Vučića da se u budućim razgovorima založi za takav pristup“⁹⁶. Istog dana oglasio se član Predsjedništva BiH iz reda bošnjačkog naroda Šefik Džaferović koji je poručio kako Dodikova posjeta „Beogradu i njegov susret s predsjednikom Republike Srbije nije bila ni službena, ni zvanična posjeta u ime Predsjedništva Bosne i Hercegovine, nego isključivo privatni čin“ i da „stavovi koje je Milorad Dodik iznio na sastanku s predsjednikom Republike Srbije i na konferenciji za novinare nisu, niti se smiju smatrati zvaničnim stavovima Predsjedništva Bosne i Hercegovine“⁹⁷.

Milorad Dodik je u aprilu 2019. godine zajedno s predsjednicom bh. entiteta RS Teljkom Cvijanović boravio u posjeti Vatikanu gdje je i dočekan kao član kolektivnog šefa države BiH. Na dan posjete saopćenjem za javnost oglasio se član Predsjedništva BiH Šefik Džaferović koji je kazao kako se posjeta Dodika ne realizuje u ime Predsjedništva BiH i da „stavovi koje u vezi s time Milorad Dodik iznosi u javnosti nisu stavovi Predsjedništva BiH, te predstavljaju isključivo njegovo lično mišljenje“⁹⁸. Nekoliko mjeseci poslije, odnosno u novembru 2019. godine, član Predsjedništva BiH Teljko Komšić susreo se s predsjednikom Francuske Emmanuelom Macronom u Parizu, a kojem je rekao kako nisu istinite njegove ranije izjave o tome da je BiH

⁹⁵ Jutarnji list: <https://www.jutarnji.hr/vijesti/svijet/dodik-komsic-moze-samo-blebetati-iza-njega-stoji-prevara-ona-je-podvala-hrvatima-a-pokusava-drzati-lekcije-srbima/9404951/> (Pristupio: 21. maj 2020. godine)

⁹⁶ Al Jazeera Balkans: <http://balkans.aljazeera.net/vijesti/dodik-i-vucic-u-beogradu-bosnjaci-opstruiraju-formiranje-vlasti-u-bih> (Pristupio: 21. maj 2020. godine)

⁹⁷ Predsjedništvo BiH: <http://www.predsjednistvobih.ba/saop/default.aspx?id=82668&langTag=bs-BA> (Pristupio: 21. maj 2020. godine)

⁹⁸ Predsjedništvo BiH: <http://predsjednistvobih.ba/saop/default.aspx?id=84329&langTag=bs-BA> (Pristupio: 21. maja 2020. godine)

tempirana bomba zbog prijetnji od povratnika sa stranih ratišta. U povodu te izjave oglasio se član Predsjedništva BiH Milorad Dodik koji je rekao da je Komšić iznio privatni stav u razgovoru s predsjednikom Francuske i da „u BiH nema jedinstva u vezi sa pitanjem radikalnih islamista“⁹⁹. U BiH posebno je zanimljiv i pristup pitanju priznavanja nezavisnosti Kosova. Naime, BiH nikada nije uradila analizu o tome koliko bi po samu državu bilo dobro priznavanje nezavisnosti Kosova, ali je zbog etničkih interesa političkih predstavnika iz reda srpskog naroda utemeljila stav kako nema namjeru priznati nezavisnost Kosova. Nekoliko članova Predsjedništva BiH, sadašnjih i bivših, smatra kako BiH treba priznati nezavisnost Kosova, ali to priznanje blokiraju predstavnici iz reda srpskog naroda u institucijama BiH zbog toga što, kako je izjavio Milorad Dodik, „ovdašnji Srbi podržavaju Srbiju i njezine vlasti u odnosu prema Kosovu“¹⁰⁰.

U februaru 2018. godine tadašnji članovi Predsjedništva BiH Bakir Izetbegović (iz reda bošnjačkog naroda), Dragan Čović (iz reda hrvatskog naroda) i Mladen Ivanić (iz reda srpskog naroda) boravili su u službenoj posjeti Briselu na poziv predsjednika Evropske pučke stranke (EPP). Izetbegović je medijima nakon sastanka kazao da je „neko u Briselu raširio priču da Bošnjaci u BiH će napraviti kalifat“ te dodao sljedeće: „To je trebalo potkopati našu poziciju. Onda je to način gospodin Dragan Čović, član Predsjedništva BiH, ponovio tamo - da je problem u BiH krajnja bošnjačka desnica koja pravi probleme i koja čeli islamsku republiku u BiH“¹⁰¹. Tema sastanka u Briselu bili su razgovori o izmjenama Izbornog zakona BiH. Izetbegović, Čović i Ivanić uspjeli su u augustu doći u verbalni konflikt i zbog telegrama, odnosno saopćenja za javnost koje je Izetbegović u svojstvu predsjedavajućeg uputio u vezi sa smrću bivšeg generalnog sekretara UN-a Kofija Annana. Izetbegović je u telegramu naveo sljedeće: „Kofi Annan, koji, prema riječima generalnog sekretara Ujedinjenih naroda Antonija Guterresa u mnogo čemu simbolizira UN, svjedočio je i bio učesnik najtežih propusta i grešaka UN-a koje su dovele do genocida u Srebrenici. Njegova ljudska osobina da prizna grešku i da se za istu izvini olakšala je put traženja istine za žrtve genocida i njihove porodice, koja je

⁹⁹ Vijesti.ba: <https://vijesti.ba/clanak/468252/dodik-o-susretu-komsica-i-macrona-to-je-njegov-stav> (Pristupio: 21. maja 2020. godine)

¹⁰⁰ Slobodna Dalmacija: <https://slobodnadalmacija.hr/vijesti/svijet/milorad-dodik-bosna-i-hercegovina-je-srbima-nametnuta-kao-drzava-a-republika-srpska-zeli-neovisnost-kao-i-kosovo-631268> (Pristupio: 21. maja 2020. godine)

¹⁰¹ Tportal: <https://www.tportal.hr/vijesti/clanak/bakir-izetbegovic-covic-manipulira-po-bruxellesu-da-bosnjacka-desnica-zeli-islamsku-republiku-u-bih-foto-20180204> (Pristupio: 21. maj 2020. godine)

potvrđena presudama međunarodnih krivičnih sudova¹⁰². Dan poslije, odnosno 20. augusta 2018. godine, zajedničkim saopštenjem za javnost oglasili su se Dragan Čović i Mladen Ivanić u kojem su naveli sljedeće: „Kolega Izetbegović nije mogao, bez prethodne konsultacije, da u ime Predsjedništva BiH objavi telegram saučešća i saopštenje za javnost koje, osim izraza saosjećanja, duboko zadire u domen neprihvatljive političke kvalifikacije. Ne dijelimo ocjene koje je kolega Izetbegović uputio u tekstu povodom smrti bivšeg generalnog sekretara Ujedinjenih nacija Kofija Anana i osuđujemo ovaku zloupotrebu pozicije predsjedavajućeg Predsjedništva BiH“¹⁰³.

Ovo su samo od neki od primjera problema s kojim se susreće vanjska politika BiH u praksi. Sprovođenje vanjske politike BiH u skladu s interesima etničkih grupa uveliko narušava imidž Bosne i Hercegovine na međunarodnom nivou. Domaće političare – funkcionere zadužene za vanjsku politiku – zbog oprečnih stavova koje iznose međunarodne institucije često ne uzimaju kao relevantne subjekte koji govore u ime države BiH.

15. Slučaj „Pelješki most“: Pucanje vanjske politike BiH iznutra

Predsjedništvo BiH još 2007. godine usvojilo je zaključak kojim je zatražilo od Republike Hrvatske da zaustavi gradnju Pelješkog mosta dok se ne riješi otvoreno pitanje vezano za identifikaciju morske granične crte i pristupa BiH otvorenom moru. „Naime, Predsjedništvo BiH je na 11. sjednici Međudržavnog vijeća za saradnju između BiH i Republike Hrvatske, koja je održana 3. marta 2007. godine, iznijelo zvanični stav povodom izgradnje mosta Komarna – Pelješac, u kojem je naglašeno da je BiH protiv izgradnje mosta do rješavanje otvorenih pitanja vezanih za identificiranje morske granične crte između dvije države. Ovaj stav ponovljen je i nakon posjete premijera Republike Hrvatske Ive Sanadera BiH u martu 2007. godine. Posljednja zvanična reakcija, kojom se BiH usprotivila gradnji Pelješkog mosta jeste ona iz 2009. godine kada je, tada predsjedavajući Predsjedništva BiH, Nebojša Radmanović uz podršku ostalih članova Predsjedništva, pisao tadašnjem predsjedniku i premijeru Hrvatske. U pismu je naveo

¹⁰² Predsjedništvo BiH: <http://www.predsjetnistvobih.ba/cest/default.aspx?id=81197&langTag=bs-BA> (Pristupio: 21. maja 2020. godine)

¹⁰³ Predsjedništvo BiH: <http://predsjednistvobih.ba/saop/default.aspx?id=81202&langTag=bs-BA> (Pristupio: 21. maj 2020. godine)

sljedeće: Predsjedništvo BiH smatra da planiranu gradnju mosta "Kopno – Pelješac" od strane Republike Hrvatske treba riješiti na način koji će prvo razgraničiti teritorijalna mora BiH i Republike Hrvatske, kako bi se utvrdilo da li planirani most prelazi teritorijalno more BiH te koji će na kraju osigurati pravo BiH na nesmetan pristup između svog teritorijalnog mora i otvorenog mora.¹⁰⁴.

BOSNA I HERCEGOVINA
PREDSEDNIŠTVO

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
ПРЕДСЈЕДНИШТВО

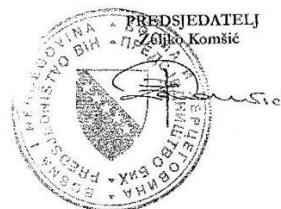
Na temelju članka 37. stavak 1. a) Poslovnika o radu Predsjedništva Bosne i Hercegovine (*Službeni glasnik BiH*, broj: 25/01 i 35/02), Predsjedništvo Bosne i Hercegovine na 25. sjednici održanoj 17. listopada 2007. godine, donijelo je

ZAKLJUČAK

1. Predsjedništvo Bosne i Hercegovine konstatiše da je na 11. sjednici Međudržavnog vijeća za suradnju između Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske, održanoj 3. ožujka 2007. godine, iznijelo zvanični stav povodom izgradnje mosta Komarna – Pelješac, u kojem je naglašeno da je Bosna i Hercegovina protiv izgradnje mosta do rješavanja otvorenih pitanja vezanih za identificiranje morske granične crte između dvije države, koji je ponovljeno prilikom posjete dr. Ive Sanadera, premijera Republike Hrvatske Bosni i Hercegovini 29. ožujka 2007. godine.

2. Nalaže se ministru vanjskih poslova Bosne i Hercegovine da pozove veleposlanika Republike Hrvatske u Bosni i Hercegovini i ponovi mu stavove Predsjedništva BiH, kao jedinog Ustavom nadležnog organa za vođenje vanjske politike te ponovo zatraži da Republika Hrvatska ne preduzima nikakve jednostrane radnje na izgradnji mosta.

Broj: 01-011-3110-1/07.
Sarajevo, 17. listopada 2007. godine

Fotografija 16.: Zaključak Predsjedništva BiH iz 2007. godine

Pitanje izgradnje Pelješkog mosta i zaštite interesa države BiH ponovo je aktuelizirano s obzirom na to da je Republike Hrvatska aplicirala za sredstva EU potrebna za izgradnju Pelješkog mosta te obavijestila Evropsku komisiju da sa BiH nema nikakvog spora. Zvanični dokumenti Predsjedništva BiH i službene korespondencije Predsjedništva BiH i vlasti u Hrvatskoj govore

¹⁰⁴ Istinomjer: <https://istinomjer.ba/gradnja-peljeskog-mosta-mjerodavan-stav-i-diplomska-nota/> (Pristupio: 24. juna 2020. godine)

suprotno, odnosno da BiH i Hrvatska nisu postigle dogovor koji se odnosi na izgradnju Pelješkog mosta. Tim povodom Zastupnički dom Parlamentarne skupštine BiH na sjednici održanoj 13. septembra 2017. godine usvojio je deklaraciju kojom se usprotivio izgradnji Pelješkog mosta. Zastupnički dom Parlamentarne skupštine BiH deklaraciju je usvojio „imajući u vidu da su prava suverenih država na kopnu, u zraku i na moru jasno i precizno utvrđena konvencijama Ujedinjenih naroda; Izražavajući zabrinutost zbog najave Republike Hrvatske da će uskoro početi graditi Pelješki most bez službenog dogovora s Bosnom i Hercegovinom i u okolnostima neuređene državne granice između Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske; Svjesni štete koju izgradnja pomenutog mosta može imati po odnose između Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske i po korištenje suverenih prava Bosne i Hercegovine u skladu s odredbama Konvencije Ujedinjenih naroda o pravu mora; Naglašavajući važnost i posebnu potrebu da se istakne i javno podrži status Bosne i Hercegovine kao pomorske države koja uživa sva prava kao i ostale pomorske države na svijetu; Protiveći se svim radnjama čiji cilj može biti umanjenje ili potpuno dokidanje suverenih prava Bosne i Hercegovine na moru; Pozivajući, podržavajući i zalažući se za dobrosusjedske odnose s Republikom Hrvatskom na principima uzajamnog uvažavanja i poštivanja te dogovaranja u skladu s praksom na međunarodnom planu u sličnim slučajevima; Ističući neophodnost i značaj rješavanja pitanja granice između Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske i Pozivajući na ubrzano infrastrukturno povezivanje regionala“¹⁰⁵.

Deklaracijom se između ostalog pozivaju nadležni organi Republike Hrvatske, odnosno Evropske unije da bez odgađanja obustave sve radnje čiji cilj može biti umanjenje ili potpuno dokidanje suverenih prava Bosne i Hercegovine na moru, a što se posebno odnosi na najavu početka izgradnje Pelješkog mosta između tzv. Malog mora (produžetka Neretvanskog kanala jugoistočno od luke Ploče) i Kanala Malog Stona te se pozivaju nadležni organi Republike Hrvatske, odnosno Evropske unije da se hitno uključe u bilateralne razgovore s Bosnom i Hercegovinom, a radi postizanja bilateralnih rješenja u pogledu razgraničenja na moru na principima uvažavanja suverenih prava Bosne i Hercegovine na moru. Samu sjednicu Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine BiH obilježilo je testoko protivljenje parlamentaraca iz reda hrvatskog naroda – zastupnika HDZ BiH – usvajanju deklaracije. Stav HDZ-a bio je da BiH ne bi trebala određivati susjednoj Hrvatskoj šta će graditi na svom

¹⁰⁵ Deklaracija, Službeni glasnik BiH, Broj: 68/17

teritoriju¹⁰⁶. HDZ nije bio u mogućnosti, zbog načina glasanja u Zastupničkom domu Parlamentarne skupštine BiH, spriječiti usvajanje deklaracije, ali je svoj stav o usvojenoj deklaraciji dao u Domu naroda Parlamentarne skupštine BiH. Gornji dom državnog organa zakonodavne vlasti 28. septembra 2017. godine na prijedlog Kluba delegata iz reda hrvatskog naroda usvojio je deklaraciju kojom se ogradio od ranije usvojene deklaracije Zastupničkog doma PSBiH.

U deklaraciji je navedeno da „Dom naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, ne dovodeći u pitanje pravo Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine za donošenje deklaracija i drugih akata, ističe da Deklaracija Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, usvojena na 51. sjednici Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, održanoj 7. i 13.9.2017., a koja se odnosi na problematiku izgradnje mosta kopno - Pelješac i neka druga pitanja o odnosima Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske, kao i odnosima Bosne i Hercegovine i Evropske unije, nije razmatrana i nije zauzet stav u Domu naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine“ i da „Dom naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine ističe da Deklaracija koju je usvojio Zastupničkog dom Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine bez stava Doma naroda ima značaj samo deklaracije Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, a ne Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine“¹⁰⁷.

Obje deklaracije – i deklaracija Zastupničkog doma i deklaracija Doma naroda Parlamentarne skupštine BiH – dostavljene su Predsjedništvu Bosne i Hercegovine, Vijeću ministara Bosne i Hercegovine, nadležnim organima Republike Hrvatske i Evropskoj uniji. Ovo nije prvi put da institucije BiH šalju različite stavove vezane za izgradnju Pelješkog mosta, a sve s pečatom države BiH. Naime, u septembru 2017. godine u samo nekoliko dana Bosna i Hercegovina uputila je Evropskoj uniji šest različitih pisama u vezi s izgradnjom Pelješkog mosta.

¹⁰⁶ Stenogram sa sjednice Zastupničkog doma PSBiH održane 13. septembra 2017. godine: http://static.parlament.ba/doc/103135_Nastavak%2051%20sjednice%20PD%2013%209%2017.pdf (Pristupio: 24. juni 2020. godine)

¹⁰⁷ Deklaracija; Službeni glasnik BiH, Broj: 72/17

Tadašnji ministar civilnih poslova BiH Adil Osmanović (pripadnik bošnjačkog naroda) uputio je 30. augusta 2017. godine pismo¹⁰⁸ ministru mora, prometa i infrastrukture Republike Hrvatske Olegu Butkoviću u kojem ga obavještava o postojanju pravnih smetnji za izgradnju mosta. Pismo je upućeno i na adresu predsjednika Evropske komisije Jean-Claudea Junckera, visoke predstavnice EU za vanjsku politiku i sigurnost Federice Mogherini, evropskog komesara za proširenje Johannesa Hahna, kao i visokog predstavnika u BiH Valentina Inzka te šefa Delegacije Evropske unije u BiH Lars-Gunnara Wigemarka.

Već 1. septembra 2017. godine ministar pravde BiH Josip Grubeša (pripadnik hrvatskog naroda) uputio je pismo¹⁰⁹ ministru mora, prometa i infrastrukture Republike Hrvatske Olegu Butkoviću, ali i Evropskoj komisiji u kojem je naveo da ne postoje nikakve pravne prepreke za izgradnju Pelješkog mosta. Navode Osmanovića ocijenio je kao „niz pravno neutemeljenih tvrdnjih, neistina i nedopustivo štetnih posljedica koje mogu nastupiti između naše dvije susjedne i prijateljske zemlje“.

Tadašnji zamjenici predsjedavajućeg Predstavničkog doma i Doma naroda Parlamentarne skupštine BiH Šefik Džaferović i Safet Softić (obojica iz reda bošnjačkog naroda) uputili su 6. septembra 2017. godine pismo¹¹⁰ predsjedniku Evropskog parlamenta Antoniju Tajaniju zatraživši stopiranje gradnje Pelješkog mosta, dok se ne riješi spor između Bosne i Hercegovine i Hrvatske. Dan poslije, 7. septembra 2017. godine predsjedavajuća Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine BiH Borjana Krišto i predsjedavajući Doma naroda PSBiH Bariša Čolak (oboje iz reda hrvatskog naroda) pisali¹¹¹ su Evropskom parlamentu u vezi s izgradnjom Pelješkog mosta, a u pismu su naveli da Džaferovićevo i Softićeve pismo nije zvanični stav Parlamentarne skupštine BiH već njihov lični i da je pismo upućeno jednostrano.

¹⁰⁸ Večernji list: <https://www.vecernji.hr/vijesti/peljeski-most-oleg-butkovic-bih-adil-osmanovic-1191441>

(Pristupio: 24. juni 2020. godine)

¹⁰⁹ N1: <http://ba.n1info.com/Vijesti/a202331/Grubesa-pisao-Butkovicu-Pismo-Osmanovica-steti-odnosima.html>

(Pristupio: 24. juni 2020. godine)

¹¹⁰ Nezavisne novine: <https://www.nezavisne.com/novosti/bih/Dzaferovic-i-Softic-pisali-predsjedniku-Evropskog-parlamenta-u-vezi-Peljeskog-mosta/441992> (Pristupio: 24. juni 2020. godine)

¹¹¹ Klix.ba: <https://www.klix.ba/vijesti/bih/kristo-i-colak-pisali-evropskom-parlamentu-dzaferovic-i-softic-poslali-su-vam-licni-stav-a-ne-stav-parlamenta-bih/170907100> (Pristupio: 24. juni 2020. godine)

Predsjedavajući Vijeća ministara BiH Denis Zvizdić (iz reda bošnjačkog naroda) uputio je 4. septembra 2017. godine predsjedniku Vlade Republike Hrvatske Andreju Plenkoviću pismo¹¹² u kojemu je istaknuo kako ni jedno tijelo vlasti u Bosni i Hercegovini nikada nije dalo nužnu formalnu suglasnost za gradnju Pelješkog mosta, a pri tom insistira na tvrdnji kako je utvrđivanje međudržavne granice na kopnu i moru nužan preduvjet da bi se takav projekt uopće realizirao. Nekoliko dana poslije – 12. septembra 2017. godine – zamjenik predsjedavajućeg Vijeća ministara BiH Vjekoslav Bevanda (iz reda hrvatskog naroda) uputio je pismo¹¹³ predsjedniku Vlade Republike Hrvatske Andreju Plenkoviću te visokim zvaničnicima Evropske unije u kojem ih obavještava da Vijeće ministara BiH nije zauzelo službeni stav o izgradnji Pelješkog mosta i da je Zvizdić u pismu iznio lični stav i stav Stranke demokratske akcije (SDA).

Što se tiče Predsjedništva BiH, odnosno institucije zadužene za vanjsku politiku BiH, Predsjedništvo BiH je također zauzimalo različite stavove o izgradnji Pelješkog mosta uprkos tome što su na snazi raniji akti koje je usvojilo Predsjedništvo BiH, a kojim se BiH protivi izgradnji Pelješkog mosta.

U julu 2017. godine predsjedavajući Predsjedništva BiH Bakir Izetbegović primio je šefa Delegacije EU u BiH Larsa Gunnara Wigemarka kojem je kazao „da je zvanični stav BiH o gradnji Pelješkog mosta sadržan u zaključku Predsjedništva BiH iz 2007. godine i u pismu tadašnjeg predsjedavajućeg Predsjedništva BiH Nebojše Radmanovića, koje je Hrvatskoj zvanično upućeno 2009. godine“¹¹⁴. Izetbegović je od Wigemarka zatražio zvaničan odgovor Evropske komisije, ističući da se novcem građana EU finansira i omogućava projekt koji krši međunarodno pravo i kojim se ugrožavaju prava BiH, buduće članice EU. Ovaj stav nije dijelio član Predsjedništva BiH iz reda hrvatskog naroda Dragan Čović koji je 2. augusta 2018. godine na sastanku s predsjednikom Vlade Republike Hrvatske Andrejom Plenkovićem „čestitao Hrvatskoj na početku izgradnje Pelješkog mosta kazavši da će se njegova puna važnost pokazati u budućnosti jer taj nadnacionalno važan projekt ne povezuje samo teritorij Hrvatske, već i

¹¹² Al Jazeera Balkans: <http://balkans.aljazeera.net/vijesti/zvizdic-pisao-plenkovicu-granica-pa-peljeski-most> (Pristupio: 24. juni 2020. godine)

¹¹³ Oslobođenje: <https://www.oslobodenje.ba/vijesti/bih/bevanda-pisao-plenkovicu-zvizdic-iznosi-osobni-stav-vijece-ministara-nije-vlada-a-on-nije-premijer-402564> (Pristupio: 24. juni 2020. godine)

¹¹⁴ Predsjedništvo BiH: <http://www.predsjednistvobih.ba/saop/default.aspx?id=81033&langTag=bs-BA> (Pristupio: 24. juni 2020. godine)

područje šire regije i Evropske unije“¹¹⁵. Član Predsjedništva BiH iz reda srpskog naroda Mladen Ivanić u nekoliko je navrata isticao kako ne vidi ništa sporno u tome da Hrvatska gradi Pelješki most i da taj projekt ne treba povezivati s utvrđivanjem granice između dvije države s tim što je deklaracija Zastupničkog doma PSBiH o protivljenju izgradnji Pelješkog mosta usvojena glasovima zastupnika Saveza za promjene – koalicije stranaka kojoj pripada i Ivanić.

Nakon što su u julu 2018. godine izvođači radova uvedeni u izgradnju Pelješkog mosta uslijedile su brojne reakcije iz Bosne i Hercegovine, a reagovala je i Hrvatska demokratska zajednica BiH koja je ocijenila da „bošnjački politički predstavnici jasno i nedvosmisleno spremni su trgovati strateške i infrastrukturne interese cijele države u korist vlastitih (etničkih i nacionalnih) interesa, predstavljajući to kao patriotizam, iako se radi o sebičnim ratnim ciljevima koje izgradnja Pelješkog mosta uvelike remeti“¹¹⁶.

Aktuelni članovi Predsjedništva BiH Šefik Džaferović i Željko Komšić glasali su 16. jula 2019. godine za pokretanje spora s Hrvatskom zbog izgradnje Pelješkog mosta, ali se tome usprotivio član Predsjedništva BiH Milorad Dodik koji je ovu odluku proglašio destruktivnom po vitalni interes RS-a. Članom V Ustava BiH omogućeno je da član Predsjedništva BiH koji se ne slaže sa odlukom, može odluku Predsjedništva BiH proglašiti destruktivnom po vitalni interes entiteta za teritoriju sa koje je izabran, pod uslovom da to učini u roku od tri dana po njenom usvajanju. Takva odluka će biti odmah upućena Narodnoj skupštini RS-a, ukoliko je tu izjavu dao član sa te teritorije; bošnjačkim delegatima u Domu naroda Parlamenta FBiH, ukoliko je takvu izjavu dao član iz reda Bošnjaka; ili hrvatskim delegatima u istom tijelu, ukoliko je tu izjavu dao član iz reda Hrvata. U Ustavu BiH jasno se navodi da ukoliko takav proglašenje potvrđen dvotrećinskom većinom glasova u roku od deset dana po upućivanju, osporavana odluka Predsjedništva neće imati učinka.

U kontekstu trenutnog saziva Predsjedništva BiH nužno je imati na umu kako Željko Komšić pobjedu na izborima nije odnio u mjestima u kojim većinom žive stanovnici iz reda hrvatskog naroda. Šta više, nakon izbora u Predsjedništvo BiH lokalne zajednice s većinskim hrvatskim

¹¹⁵ Jutarnji list: <https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/covic-cestitao-plenkovicu-na-pocetku-izgradnje-peljeskog-mosta-7680501> (Pristupio: 24. juni 2020. godine)

¹¹⁶ Al Jazeera Balkans: <http://balkans.aljazeera.net/vijesti/hdz-bih-o-peljeskom-mostu-bosanski-patriotizam-steti-cijeloj-bih> (Pristupio: 24. juni 2020. godine)

stanovništvom proglašile su Komšića nepočeljnom osobom jer ga ne smatraju legitimnim članom Predsjedništva BiH. Komšić nema podršku ni većine delegata u Domu naroda Parlamentarne skupštine BiH, a ni u Domu naroda Parlamenta FBiH. Politički predstavnici Hrvata u BiH svoje etničke interese štite putem Milorada Dodika isto kao što je Dodik u mandatu od 2014. do 2018. godine, kada SNSD nije bio dio vladajuće koalicije na državnom nivou, svoje interese štitio putem Dragana Čovića i HDZ-a. Te činjenice ni Čović, a ni Dodik nisu krili već su o njima javno govorili na konferencijama za medije¹¹⁷.

Dodik je nakon sjednice Predsjedništva BiH na kojoj je blokirao pokretanje međunarodnog spora „kao jedan od glavnih argumenata protiv ovakvog zaključka Predsjedništva BiH naveo i činjenicu da je baš u utorak, 10 godina od međudržavnog sporazuma, konačno potpisani ugovor o izgradnji mosta Gradiška na Savi koji je od vitalnog interesa za Republiku Srpsku. Zbog mosta Gradiška Dodik je prije godinu dana onemogućio izglasavanje zaključka Parlamenta BiH o pokretanju međunarodnog spora protiv Hrvatske zbog izgradnje mosta Pelješac. Tada je Dodik predstavnicima svoje stranke u Parlamentu naredio da ne glasaju za zaključak Stranke demokratske akcije. No, prethodno je od ministra prometa Olega Butkovića zatražio i dobio garancije da će Hrvatska pristupiti izgradnji mosta Gradiška. Nakon dobivenih garancija, Dodik se u BiH testoko borio za izgradnju mosta Pelješac, a sada je taj projekt proglašio i vitalnim nacionalnim interesom Srba u BiH“¹¹⁸. Narodna skupština Republike Srpske potvrdila je 18. jula 2020. godine dvotrećinskom većinom izjavu člana Predsjedništva BiH Milorada Dodika, prema kojoj je po vitalne interese RS-a veoma štetan Zaključak o prihvatanju zvaničnog stava BiH o nastavku izgradnje mosta Komarna-Pelješac, donesen bez konsenzusa na sjednici Predsjedništva BiH. Zastupnici opozicije u toku diskusije upućivali su kritike na račun Dodika. Jedna od poruka glasila je: „Mi štimmo interese Hrvata u Federaciji, a oni neće da podrže konstitutivnost Srba u ovom entitetu. Srbi od ovoga mogu imati samo štete“¹¹⁹.

¹¹⁷ BN Televizija: <https://www.rtvbn.com/3868154/covicu-samo-ti-nemoj-stititi-srbe> (Pristupio: 24. juni 2020. godine)

¹¹⁸ Jutarnji list: <https://www.jutarnji.hr/vijesti/svijet/dodik-blokirao-pokusaj-ostalih-clanova-predsjednistva-bih-da-pokrenu-tuzbu-protiv-rh-zbog-peljeskog-mosta-taj-most-je-u-nacionalnom-interesu-srba-9129911> (Pristupio: 24. juni 2020. godine)

¹¹⁹ OsloboĐenje: <https://www.oslobodenje.ba/vijesti/bih/nsrs-izglasao-spor-sa-hrvatskom-oko-peljeskog-mosta-je-stetan-po-vitalne-interese-rs-a-474873> (Pristupio: 24. juni 2020. godine)

16. Parlamentarna diplomacija u BiH

„Priroda parlamentarne diplomacije značajno se razvila u drugoj polovici 21. stoljeća. Još u pedesetim godinama prošlog vijeka, kada je ova kovanica skovana, parlamentarna diplomacija odnosila se na korištenje parlamentarnih procedura u međuvladinim pregovorima kako bi se olakšalo vođenje klasične diplomacije.“¹²⁰

Parlamentarna skupšina BiH je najveći organ zakonodavne vlasti u BiH, a u čiju nadležnost između ostalog spada i davanje saglasnosti za ratifikaciju međunarodnih ugovora. Brojnim aktivnostima na međunarodnom nivou Parlamentarna skupština BiH značajno doprinosi realizaciji vanjske politike BiH. U priručniku za zastupnike i delegate Parlamentarne skupštine BiH naslovljenom „Parlamentarna diplomacija“ navodi se da je podsticaj razvoju parlamentarne diplomacije dala Konferencija predsjednika parlamenata organizovana pod okriljem Interparlamentarne unije 1. septembra 2000. godine, odakle je odasvana izuzetno važna poruka: Parlamenti utjelovljuju suverenost naroda i mogu potpuno legitimno doprinijeti izrađavanju volje države u sferi međunarodnih odnosa.

„Međunarodna politika, bilo da se tiče vanjskih, regionalnih ili globalnih pitanja, sve je prisutnija u razmatranju i usvajanju zakona u nacionalnim parlementima, te parlamentarno bavljenje vanjskim poslovima nesumnjivo garantira da će historičari i političari za njih pokazati interes“¹²¹. Ključnu ulogu u bavljenju vanjskim poslovima u ime Parlamentarne skupštine BiH imaju članovi rukovodstva Zastupničkog doma i Doma naroda Parlamentarne skupštine BiH, odnosno predsjedavajući i dva zamjenika predsjedavajućeg Zastupničkog doma PSBiH i predsjedavajući i dva zamjenika predsjedavajućeg Doma naroda Parlamentarne skupštine BiH. Njihova uloga važna je iz razloga što su oni zvanični šefovi najvišeg organa zakonodavne vlasti u BiH te u skladu s tim učestvuju na brojnim sastancima, obraćanjima i drugim događajima na međunarodnom nivou.

¹²⁰ Stavridis Stelios i Jancic Davor, 2017., „Parliamentary Diplomacy in European and Global Governance“, Leiden, BRILL, str. 5

¹²¹ Luis Maria de Puig; 2009., „Međunarodni parlamenti“, Sarajevo, Parlamentarna skupština BiH, str. 15

Parlamentarna skupština BiH ima Komisiju za vanjske poslove Zastupničkog doma PSBiH, Komisiju za vanjsku i trgovinsku politiku, carine, saobraćaj i komunikacije Doma naroda PSBiH i Zajedničku komisiju za evropske integracije PSBiH. Članovi ovih komisija su zastupnici i delegati iz Zastupničkog doma i Doma naroda PSBiH. Parlamentarna skupština BiH također ima stalne delegacije u međunarodnim organizacijama i to u Parlamentarnoj skupštini Vijeća Evrope, Parlamentarnoj skupštini OSCE-a, Parlamentarnoj skupštini Centralnoevropske inicijative (CEI), Parlamentarnoj skupštini NATO-a, Interparlamentarnoj uniji (IPU), Parlamentarnoj skupštini Mediterana, Parlamentarnoj skupštini Procesa saradnje u Jugoistočnoj Evropi, Parlamentarnoj skupštini Unije za Mediteran (PSUzM) i Parlamentarnoj skupštini zemalja frankofonog govornog područja te sljedeće grupe: Grupa za susjedne zemlje, Grupa za Zapadnu Evropu, Grupa za Srednju i Istočnu Evropu, Grupa za Aziju, Grupa za Afriku i zemlje Bliskog Istoka i Grupa za Sjevernu i Jučnu Ameriku, Australiju, Okeaniju i Japan.

Komisija za vanjske poslove Zastupničkog doma PSBiH je prema Poslovniku o radu Zastupničkog doma PSBiH ovlaštena da prati vođenje vanjske politike Predsjedništva BiH i Vijeća ministara BiH; razmatra pitanja saradnje Bosne i Hercegovine s Ujedinjenim narodima i međunarodnom zajednicom; razmatra pitanja međuparlamentarne saradnje s odgovarajućim komisijama parlamentata drugih zemalja; razmatra pitanja saradnje s Vijećem Evrope, Interparlamentarnom unijom, Centralnoevropskom inicijativom i Organizacijom za evropsku sigurnost i saradnju, te drugim međunarodnim organizacijama; razmatra pitanja rada institucija BiH, nadležnih za pitanja vanjskih poslova i međunarodnih odnosa; razmatra aktivnosti stalnih ili privremenih delegacija PSBiH u međuparlamentarnim institucijama; razmatra pitanja davanja i otkazivanja saglasnosti za ratifikaciju međunarodnih ugovora, sporazuma i konvencija. Ova komisija također razmatra i druga pitanja iz oblasti međunarodnih odnosa i vanjskih poslova.

Komisija za vanjsku i trgovinsku politiku, carine, saobraćaj i komunikacije Doma naroda PSBiH, prema Poslovniku o radu Doma naroda PSBiH, prati vođenje vanjske politike Predsjedništva BiH i Vijeća ministara BiH; razmatra pitanja saradnje BiH s Ujedinjenim narodima i međunarodnom zajednicom; razmatra pitanja međuparlamentarne saradnje s odgovarajućim komisijama parlamentata drugih zemalja; razmatra pitanja saradnje s Vijećem Evrope, Interparlamentarnom unijom, Centralnoevropskom inicijativom i Organizacijom za evropsku sigurnost i saradnju, te drugim međunarodnim organizacijama; razmatra pitanja rada institucija

BiH nadležnih za pitanja vanjskih poslova i međunarodnih odnosa; razmatra aktivnosti stalnih ili privremenih delegacija PSBiH u međuparlamentarnim institucijama; razmatra pitanja davanja i otkazivanja saglasnosti za ratificiranje međunarodnih ugovora, sporazuma i konvencija; zatim razmatra pitanja koja se odnose na vanjskotrgovinsku politiku; na sporazume o međunarodnoj trgovini; na carinsku politiku, tarife, propise i zakone iz svoje oblasti; na pitanja koja se odnose na međunarodne obaveze BiH; razmatra odnose s međunarodnim trgovinskim institucijama; razmatra pitanja koja se odnose na putne isprave; na uspostavu i funkcioniranje zajedničkih i međunarodnih komunikacija; na reguliranje međunarodnog i međuentitetskog saobraćaja; na civilno zrakoplovstvo i na informaciono-komunikacione tehnologije. Komisija razmatra i druga pitanja iz oblasti međunarodnih odnosa i vanjskih poslova, vanjske trgovine, carina, saobraćaja i komunikacija.

Nadležnosti Zajedničke komisije za evropske integracije PSBiH određene su Članom 62. Poslovnika o radu Zastupničkog doma PSBiH i Članom 52. Poslovnika o radu Doma naroda PSBiH. Zajednička komisija za evropske integracije razmatra pitanja koja se odnose na: raspravu o općim pitanjima koja su u vezi s evropskim integracijama; praćenje izvršavanja prava i obaveza BiH proizašlih iz međunarodnih ugovora koji se odnose na Vijeće Evrope; koordiniranje rada komisija Parlamentarne skupštine BiH u vezi s evropskim integracijama i dostavljanje mišljenja, preporuka i upozorenja tim komisijama; analiziranje posljedica integracijske strategije za BiH i pripremanje sveobuhvatnih izvještaja; razmatranje planova, programa, izvještaja i informacija o Procesu stabilizacije i pridruživanja EU; praćenje realizacije strategije pridruživanja, pokretanje inicijative za ubrzavanje realizacije strategije pridruživanja u okviru nadležnosti Parlamentarne skupštine BiH; nadziranje usklađivanja zakona BiH s *acquis communautaire* kada Komisija stekne uslove za to; sarađivanje s institucijama u BiH (posebno s Direkcijom za evropske integracije), institucijama EU i drugih zemalja u vezi s pitanjima integracije; organiziranje prezentacije istraživanja javnog mišljenja o pitanjima integracije; prikupljanje pohranjivanje i sistematsko prezentiranje članovima Komisije informacija u vezi s EU; nadziranje korištenja dodijeljenih sredstava EU; obavljanje drugih poslova u vezi s evropskim pitanjima koja ne spadaju u nadležnost ostalih radnih tijela; održavanje javnog saslušanja u vezi s pitanjima evropskih integracija radi prikupljanja mišljenja predstavnika civilnog društva, nevladinih organizacija, intelektualaca, kao i vladinih i nevladinih eksperata u određenim oblastima. Komisija razmatra i druga pitanja u vezi s evropskim integracijama.

Rad ključnih parlamentarnih tijela u BiH često je predmet političkih opstrukcija. Zbog etničkih interesa predstavnika političkih stranaka stalna radna tijela Parlamentarne skupštine BiH često se nalaze u potpunoj blokadi. To je demonstrirano i nakon izbora 2018. godine kada je zbog uslovljavanja predstavnika iz reda srpskog naroda blokirano formiranje radnih tijela PSBiH, nužnih za normalno funkcionisanje najvišeg državnog organa zakonodavne vlasti, sve do decembra 2019. godine u Zastupničkom domu PSBiH, odnosno sve do januara 2020. godine u Domu naroda PSBiH. Tako kasno formiranje komisija rezultiralo je time da je do jula 2020. godine, prema podacima sa zvanične web stranice Parlamentarne skupštine BiH¹²², Komisija za vanjske poslove Zastupničkog doma PSBiH održala tek devet sjednica, Komisija za vanjsku i trgovinsku politiku, carine, saobraćaj i komunikacije Doma naroda PSBiH tek osam sjednica, a Zajednička komisija za evropske integracije PSBiH samo dvije sjednice. Članovi interparlamentarnih grupa imenovani su tek na sjednici¹²³ Zastupničkog doma PSBiH održanoj 10. juna 2020. godine i sjednici¹²⁴ Doma naroda PSBiH održanoj 25. juna 2020. godine dok su parlamentarne delegacije imenovane u Domu naroda PSBiH na sjednici¹²⁵ održanoj 15. januara 2020. godine, a u Zastupničkom domu PSBiH na sjednici¹²⁶ održanoj 16. januara 2020. godine.

Brojni su primjeri u kojima su parlamentarci zbog zaštite etničkih interesa stavljeni po strani interese države Bosne i Hercegovine. Jedan od tih primjera jeste i onaj iz 2017. godine kada su zastupnici i delegati SNSD-a odlučili da se povuku iz parlamentarnih komisija i na taj način pokušaju spriječiti normalno funkcionisanje Parlamentarne skupštine BiH. Iako su najave bile da će se zastupnici i delegati iz reda srpskog naroda povući iz svih radnih tijela to se na kraju desilo s obzirom na to da su parlamentarci iz SNSD-a nastavili aktivno učestvovati u radu interparlamentarnih grupa i parlamentarnih delegacija. Tadašnja zastupnica iz SNSD-a Dušanka Majkić objasnila je medijima razloge zbog kojih su odlučili da se ne povuku iz tijela PSBiH koja imaju veze s međunarodnom politikom. Njeno objašnjenje je glasilo: „Što se tiče parlamentarnih

¹²² Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine: <https://www.parlament.ba> (Pristupio: 4. juli 2020. godine)

¹²³ Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine:
<https://www.parlament.ba/session/OSessionDetails?id=1999&ConvernerId=1> (Pristupio: 4. juli 2020. godine)

¹²⁴ Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine:
<https://www.parlament.ba/session/OSessionDetails?id=2023&ConvernerId=2> (Pristupio: 4. juli 2020. godine)

¹²⁵ Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine:
<https://www.parlament.ba/session/OSessionDetails?id=1941&ConvernerId=2> (Pristupio: 4. juli 2020. godine)

¹²⁶ Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine:
<https://www.parlament.ba/session/OSessionDetails?id=1909&ConvernerId=1> (Pristupio: 4. juli 2020. godine)

delegacija, mi nećemo dozvoliti da neko tamo vani osim nas govori u ime nas Srba“¹²⁷. Slična situacija desila se i u 2020. godini kada su zastupnici i delegati iz reda srpskog naroda odlučili blokirati rad Parlamentarne skupštine BiH odbijajući učestvovati u radu samih domova i komisija PSBiH. Za vrijeme blokada učestvovali su na sastanicima i samitima na međunarodnom nivou pod istim obrazložanjem – zaštita interesa srpskog naroda.

Drugi primjer stavljanja etničkih iznad državnih interesa jeste formiranje Parlamentarnog odbora za stabilizaciju i pridruživanje između Parlamentarne skupštine BiH i Evropskog parlamenta. „Netom nakon što je početkom 2015. godine stupio na snagu Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju (SSP), Vijeće za vanjske poslove Evropske Unije na sastanku, održanom 16.3.2015. godine, između ostalog je podsjetilo na obavezu BiH o potrebi uspostave “Parlamentarnog odbora za stabilizaciju i pridruživanje (POSP), koji će se sastojati od članova Evropskog parlamenta s jedne strane, i članova Parlamentarne skupštine BiH, s druge strane. (čl. 121. SSP)”. Osnovna uloga POSP-a kao pomoćnog tijela Vijeća za stabilizaciju i pridruživanje je razvijanje političkog dijaloga i razmjena stavova između predstavnika Parlamentarne skupštine BiH i zastupnika Evropskog parlamenta. POSP-om bi naizmjenično predsjedavao član Evropskog parlamenta i član zakonodavnog tijela BiH, dok bi se tijelo trebalo sastajati u vremenskim razmacima koje samo utvrdi, a sve u skladu sa Poslovnikom o radu koji tijelo treba da doneše. Međutim, insistiranje članova POSP-a koji dolaze iz Republike Srpske (RS) da ovo tijelo odluke donosi primjenom tzv. “entitetskog glasanja”, od samog početka predstavlja je kamen spoticanja i glavnu prepreku usvajanju Poslovnika o radu, te samim tim i funkcionisanju POSP-a. Tako je ubrzo splasnuo optimizam koji je provejavao Konstituirajućom sjednicom Odbora održanom 05.11.2015. godine kojom su zajednički predsjedavali Nikola Lovrinović, u svojstvu predsjedavajućeg Zajedničke komisije za evropske integracije PS BiH, i Tonino Picula, tadašnji predsjednik Delegacije Evropskog parlamenta za odnose sa BiH i Kosovom. Iako su svi relevantni politički akteri u BiH iskazali opredjeljenje za evropske integracije te tako i usvajanje evropskih standarda, na primjeru Parlamentarnog odbora pokazalo se da ta “opredjeljenost” nije iskrena te da, paradoksalno, naši zastupnici pokušavaju Evropskoj uniji nametnuti standarde koji vrijede u BiH. Da je to upravo slučaj, jasno je bilo na prvoj sjednici Parlamentarnog odbora održanoj 06.11.2019. godine na kojoj nije postignut dogovor o usvajanju Poslovnika o radu

¹²⁷ Faktor.ba: <https://www.faktor.ba/vijest/snsd-ovi-parlamentarci-ne-zele-se-odreci-egzoticnih-putovanja-na-racun-drzave-265128> (Pristupio: 4. juni 2020. godine)

POSP-a jer ideja zastupnika u Zastupničkom domu PS BiH koji dolaze iz RS-a da se “etničko glasanje”, to jest sistem odlučivanja koji se koristi u BiH primjeni i u ovom, sa Evropskom unijom zajedničkom tijelu, očekivano, nije našla na razmijevanje članova Evropskog parlamenta. Naprotiv, nakon sjednice, pojašnjavajući “da je delegacija BiH tražila da se u ovom zajedničkom Odboru glasa po sistemu “preslikanom” iz Parlamentarne skupštine BiH a ne po principu većine, Picula je naglasio da je za “evropske parlamentarce bilo neprihvatljivo da preuzmu poslovnik iz Parlamenta BiH”. Izjavivši da se tražilo da se naprsto preslika poslovnik ili način potrage za kvalificiranom većinom u proceduri odlučivanja zajedničkog tijela, gdje je jedna strana Evropski parlament, Picula je pojasnio da je to nedopustivo, izrazivši sumnju da “političko zaoštravanje rasprave o rutinskom dokumentu kakav je Poslovnik o radu sigurno ima svoje razloge i neku pozadinu”. Sa druge strane, tadašnji predsjedavajući Doma naroda PSBiH i član bh. delegacije u Odboru i Zajedničkoj komisiji za evropske integracije, Ognjen Tadić, neusvajanje Poslovnika pokušao je obrazložiti “odbranom integriteta i interesa BiH” te “zaštitom i zastupanjem inetresa BiH”. Tri mjeseca nakon neuspjele prve sjednice POSP-a, o problemu neusvajanja Poslovnika o radu oglasila se i Narodna skupština Republike Srpske izražavajući “članjenje zbog nepostizanja kompromisa” i pozivajući na usaglašavanje njegovog teksta. Vrijeme je prolazilo, a BiH i dalje nije imala parlamentarni nadzor nad SSP-om, te je početkom juna 2017. godine iz Brisela stigla i ponuda za kompromisom u skladu sa kojim bi se u “Parlamentarnom odboru glasalo tako da je neka odluka usvojena ukoliko su za nju glasale dvije trećine prisutnih članova odbora”. Međutim, i ovaj prijedlog Tonina Picule je glatko odbijen¹²⁸. Nakon izbora 2018. godine Parlamentarna skupština BiH izabrala je 25. juna 2020. godine novi saziv POSP-a čiji rad će tek u narednom periodu biti moguće analizirati.

Zastupnici i delegati iz reda srpskog naroda 2019. godine, kao odgovor na neimenovanje kadra SNSD-a za predsjedavajućeg Vijeća ministara BiH, spriječili su Bosnu i Hercegovinu da na vrijeme imenuje članove delegacije u Parlamentarnoj skupštini Vijeća Evrope, svjesni rizika da bi BiH mogla ostati bez svojih predstavnika u ovoj važnoj međunarodnoj organizaciji. Naime, Parlamentarna skupština Vijeća Evrope imala je razumijevanje prema BiH kada je riječ o imenovanju nove delegacije, nakon održanih izbora u oktobru 2018. Parlamentarnoj skupštini BiH prvo je postavljen rok do aprila pa onda do juna 2019. godine. Tim povodom u junu 2019.

¹²⁸ Frontal.ba: <https://www.frontal.ba/novost/98296/entitetsko-glasanje-u-parlamentarnom-odboru-za-stabilizaciju-i-pridruzivanje-zabluda-kojoj-istice-vrijeme-video> (Pristupio: 4. juli 2020. godine)

godine oglasila se Stranka demokratske akcije (SDA) koja je saopćila da „izjava predsjedavajućeg Predsjedništva BiH Milorada Dodika da blokada institucija nanosi štetu međunarodnom ugledu Bosne i Hercegovine predstavlja izraz krajnjeg cinizma, jer je upravo Dodik učinio sve da bh. institucije dovede u blokadu“. SDA je navela i sljedeće: „Planskim opstrukcijama i kontinuiranim sprečavanjem rada Parlamentarne skupštine, Dodik i njegova stranka već mjesecima pred licem bh. javnosti, svjesno i namjerno sprečavaju imenovanje bh. delegacije u Parlamentarnu skupštinu Vijeća Evrope. Odluka SNSD-a da blokiranjem rada PS BiH spriječe sve ostale stranke koje su pokazale spremnost da imenuju bh. delegaciju u Vijeće Evrope, do 24. juna kada je posljednji rok, predstavlja izraz nedopustive izolacionističke i štetočinske politike koja je zarad vlastitih destruktivnih politika spremna trgovati interes države i otvoreno atakovati na njen međunarodni ugled“. Parlamentarna skupština BiH tek u januaru 2020. godine imenovala je članove delegacije PSBiH u Parlamentarnoj skupštini Vijeća Evrope.

Također, dosta je primjera zastupnika i delegata u Parlamentarnoj skupštini BiH koji u komunikaciji s međunarodnim zvaničnicima ili prilikom obraćanja na međunarodnim događajima koriste priliku da isključivo zastupaju etničke interese naroda iz kojeg dolaze. Jedno od glavnih pitanja jeste pitanje NATO integracije koje je jasno definisano unutrašnjim aktima u BiH, a o kojem ne postoji jedinstven stav kako kod funkcionera iz izvršne vlasti isto tako ni kod parlamentaraca.

17. Rezime trećeg dijela

Vanjska politika Bosne i Hercegovine u praksi često je u službi zaštite etničkih, a ne državnih interesa. Glavni razlozi tome su nedostatak patriotizma i nedovoljno uređen sistem djelovanja. Praksa u kojoj se jasno zna koja tačno diplomatsko-konzularna predstavništva BiH pripadaju kadrovima iz konstitutivnih naroda i dogovor članova Predsjedništva BiH da se ne mijesaju u izbor ambasadora iz naroda koji nije pripadnik iste etničke grupe iz koje oni dolaze dovoljno govori o vanjskoj politici BiH u praksi. Jedan od primjera stavljanja etničkog iznad državnog interesa jeste i slučaja „hrvatskih diplomata“, odnosno bosanskohercegovačkih ambasadora koji se više osjećaju kao „hrvatski diplomati“ nego bh. ambasadori. Nedostatak političke

odgovornosti dovodi BiH u situaciju u kojoj je sasvim moguće da se za ambasadora BiH u Washingtonu pošalje osoba koja je profesionalno radno iskustva sticala kao teniski trener, da se za ambasadoricu BiH u Pragu pošalje osoba koja nema završen fakultet iako je on unutrašnjim aktima neophodan za obnašanje dužnosti ambasadorice te da se za ambasadora BiH u Ankari pošalje osoba bez ikakvog diplomatskog iskustva. Sva ova imenovanja izvršena su prije svega na osnovu etničke pripadnosti ambasadora, a uz to i njihove povezanosti s članovima Predsjedništva BiH ili političkim strankama iz kojih dolaze članovi Predsjedništva BiH.

U trećem dijelu magistarskog rada problematizirali smo i etnička obiljetja u službenoj upotrebi što govori o nerazvijenosti same svijesti i nepovezanosti s državom BiH. Država BiH ima svoja obiljetja uređena zakonima i ta obiljetja predstavljaju državu BiH u međunarodnim odnosima. Posebno je opasna praksa u kojoj se sve više potenciraju etnička obiljetja – da li uz državna ili bez državnih obiljetja – jer se stvara dojam da je BiH nefunkcionalna država u kojoj ne postoji potreba čak ni za poštivanjem nacionalnih simbola. Nužno je istaći kako je upotreba nekih od etničkih simbola, poput zastave tzv. Herceg-Bosne, zabranjena odlukama ustavnih sudova. Uprkos tome najviši državni zvaničnici i dalje nastavljaju praksu upotrebe tih simbola čak i na sastancima, prijemima i ostalim događajima s međunarodnim zvaničnicima – šefovima država i vlada pa i predstavnika Evropske unije.

Odnos spram NATO puta – utvrđenog vanjskopolitičkog prioriteta države BiH – također je jasan pokazatelj stavljanja etničkih interesa iznad državnih interesa. Zbog odbijanja sproveđenja utvrđenih vanjskopolitičkih prioriteta – kako važećim strategijama isto tako i Zakonom o odbrani BiH – politički predstavnici iz reda srpskog naroda blokirali su rad svih organa na nivou države BiH. U tom kontekstu brojni susreti s međunarodnim zvaničnicima služili su najvišim predstavnicima vlasti u BiH da lobiraju za interes etničkih grupa. To se i ranije dešavalo kada je riječ o izmjenama Izbornog zakona BiH.

Slučaj Pelješkog mosta eklantan je primjer stavljanja etničkih interesa iznad državnih interesa, a isti slučaj je i sa parlamentarnom diplomacijom, odnosno s učešćem parlamentaraca u međunarodnim organizacijama. Zastupanje i odbrana interesa samo jednog naroda predstavlja grubo kršenje položene zakletve s obzirom na to da su se svi državni dužnosnici, pa tako i parlamentarci, zakleli da će štiti interes države BiH i svih njenih naroda.

ZAKLJUČAK

Istraživanje za potrebe izrade magistarskog rada „Vanjska politika Bosne i Hercegovine: Sredstvo zaštite državnih ili etničkih interesa“ trajalo je od marta 2019. godine do juna 2020. godine. U istraživanju je korištena obimna literatura koja je pored relevantnih knjiga podrazumijevala i korištenje sadržajima zakona, strategija, deklaracija, uredbi i drugih akata na kojima počiva sprovođenje vanjske politike BiH. Također, analiza medijskih sadržaja u dobroj mjeri pomogla je u što boljem razumijevanju procesa, dok je komparacija nadležnosti organa vlasti omogućila jasno definisanje nadležnosti države BiH nad pitanjima vanjske politike, ali i pokušaje nižih nivoa vlasti da te nadležnosti preuzmu na sebe.

Uzroci koji dovode do različitih pristupa kreiranju i vođenju vanjske politike BiH prije svega utemeljeni su na lošem zakonodavno-pravnom okviru. Usvajanje zakona o vanjskim poslovima BiH zasigurno bi uveliko pomoglo u rješavanju određenih propusta karakterističnih za bh. diplomaciju. Trenutno stanje je moguće popraviti i donošenjem uredbi koje će preciznije definisati način sprovođenja vanjske politike BiH, ali i davanjem većih ovlaštenja Parlamentarnoj skupštini BiH. U tom kontekstu, jedno od rješenja moglo bi biti i davanje ovlaštenja Komisiji za vanjske poslove Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine BiH na obavezno sprovođenje intervjeta s kandidatima za diplome BiH prije nego Predsjedništvo BiH zvanično ih imenuje. Preciznije, da se pitanje imenovanja ambasadora uredi na isti način na koji je uređeno imenovanje direktora Obavještajno-sigurnosne agencije (OSA) BiH gdje Vijeće ministara BiH ne može izvršiti imenovanje direktora bez mišljenja Zajedničke komisije PSBiH za nadzor nad radom OSA-e. Svakako, jedno od najboljih rješenja za popravku trenutnog stanja bilo bi izmjene Ustava BiH i davanje prioriteta pravima pojedinca.

Ovim istraživanjem uspjeli smo dokazati suprotnosti u procesu sprovođenja bh. vanjske politike u praksi i bh. vanjske politike u teoriji. Što se tiče prognoza o budućim pravcima djelovanja, za očekivati je da će BiH u skorije vrijeme dobiti zakon o vanjskim poslovima, ali i da taj zakon neće u potpunosti otkloniti sve distorzije s kojim se susreće vanjska politika BiH. Iako će u značajnoj mjeri unaprijediti vanjskopolitičkim sistem BiH zakon o vanjskim poslovima neće i ne

može riješiti ustavna pitanja poput dominantnog etničkog utjecaja u sferi donošenja odluka. Dugoročno gledano, BiH će morati na evropskom i NATO putu značajno unaprijediti sistem vanjske politike posebno kada bude u stadiju otvaranja poglavlja iz oblasti vanjske, sigurnosne i odbrambene politike.

U istraživanju smo uspjeli potvrditi generalnu hipotezu i dokazati da različiti interesi političkih predstavnika etničkih grupa u Bosni i Hercegovini uveliko utječu na loše sproveđenje utvrđene vanjske politike Bosne i Hercegovine. To je jasno vidljivo na primjeru NATO integracija i svih dešavanja koja su karakterisala odnose unutar BiH nakon poziva institucijama BiH da u sjedište NATO-a predaju prvi ANP. Dokazali smo i da bosanskohercegovački entitet RS pokušava preuzeti nadležnost državnih institucija i kreirati vanjsku politiku države BiH. To je učinjeno prilikom proglašenja vojne neutralnosti bh. entiteta RS i odbijanja ispunjavanja utvrđenih vanjskopolitičkih prioriteta BiH kada je riječ o NATO-u. Bitno je podsjetiti i da bh. entitet RS svake godine, samovoljno, šalje izvještaje Vijeću sigurnosti UN-a o stanju u BiH u potpunosti ignorujući nadležnost državnih institucija. U vezi s NATO integracijama, u radu smo dokazali i da su usvojeni vanjskopolitički akti, kojim su definisani državni interesi, prilikom sproveđenja vanjske politike, ignorisani od političkih predstavnika određenih etničkih grupa u BiH jer nisu u skladu s njihovim etničkim interesima.

Upitnik poslan u februaru 2020. godine diplomatsko-konzularnim predstavništvima iz Ministarstva vanjskih poslova BiH dokazao je da Ministarstvo vanjskih poslova BiH ne raspolaže potpunim informacijama o radu diplomatsko-konzularnih predstavništava države BiH što se direktno odražava na sproveđenje vanjskopolitičkih prioriteta BiH. Ambasadore BiH koji su prošli obuku u Odjelu za diplomatsku obuku MVP-a BiH dvije godine od usvajanja „Strategije vanjske Bosne i Hercegovine 2018.-2020.“ MVP BiH je pitao da li su uopće upoznati sa sadržajem dokumenta na kojim počiva vanjska politika BiH pa tako i rad bh. ambasadora.

Na primjerima zalaganja za izgradnju Pelješkog mosta – infrastrukturnog projekta u interesu Republike Hrvatske, a kojem se institucije BiH zvanično protive – dokazali smo da interesi susjednih zemalja imaju veliki utjecaj na interes političkih predstavnika iz reda srpskog i hrvatskog naroda u BiH i njihov odnos spram utvrđenih državnih interesa BiH. To se moglo vidjeti i na primjeru nepriznavanja Kosova, ali i najavama da će se politički predstavnici iz reda

srpskog naroda zalagati za to da BiH – kada je riječ o NATO integracijama – slijedi susjednu Republiku Srbiju.

I u konačnici, uspjeli smo dokazati da prema trenutno važećim pravnim aktima bh. diplomate za svoj rad odgovaraju samo članu Predsjedništva BiH koji dolaze iz iste etničke grupe kao i oni, odnosno članu Predsjedništva BiH na čiji su prijedlog imenovani. Centar za javno pravo objavio je analizu u kojoj je naveo da u BiH ne postoji odgovarajući zakon i da se procedura imenovanja ambasadora odvija prema odluci Predsjedništva BiH koja ostavlja širok prostor proizvoljnom odlučivanju te da Ministarstvo vanjskih poslova BiH pri tom nema nikakve nadležnosti, čak ni konsultativnu ili kontrolnu funkciju. „Predsjedništvo BiH, kao kolektivni državni organ, imenuje najviše predstavnike zemlje u inostranstvu i međunarodnim institucijama. Međutim, konkretni odabir osobe samostalno predlaže jedan od članova Predsjedništva. Svaki od članova Predsjedništva samostalno donosi vlastitu procjenu afirmisanosti i doprinosa određene osobe u njenoj diplomatskoj, političkoj, privrednoj ili kulturnoj djelatnosti prije nego što je i formalno nominira za ambasadora. Odluke o imenovanju donose se na sjednicama Predsjedništva BiH većinom glasova, minimalno dva glasa podrške od ukupno tri člana Predsjedništva BiH. Navodno, u praksi postoji „džentlmenski“ dogovor da su članovi Predsjedništva BiH potpuno autonomni u svom odabiru te da ostali članovi Predsjedništva BiH neće problematizirati preferenciju svog kolege. U dosadašnjoj praksi su pokušaji preglasavanja, odnosno osporavanja imenovanja ili razrješenja ambasadora i drugih međunarodnih predstavnika BiH bili zaista rijetki, ali je do njih ipak dolazilo. U iznimnim slučajevima dolazi do preglasavanja, što ilustruje primjer generalnog konzula BiH u Čikagu, Branka Pećanca, koji je opozvan nakon što su dva člana Predsjedništva BiH (Teđko Komšić i Bakir Izetbegović) donijeli suprotnu odluku od trećeg člana Nebojše Radmanovića. Međutim, zbog mehanizma zaštite vitalnog nacionalnog interesa, Narodna skupština Republike Srpske je u ovom slučaju dvotrećinskom većinom anulirala Odluku Predsjedništva BiH te je Branko Pećanac vraćen na funkciju generalnog konzula BiH u Čikagu“¹²⁹.

¹²⁹ Fondacija Centar za javno pravo; „Proces imenovanja ambasadora u Bosni i Hercegovini“; http://www.fcjp.ba/templates/ja_avian_ii_d/images/green/Proces_imenovanja_ambasadora_u_BiH.pdf (Pristupio: 5. juli 2020. godine)

U ovom radu uspjeli smo istražiti teorije, odnosno naučne analize, relevantna mišljenja i iskustva koja su povezana sa samim konceptom vanjske politike BiH i utjecaj različitih interesa etničkih grupa u BiH na definisane vanjskopolitičke prioritete. Rezultati istraživanja mogu doprinijeti razumijevanju problema utjecaja različitih etničkih interesa na vanjsku politiku BiH, te predstaviti realno stanje i karakter sistema odlučivanja, odnosno sprovođenja vanjske politike BiH. Buduća istraživanja moći će se koristiti ovim radom kao relevantnim materijalom komparacije.

Prvi dodatak:

Upitnik Ministarstva vanjskih poslova BiH iz februara 2020. godine

FORMULAR M

Pregled stanja: struktura i organizacija MVP i DKM

Ovaj upitnik popunjava rukovodilac-rukovoditeljica (šef) misije i diplomatsko osoblje.

Molimo za odgovore na sva pitanja (u skladu s instrukcijama)

Molimo da navodite samo tačne i provjerene podatke.

Svi uneseni podaci su zaštićeni u skladu sa važećim zakonskim propisima.

Osnovni podaci

Navedite Vašu tačnu funkciju (prema Vašem ugovornom angađmanu-rješenju)

Koje organizacije/agencije/institucije pokrivate?

Od kad radite na trenutnoj lokaciji? (mjesec, godina)

Koliko osoba trenutno radi sa Vama? (diplomatsko i nediplomatsko osoblje)

Koliko je stalno zaposlenih u MVP, a koliko je angađovano preko UoD?

Organizacija i upravljanje resursima

Da li mislite da je misija u kojoj trenutno radite dovoljno opremljena i da imate minimum neophodnih uslova za rad? Ukoliko postoje oblasti u kojima je potrebno neko (hitno) poboljšanje, molimo da obrazložite suštinu Vašeg prijedloga ili primjedbe.

Da li mislite da je potrebna neka administrativna ili tehnička reorganizacija rada-poslova unutar Vaše misije (u smislu preraspodjеле zadataka-poslova, angađovanja dodatnog osoblja za obavljanje nekih poslova, povećanje obima finansiranja određenih aktivnosti i sl.)

Da li smatrate da je broj uposlenih u Vašoj misiji odgovarajući u odnosu na obim poslova? Koja polja-oblasti djelovanja smatrate najslabije pokrivenim?

Da li mislite da su opća sigurnost osoblja i preduzete mjere zaštite na radu primjereni poslovima koje obavljate? Na koji način su osigurane zgrada misije i privatne rezidencije uposlenih?

Na koji način se osigurava sigurnost podataka kojima misija upravlja i raspolaće?

Na koji način se osigurava sigurnost razmjene podataka? (između uposlenih, između misije i sjedišta, između misije i drugih organa-lica, i dr.)

Na koji način se osigurava pravilno budžetiranje i upravljanje finansijskim resursima unutar misije? Da li ste izmirili sve svoje potencijalne obaveze prema zemlji u kojoj se nalazi sjedište organizacije? (u smislu plaćanja obaveza za usluge za koje ste angađovali nekoga iz te zemlje po UoD ili na drugi način, ili za plaćanje neke usluge koja je obavljena od strane firmi koje posluju prema zakonima zemlje sjedišta. Molimo da uključite i % poreza i doprinosa koje uplaćujete za takve usluge).

Kako se vrši evaluacija rada i djelotvornosti rada u misiji? (kojim metodama, koliko često, kome se podnose izvještaji, kako je ocijenjen Vaš lični rad u prethodnom ciklusu?)

Efikasnost u obavljanju redovnih zadataka

Koliko često organizujete sastanke sa osobljem misije? Na koji način planirate svoje aktivnosti, te u kojim intervalima (na sedmičnom, mjesecnom, polu-godišnjem ili godišnjem nivou)? Ko je sve uključen u proces planiranja?

Koliko često pišete izvještaje o postignutim ciljevima? Koju metodologiju pisanja koristite (šta je sadržaj, a koja forma). Da li dobijate povratnu informaciju od lica kojima ih upućujete, na koji način unapređujete kvalitet rada u skladu s tim?

Koliko u prosjeku mjesечно pošaljete informacija-dopisa vezanih za političku situaciju unutar organizacije čiji rad pratite sjedištu MVP-a? Iz kojih izvora crpite informacije? Kakve su povratne informacije (feedback) iz sjedišta, te na koji način organizirate rad naspram istih?

Koliko u prosjeku mjesečno pošaljete dopisa-zahtjeva za sastanak sa relevantnim sagovornicima unutar organizacije čiji rad pratite ili sa drugim partnerskim organizacijama? Na koji još način uspostavljate-održavate kontakte sa partnerskim organizacijama, te na koji način unapređujete kvalitet razmjene informacija?

Koliko sastanaka na mjesečnom nivou održite-organizujete?

Koliko zvaničnih posjeta je organizovano u organizaciji čiji rad pratite prošle godine i ukupno u posljednje 4 godine (uključujući dolaske iz BiH i dolaske stranih zvaničnika u BiH).

Kada je misija kojim rukovodite posljednji put prošao kroz proces interne kontrole, te koji su rezultati iste? Šta je navedeno kao najjače, a šta kao najslabije karike u radu?

Realizacija vanjskopolitičkih ciljeva BiH

Da li i koliko ste upoznati sa Strategijom vanjske politike Bosne i Hercegovine 2018. – 2023? Da li znate za akcione planove za njeno sprovođenje? Na koji način misija sprovodi aktivnosti u okviru postojećih normativnih akata?

Da li možete procijeniti da li je misija, u saradnji sam MVP i drugim institucijama, bila uspješna u dostizanju postavljenih ciljeva? Kako validirate svoj odgovor? Koje indikatore uspješnosti možete navesti u obrazloženju svog odgovora i u domenu poslova koje obavljate?

Praćenje stanja u organizaciji unutar koje djelujete

Da li možete da navesti temeljne i prioritetne oblasti rada misije prema i unutar organizacije djelovanja? (prema Vašem ličnom dojmu i-ili prema informacijama-instrukcijama kojima raspolažete).

Na koji način kontinuirano informišete institucije organizacije pri kojoj djelujete o stanju u BiH? (u oblastima relevantnim za svakodnevni rad ili za unapređenje određenih odnosa)

Da li možete navesti na koji način vršite prikupljanje i verifikaciju podataka koje uvrštavate u svoje izvještaje prema sjedištu?

Politička i ekonomska saradnja – ocjena međusobnih odnosa

Kako biste opisali trenutne odnose sa organizacijom pri kojoj ste akreditovani? Šta ste zatekli prilikom dolaska na svoje radno mjesto? Na koji način ste odredili nastavak svog djelovanja u polju u kojem radite? Na koji način evaluirate dinamiku promjene odnosa? Koju metodologiju koristite za ocjenu stanja?

Parlamentarna saradnja i razmjena posjeta

Koliko zvaničnih posjeta je organizovano sa zvaničnicima prošle godine i ukupno u posljednje 4 godine (uključujući dolaske iz BiH i dolaske stranih zvaničnika u BiH)?

Na koji način ste odredili teme i prioritete razgovora, te pripremili relevantne informacije za održavanje sastanaka?

Kako ste organizovali nastavak (follow-up) razgovora i razmjenu informacija? Na koji način ste osigurali protok informacija i kontinuirano podsjećanje na potrebu zaključenja određenog posla?

Hvala Vam!

BIBLIOGRAFIJA

1. Andrassy Juraj, 1978., „Međunarodno pravo“, Školska knjiga, Zagreb
2. Berridge, Geoff r. i James, Alan., 2001., „A dictionary of diplomacy“, New York: Palgrave
3. Bodirota Mladen, 2012., „Međunarodna ekonomija“, Internacionalni Univerzitet Travnik, Travnik
4. Collin Peter Hodgson, 2004., „Dictionary of Law“, London, Bloomsbury Publishing inc.
5. Dimitrijević Vojin et al., 2005., „Osnovi međunarodnog javnog prava“, Beograd: Beogradski centar za ljudska prava
6. Đorđević Stevan, Mitić Miodrag, 2000., Diplomatsko i konzularno pravo, Beograd: Službeni list SRJ
7. Gavrić Saša, Banović Damir, Krause Christina, 2009., „Uvod u politički sistem Bosne i Hercegovine – izabrani aspekti“, Sarajevo, Sarajevski otvoreni centar
8. Hattich Manfred, 1980., „Grundbegriffe der Politikwissenschaft“, Darmstadt
9. Hasić Jasmin i Karabegović Dženeta, 2019., „Bosnia and Herzegovina's Foreign Policy Since Indenpendence“, Palgrave Macmlina, London
10. Heywood Andrew, 2002., „Politics“, Palgrave, New York
11. Kegley W. Charls i Wittkopf R. Eugene, 2004., „Svjetska politika – Trend i transformacija“, CSES, Beograd
12. Ibrahimagić Omer i Kurtćehajić Suad, 2002., „Politički sistem Bosne i Hercegovine 2“, Magistrat, Sarajevo
13. Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, 2018., „Specijalni izvještaj o izgledu, upotrebi i zaštiti državnih, odnosno službenih obiljetja u Bosni i Hercegovini“, Banja Luka, Institucija ombudsmena za ljudska prava BiH
14. Kurtćehajić Suad, 2017., „Prilozi za politički sistem Bosne i Hercegovine“, Futur art, Sarajevo
15. Kurtćehajić Suad, 2006., „Perspektive Bosne i Hercegovine na osnovu rješenja postavljenih Dejtonskim sporazumom“, Godišnjak Fakulteta političkih nauka, Sarajevo

16. Kuzmanović Rajko, 2002., „Ustavno pravo“, Banja Luka, Pravni fakultet
 17. Mujagić Nermina, 2004., „Politička socijalizacija i mediji“, Internews B&H, Sarajevo
 18. Nick Stanko, 1999., „Diplomatski leksikon“, Barbat, Zagreb
 19. Parlamentarna diplomatija – Priručnik za poslanike i delegate Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine“, 2011., Izdanja Parlamentarne skupštine BiH – Publikacija broj 73., Sarajevo
 20. Pejanović Mirko, 2006., „Opštine/općine u Bosni i Hercegovini“, Pormocult, Sarajevo
 21. Poslovnik o radu Predsjedništva Bosne i Hercegovine, Službeni glasnik BiH, Broj: 10/13, 32/13, 22/14
 22. Predsjedništvo Bosne i Hercegovine, 2018., “Strategija vanjske politike Bosne i Hercegovine 2018. – 2023.“, Predsjedništvo BiH, Sarajevo
 23. Pringle K. Peter, 2004., „Menadžment elektronskih medija“, Embassy of the United States of America - Office of Public Affairs, Sarajevo
 24. Puig Luis Maria; 2009., „Međunarodni parlamenti“, Sarajevo, Parlamentarna skupština BiH
 25. Rana Kishan S., 2011., „21st Century Diplomacy A Practitioner’s Guide. Key Studies in Diplomacy“, London, The Continuum International Publishing Group
 26. Stavridis Stelios i Jancic Davor, 2017., „Parliamentary Diplomacy in European and Global Governance“, Leiden, BRILL
 27. Trnka Kasim, 2006., „Ustavno pravo“, Sarajevo, Univerzitetska knjiga
 28. Ured za reviziju institucija Bosne i Hercegovine, 2017., „Izvještaj revizije učinka: Upravljanje imovinom i troškovima smještaja u diplomatsko-konzularnim predstavništvima BiH“, Ured za reviziju institucija BiH, Sarajevo
 29. Ured za reviziju institucija Bosne i Hercegovine, 2018., „Izvještaj o obavljenoj finansijskoj reviziji Ministarstva vanjskih poslova BiH za 2018. godinu“, Ured za reviziju institucija BiH, Sarajevo
 30. Ured za reviziju institucija Bosne i Hercegovine; 2019., „Izvještaj o obavljenoj finansijskoj reviziji Predsjedništva Bosne i Hercegovine za 2018. godini“, Ured za reviziju institucija BiH, Sarajevo
 31. Vuletić Davor, 2018., „U susret novoj Strategiji vanjske politike Bosne i Hercegovine 2018. – 2023.“, Sarajevo, Friedrich Ebert Stiftung
-

Normativni akti:

32. Deklaracija, Službeni glasnik BiH, Broj: 68/17
33. Deklaracija; Službeni glasnik BiH, Broj: 72/17
34. Odluka o postupku imenovanja ambasadora i drugih međunarodnih predstavnika Bosne i Hercegovine, Službeni glasnik BiH, Broj: 30/03
35. Izborni zakon Bosne i Hercegovine, Službeni glasnik BiH, Broj: br. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 37/08, 32/10, 18/13, 7/14 i 31/16
36. Zakon o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08)
37. Zakon o zastavi Bosne i Hercegovine, Član 3., Službeni glasnik Bosne i Hercegovine, Broj: 19/01
38. Zakon o grbu Bosne i Hercegovine, Službeni glasnik Bosne i Hercegovine, Broj: 19/01
39. Zakon o odbrani Bosne i Hercegovine, Službenik glasnik BiH, Broj: 88/05
40. Ustav Bosne i Hercegovine, Sarajevo, Office of the High Representative (OHR)
41. Zakon o Visokom sudskom i tužilačkom vijeću Bosne i Hercegovine, Službeni glasnik BiH, br. 25/04, 93/05, 48/07 i 15/08
42. Zakon o Tužilaštvu BiH, Službeni glasnik BiH, br. 3/03, 37/03, 42/03, 9/04, 35/04, 61/04, 97/09)
43. Zakon o Sudu Bosne i Hercegovine - prečišćeni tekst, Službeni glasnik BiH, br. 29/00, 16/02, 24/02, 3/03, 37/03, 42/03, 4/04, 9/04, 35/04, 61/04, 32/07, 49/09-prečišćeni tekst, 74/09 - ispravka i 97/09
44. Zakon o ministarstvima i drugim organima uprave Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, br. 5/03, 42/03, 26/04, 42/04, 45/06, 88/07, 35/09, 59/09 i 103/09)

Ostali izvori:

45. Radio-televizija Republike Srpske (RTRS): <https://lat.rtrs.tv/vijesti/vijest.php?id=348093>
(Pristupio: 4. oktobar 2019. godine)

46. Radio-televizija Republike Srpske (RTRS): <https://lat.rtrs.tv/vijesti/vijest.php?id=356523>
(Pristupio: 20. januara 2020. godine)
47. Ministarstvo vanjskih poslova BiH:
http://www.mvp.gov.ba/dobro_dosli_u_bih/drzavno_uredjenje/ustav_bih/?id=261
(Pristupio: 15. januara 2020. godine)
48. Večernji list: <https://www.vecernji.ba/vijesti/dodik-izetbegovica-treba-podsjetiti-da-bih-cine-dva-entiteta-i-tri-konstitutivna-naroda-1353104> (Pristupio: 2. novembra 2019. godine)
49. Večernji list: <https://www.vecernji.hr/vijesti/peljeski-most-oleg-butkovic-bih-adil-osmanovic-1191441> (Pristupio: 24. juni 2020. godine)
50. Sud BiH: <http://www.sudbih.gov.ba/stranica/91/pregled> (Pristupio: 19. februar 2020. godine)
51. Mušinović Ervin, „Zašto je Dodiku zanimljiva pozicija potpredsjednika FBiH? Jake nadležnosti i mogućnost blokiranja“: <https://www.klix.ba/vijesti/bih/zasto-je-dodiku-zanimljiva-pozicija-potpredsjednika-fbih-jake-nadleznosti-i-mogucnost-blokiranja/200122035> (Pristupio: 19. februara 2020. godine)
52. Ured visokog predstavnika (OHR): http://www.ohr.int/?page_id=1157 (Pristupio: 19. februar 2020. godine)
53. Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine:
<https://www.parlament.ba/committee/read/24> (Pristupio: 16. mart 2020. godine)
54. BN televizija: <https://www.rtvgi.com/3898668/ivanic-ce-traziti-smjenu-ambasadora>
(Pristupio: 20. maja 2020. godine)
55. BN Televizija: <https://www.rtvgi.com/3868154/covicu-samo-ti-nemoj-stititi-srbe>
(Pristupio: 24. juni 2020. godine)
56. N1: <http://ba.n1info.com/Vijesti/a245374/Covic-upoznao-papu-Franju-sa-problemom-Izbornog-zakona.html> (Pristupio: 21. maj 2020. godine)
57. N1: <http://ba.n1info.com/Vijesti/a246686/Crnadak-Potez-Mujezinovica-neprimjeren-isteti-ugledu-BiH.html> (Pristupio: 20. maj 2020. godine)
58. N1: <http://ba.n1info.com/Vijesti/a301587/Dodik-napustio-sastanak-u-Predsjednistvu-jer-nije-istaknuta-zastava-RS-VIDEO.html> (Pristupio: 20. maj 2020. godine)

59. N1: <http://ba.n1info.com/Vijesti/a202331/Grubesa-pisao-Butkovicu-Pismo-Osmanovica-steti-odnosima.html> (Pristupio: 24. juni 2020. godine)
60. Radio Sarajevo: <https://radiosarajevo.ba/vijesti/bosna-i-hercegovina/crnadak-pisao-ceferinu-zbog-zastave-republike-bosne-i-hercegovine-na-peharu/338067> (Pristupio: 20. maj 2020. godine)
61. Mušinović Ervin, „Čović se sastaje sa zvaničnicima u Predsjedništvu BiH pod neustavnom zastavom Herceg-Bosne“: <https://www.klix.ba/vijesti/bih/covic-se-sastaje-sa-zvanicnicima-u-predsjednistvu-bih-pod-neustavnom-zastavom-herceg-bosne/160216104> (Pristupio: 20. maj 2020. godine)
62. Al Jazeera Balkans: <http://balkans.aljazeera.net/vijesti/izetbegovic-medunarodni-pecat-na-tamni-dio-istine-o-herceg-bosni> (Pristupio: 20. maja 2020. godine)
63. Al Jazeera Balkans: <http://balkans.aljazeera.net/vijesti/dodik-i-vucic-u-beogradu-bosnjaci-opstruiraju-formiranje-vlasti-u-bih> (Pristupio: 21. maj 2020. godine)
64. Al Jazeera Balkans: <http://balkans.aljazeera.net/vijesti/zvizdic-pisao-plenkovicu-granica-peljeski-most> (Pristupio: 24. juni 2020. godine)
65. Al Jazeera Balkans: <http://balkans.aljazeera.net/vijesti/hdz-bih-o-peljeskom-mostu-bosanski-patriotizam-steti-cijeloj-bih> (Pristupio: 24. juni 2020. godine)
66. Slobodna Evropa: <https://www.slobodnaevropa.org/a/hzhb-herceg-bosna-dragan-covic-paradrzava/29856990.html> (Pristupio: 20. maj 2020. godine)
67. Narodna skupština RS: <https://www.narodnaskupstinars.net/?q=la/akti/ostali-akti/rezolucija-o-zaštititi-ustavnog-poretka-i-proglašenju-vojne-neutralnosti-republike-srpske> (Pristupio: 2. oktobar 2019. godine)
68. Službeni glasnik RS, Broj 109, 8. decembar 2017. godine
69. Ustavni sud RS:
http://www.ustavnisud.org/Doc.aspx?cat=12&subcat=27&id=442&lang=hrv&tekst=134_0 (Pristupio: 2. oktobra 2019. godine)
70. SRNA: <http://www.srna.rs/novosti1/655910/stav-republike-srpske-o-nato-putu-mora-da-bude-postovan-i-prihvacen.htm>, Pristupio: 4. oktobar 2019. godine
71. Direkcija za evropske integracije BiH:
<http://www.dei.gov.ba/dokumenti/default.aspx?id=4536&langTag=en-US> (Pristupio: 25. oktobar 2019. godine)

72. Predsjedništvo BiH:

<http://www.predsjetvobih.ba/saop/default.aspx?id=86717&langTag=bs-BA>

(Pristupio: 20. maj 2020. godine)

73. Predsjedništvo BiH:

<http://www.predsjetvobih.ba/gov/default.aspx?id=77330&langTag=bs-BA>

(Pristupio: 21. maj 2020. godine)

74. Predsjedništvo BiH:

<http://www.predsjetvobih.ba/saop/default.aspx?id=73019&langTag=bs-BA>

(Pristupio: 21. maja 2020. godine)

75. Predsjedništvo BiH:

<http://www.predsjetvobih.ba/saop/default.aspx?id=82668&langTag=bs-BA>

(Pristupio: 21. maj 2020. godine)

76. Predsjedništvo BiH:

<http://predsjednistvobih.ba/saop/default.aspx?id=84329&langTag=bs-BA> (Pristupio: 21.

maja 2020. godine)

77. Predsjedništvo BiH:

<http://www.predsjetvobih.ba/cest/default.aspx?id=81197&langTag=bs-BA>

(Pristupio: 21. maja 2020. godine)

78. Predsjedništvo BiH:

<http://predsjednistvobih.ba/saop/default.aspx?id=81202&langTag=bs-BA> (Pristupio: 21.

maj 2020. godine)

79. Predsjedništvo BiH:

<http://www.predsjetvobih.ba/saop/default.aspx?id=81033&langTag=bs-BA>

(Pristupio: 24. juni 2020. godine)

80. Blic: <https://www.blic.rs/vesti/republika-srpska/dodik-hrvati-hoce-hoce-i-bosnjaci-ali-srbi-nece-u-nato/h37gfmh> (Pristupio: 20. maj 2020. godine)

81. Nezavisne novine: <https://www.nezavisne.com/novosti/bih/Majkic-Bosnjacka-politika-i-dalje-ignorse-interese-srpskog-naroda/514904> (Pristupio: 20. maj 2020. godine)

82. Nezavisne novine: <https://www.nezavisne.com/novosti/bih/Dzaferovic-i-Softic-pisali-predsjedniku-Evropskog-parlamenta-u-vezi-Peljeskog-mosta/441992> (Pristupio: 24. juni 2020. godine)

83. Srpska info: <https://srpskainfo.com/kosarac-usvajanjem-programa-reformi-prestao-dapostoji-anp/> (Pristupio: 20. maja 2020. godine)
84. Tportal: <https://www.tportal.hr/vijesti/clanak/covic-od-hrvatske-ocekujem-lobiranje-zaizmjenu-izbornog-zakona-bih-foto-20180108/print> (Pristupio: 21. maja 2020. godine)
85. Tportal: <https://www.tportal.hr/vijesti/clanak/bakir-izetbegovic-covic-manipulira-pobruxellesu-da-bosnjacka-desnica-zeli-islamsku-republiku-u-bih-foto-20180204>
(Pristupio: 21. maj 2020. godine)
86. Jutarnji list: <https://www.jutarnji.hr/vijesti/svijet/dodik-komsic-moze-samo-blebetati-izanjega-stoji-prevara-on-je-podvala-hrvatima-a-pokusava-drzati-lekcije-srbima/9404951/>
(Pristupio: 21. maj 2020. godine)
87. Jutarnji list: <https://www.jutarnji.hr/vijesti/svijet/dodik-blokirao-pokusaj-ostalih-clanova-predsjednistva-bih-da-pokrenu-tuzbu-protiv-rh-zbog-peljeskog-mosta-taj-most-je-unacionalnom-interesu-srba-9129911> (Pristupio: 24. juni 2020. godine)
88. Jutarnji list: <https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/covic-cestitao-plenkovicu-napocetku-izgradnje-peljeskog-mosta-7680501> (Pristupio: 24. juni 2020. godine)
89. Vijesti.ba: <https://vijesti.ba/clanak/468252/dodik-o-susretu-komsica-i-macrona-to-jenjegov-stav> (Pristupio: 21. maja 2020. godine)
90. Slobodna Dalmacija: <https://slobodnadalmacija.hr/vijesti/svijet/milorad-dodik-bosna-ihercegovina-je-srbima-nametnuta-kao-drzava-a-republika-srpska-zeli-neovisnost-kao-ikosovo-631268> (Pristupio: 21. maja 2020. godine)
91. Istinomjer: <https://istinomjer.ba/gradnja-peljeskog-mosta-mjerodavan-stav-i-diplomatskanota/> (Pristupio: 24. juna 2020. godine)
92. Stenogram sa sjednice Zastupničkog doma PSBiH održane 13. septembra 2017. godine: http://static.parlament.ba/doc/103135_Nastavak%2051%20sjednice%20PD%2013%209%202017.pdf (Pristupio: 24. juni 2020. godine)
93. Klix.ba: <https://www.klix.ba/vijesti/bih/kristo-i-colak-pisali-evropskom-parlamentu-dzaferovic-i-softic-poslali-su-vam-licni-stav-a-ne-stav-parlamenta-bih/170907100>
(Pristupio: 24. juni 2020. godine)
94. OsloboĐenje: <https://www.oslobodenje.ba/vijesti/bih/bevanda-pisao-plenkovicu-zvizdic-iznosi-osobni-stav-vijece-ministara-nije-vlada-a-on-nije-premijer-402564> (Pristupio: 24. juni 2020. godine)

95. OsloboĐenje: <https://www.oslobodjenje.ba/vijesti/bih/nsrs-izglasao-spor-sa-hrvatskom-oko-peljeskog-mosta-je-stetan-po-vitalne-interese-rs-a-474873> (Pristupio: 24. juli 2020. godine)
96. Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine: <https://www.parlament.ba> (Pristupio: 4. juli 2020. godine)
97. Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine:
<https://www.parlament.ba/session/OSessionDetails?id=1999&ConvernerId=1> (Pristupio: 4. juli 2020. godine)
98. Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine:
<https://www.parlament.ba/session/OSessionDetails?id=2023&ConvernerId=2> (Pristupio: 4. juli 2020. godine)
99. Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine:
<https://www.parlament.ba/session/OSessionDetails?id=1941&ConvernerId=2> (Pristupio: 4. juli 2020. godine)
100. Parlamentarna skupština Bosne I Hercegovine:
<https://www.parlament.ba/session/OSessionDetails?id=1909&ConvernerId=1> (Pristupio: 4. juli 2020. godine)
101. Faktor.ba: <https://www.faktor.ba/vijest/snsd-ovi-parlamentarci-ne-zele-se-odreci-egzoticnih-putovanja-na-racun-drzave-265128> (Pristupio: 4. juli 2020. godine)
102. Frontal.ba: <https://www.frontal.ba/novost/98296/entitetsko-glasanje-u-parlamentarnom-odboru-za-stabilizaciju-i-pridruzivanje-zabluda-kojoj-istice-vrijeme-video> (Pristupio: 4. juli 2020. godine)
103. Fondacija Centar za javno pravo; „Proces imenovanja ambasadora u Bosni i Hercegovini“;
http://www.fcjp.ba/templates/ja_avian_ii_d/images/green/Proces_imenovanja_ambasadora_u_BiH.pdf (Pristupio: 5. juli 2020. godine)

Naziv odsjeka i/ili katedre:	<u>Politologija, Međunarodni odnosi i diplomacija</u>
Predmet:	<u>Izjava o autentičnosti završnog rada</u>

IZJAVA O AUTENTIČNOSTI RADOVA

Ime i prezime:	<u>Ervin Mušinović</u>
Naslov rada:	<u>Vanjska politika Bosne i Hercegovine: Sredstvo zaštite državnih ili etničkih interesa</u>
Vrsta rada:	<u>Završni magistarski rad</u>
Broj stranica:	<u>108</u>

Potvrđujem:

- da sam pročitao dokumente koji se odnose na plagijarizam, kako je to definirano Statutom Univerziteta u Sarajevu, Etičkim kodeksom Univerziteta u Sarajevu i pravilima studiranja koja se odnose na I i II ciklus studija, integrirani studijski program I i II ciklusa i III ciklus studija na Univerzitetu u Sarajevu, kao i uputama o plagijarizmu navedenim na web stranici Univerziteta u Sarajevu;
- da sam svjestan univerzitskih disciplinskih pravila koja se tiču plagijarizma;
- da je rad koji predajem potpuno moj, samostalni rad, osim u dijelovima gdje je to naznačeno;
- da rad nije predat, u cijelini ili djelimično, za stjecanje zvanja na Univerzitetu u Sarajevu ili nekoj drugoj visokoškolskoj ustanovi;
- da sam jasno naznačio prisustvo citiranog ili parafraziranog materijala i da sam se referirao na sve izvore;
- da sam dosljedno naveo korištene i citirane izvore ili bibliografiju po nekom od preporučenih stilova citiranja, sa navođenjem potpune reference koja obuhvata potpuni bibliografski opis korištenog i citiranog izvora;
- da sam odgovarajuće naznačio svaku pomoć koju sam dobio pored pomoći mentora i akademskih tutora.

Mjesto, datum

Potpis
